

Udkast – Vejledning til ældreloven

Indledning 2

Kapitel 1. Ældrelovens formål og anvendelsesområde 2

Kapitel 2. Forebyggelse 8

Kapitel 3. Civilsamfund og lokale fællesskaber 10

Kapitel 4. Helhedspleje og almene tilbud m.v. 12

Kapitel 5. Frit valg af leverandør af helhedspleje og madlevering 25

Kapitel 6. Pasning af døende 39

Kapitel 7. Plejeoversigten 50

Kapitel 8. Kommunalbestyrelsens forsyningsansvar, skriftlig oplysning om tildelt tilbud og klageadgang m.v. 52

Kapitel 9. Betaling for tilbud 58

Kapitel 10. Ældreråd 61

Kapitel 11. Forsøg 65

Indledning

Denne vejledning har til formål nærmere at beskrive de regler, som i medfør af ældreloven, jf. lov nr. 1651 af 30. december 2024, træder i kraft den 1. juli 2025.

1. Vejledningen beskriver ældrelovens bestemmelser om lovens formål og anvendelsesområde, kommunalbestyrelsens lovgivningsmæssige forpligtelser i forhold til forebyggelse, civilsamfund m.v., helhedspleje, hjælp i forbindelse med pasning af døende (plejevederlag m.v.) samt forpligtelser i forhold til almene tilbud (madlevering, madordning, udlån eller økonomisk støtte til køb af robotstøvsiger, afløsning, aflastning samt midlertidigt ophold). Derudover beskriver vejledningen de lovgivningsmæssige krav vedr. afgørelser om hjælp og støtte efter ældreloven samt regulering vedr. betaling for tilbud efter ældreloven.

Vejledningen beskriver desuden ældrelovens lovgivningsmæssige forpligtelser vedrørende frit leverandørvalg i forhold til helhedspleje og madlevering, ligesom vejledningen også omhandler kommunalbestyrelsens forsyningsansvar.

Endelig behandler vejledningen også overgangsbestemmelser samt afgrænsning mod anden relevant lovgivning (bl.a. serviceloven).

2. Nærværende vejledning beskriver gældende regler pr. 1. juli 2025. Det er vigtigt at være opmærksom på, om der efter offentliggørelse af denne vejledning er sket ændringer af eksempelvis lovgivningen eller Ankestyrelsens praksis, der endnu ikke fremgår af vejledningen.

Det vil fremgå af Retsinformations hjemmeside, www.retsinformation.dk, om der er sket ændringer af lovgivningen, og om der er udarbejdet nye og opdaterede vejledninger. Ankestyrelsens principmeddelelser findes på www.ast.dk og i Retsinformation.

3. På tidspunktet for offentliggørelsen af denne vejledning udestår stadigvæk ikrafttræden af en række bekendtgørelser, som udmønter en række bemyndigelsesbestemmelser i ældreloven. Disse er derfor ikke indarbejdet i denne vejledning. Når bekendtgørelserne er udstedt, vil vejledningen derfor blive opdateret.

Kapitel 1. Ældrelovens formål og anvendelsesområde

4. Kommunerne gives inden for lovens rammer frihed til at tilrettelægge efter lokale behov samtidig med, at borgernes ret til personlig hjælp og pleje og nødvendige praktiske opgaver m.v. bevares. I lovens § 1 fastsættes lovens formål og bærende værdier.

Ældreloven

§ 1. Loven har til formål at tilvejebringe rammerne for en ældrepleje, der med udgangspunkt i den enkelte persons aktuelle livssituation og behov understøtter en alderdom, som er præget af mest mulig livsglæde, selvhjulpenhed og tid til omsorg og nærvær.

Stk. 2. Med denne lov tilsigtes særlig at understøtte følgende:

- 1) Den ældres selvbestemmelse.
- 2) Tillid til medarbejderne og den borgernære ledelse.
- 3) Et tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund.

Stk. 2.---

Det fremgår af ældrelovens § 1, stk. 1, at formålet med loven er at tilvejebringe rammerne for en ældrepleje, der med udgangspunkt i den enkelte ældres aktuelle livssituation og behov understøtter en alderdom, som er præget af mest mulig livsglæde, selvhjulpenhed og tid til omsorg og nærvær.

Det følger af lovens § 1, stk. 2, at det tilsigtes med loven særligt at understøtte følgende bærende værdier: 1) den ældres selvbestemmelse, 2) tillid til medarbejderne og den borgernære ledelse og 3) et tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund.

Det er forudsat, at hjælpen efter loven bygger på den enkeltes ansvar for sig selv og sin familie og på den enkeltes ansvar for at udvikle sig og udnytte egne potentialer, i det omfang det er muligt for den enkelte.

Formålet og de bærende værdier sætter en overordnet retning for den måde, ældreplejen skal styres, leveres, dokumenteres og kontrolleres på, men indebærer ikke materielle rettigheder og pligter for borgere, myndigheder og private leverandører.

De bærende værdier om selvbestemmelse, tillid til medarbejderne og den borgernære ledelse og et tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund afspejles desuden i de konkrete materielle bestemmelser i loven.

Den ældres selvbestemmelse

5. Den bærende værdi om "den ældres selvbestemmelse" afspejles således i de materielle bestemmelser i lovens kapitel 3 om helhedspleje i sammenhængende og rummelige pleje- og omsorgsforløb samt almene tilbud m.v. Det fremgår bl.a. af § 11, at tilbud efter § 10 (om helhedspleje) løbende skal tilrettelægges og udføres på baggrund af dialog mellem den udførende medarbejder og den, der modtager tilbuddet og ud fra en faglig vurdering af modtagerens aktuelle behov og ressourcer. Med "selvbestemmelse" efter § 11 forstås bl.a. modtagerens løbende indflydelse på udmøntningen af hjælpen i det daglige. Det indebærer, at borgeren, der modtager hjælpen, vil skulle have indflydelse på, hvilken hjælp der gives fra gang til gang, således at borgeren oplever at få hjælp i overensstemmelse med aktuelle behov og ressourcer. Der vil efter denne bestemmelse løbende skulle være en dialog mellem borgeren og de udførende medarbejdere, der kommer hos borgeren, om dennes aktuelle behov.

Tillid til medarbejdere og den borgernære ledelse

6. Den bærende værdi om "tillid til medarbejderne og den borgernære ledelse" skal understøtte en overordnet retning på ældreplejen, der bl.a. skal være karakteriseret ved tillid til medarbejdernes og den borgernære ledelses faglighed og kompetencer, der indebærer muligheder for ansvar og medbestemmelse i tilrettelæggelsen og udmøntningen af hjælpen. Dette understøttes bl.a. af de rammer for ældreplejen, som følger af de materielle bestemmelser i §§ 10 og 11, der skaber rammerne for, at medarbejderne i ældreplejen, i mødet med modtagerne af hjælpen, kan anvende deres faglighed. For en uddybning se vejledningens kapitel 4.

Tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund

7. Den bærende værdi om et "tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund" er afspejlet i de materielle bestemmelser i lovens kapitel 3 om civilsamfund og lokale fællesskaber, hvor det i § 7 bl.a. er fastsat, at kommunalbestyrelsen skal samarbejde med frivillige organisationer og foreninger på ældreområdet. Med »et tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund« efter denne bestemmelse forstås et gensidigt samarbejde, baseret på kendskab til og respekt for de forskellige vilkår, der kendetegner henholdsvis en kommunal myndighed og medarbejdere, der udmønter dennes beslutning på den ene side og på den anden side en pårørende, en civilsamfundsorganisation eller et lokalt fællesskab. Respekt for de forskellige parter styrke og egenart og kommunalbestyrelsens myndighedsansvar vil således være grundlæggende forudsætninger for samarbejdet, og formålet med et tæt samspil vil dermed være et ligeværdigt samarbejde, hvor frivillige og pårørende i højere grad anerkendes som en vigtig samarbejdspart, men uden at pålægges forpligtigelser. For en uddybning se vejledningens kapitel 3.

Ældrelovens anvendelsesområde er reguleret i § 2 og 3.

Ældreloven

§ 2. Loven finder anvendelse for personer, som opholder sig lovligt her i landet, og som har nået folkepensionsalderen, jf. § 1 a i lov om social pension, og har behov for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse på grund af nedsat funktionsevne, der er opstået i forbindelse med personens aldring, jf. dog stk. 2 og 4 og §§ 4, 6, 8, 16, 23-26, 34-37 og 44.
Stk. 2. ---

8. Det fremgår af § 1, stk. 1, at loven finder anvendelse for personer, som lovligt opholder sig her i landet, og som har nået folkepensionsalderen, jf. § 1 a i lov om social pension, og har behov for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse, på grund af nedsat funktionsevne, der er opstået i forbindelse med personens aldring, jf. dog stk. 2 og 4, og §§ 4, 6, 8, 16, 23-26, 34-37 og 44.

Med bestemmelsen afgrænses loven af et alderskriterium, kombineret med et hjælpebehov til opretholdelse af den daglige livsførelse, der er opstået i forbindelse med aldringen. Det overordnede hensyn bag denne afgrænsning af personkredsen, og udskillelsen af ældreplejen fra det specialiserede socialområde, som er sket i forbindelse med ældrelovens ikrafttræden, er bl.a. en understregning af, at aldring og alderdom ikke er et specialiseret område, men derimod et alment område, da alle i løbet af alderdommen kan få behov for ældrepleje. Henvisningen til § 1a i pensionsloven indebærer, at en person for at være omfattet af loven skal have nået den til enhver tid gældende folkepensionsalder, jf. dog § 2 stk. 2 og § 4 og §§ 4, 6, 8, 16, 23-26, 34-37 og 44.

Hensigten med denne afgrænsning af lovens anvendelsesområde er dels at afgrænse personkredsen og overordnet afgrænse, hvilken hjælp, man kan forvente at modtage i ældreplejen efter loven (hjælp til den daglige livsførelse).

Folkepensionsalder som betingelse

9. Med fastsættelsen af det objektive alderskriterium, med henvisning til den til enhver tid gældende folkepensionsalder, følger man automatisk den udvikling i pensionsalderen, som er besluttet i forbindelse med tilbagetrækningsreformen, og som er reguleret i § 1 a i pensionsloven.

Folkepensionsalderen skal være nået på tidspunktet for iværksættelsen af hjælpen. Det er således tidspunktet for iværksættelsen af hjælpen, og ikke tidspunktet for visitation til hjælpen, der er afgørende. Dvs., at en person, for at være omfattet af personkredsen for ældreloven på tidspunktet, hvor plejen og omsorgen m.v. iværksættes, skal opfylde det til enhver tid gældende alderskriterium. De sagsforberedende skridt i forbindelse med visitationen, og selve tildeling af hjælpen, kan imidlertid godt finde sted før vedkommende har nået folkepensionsalderen med henblik på, at plejen og omsorgen kan iværksættes, når vedkommende har nået folkepensionsalderen.

Om muligheden for, at personer under folkepensionsalderen kan omfattes af loven, se nedenfor under bemærkningerne til § 2, stk. 2.

Behov for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse

10. Anvendelsesområdet indeholder udover alderskriteriet med henvisning til folkepensionsalderen, som er et objektive kriterium, et kriterium, der tilsiger, at personen skal have behov for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse på grund af nedsat funktionsevne, der er opstået i forbindelse med aldringen. Der kan være tale om nedsættelse af den fysiske, psykiske og sociale funktionsevne.

Formuleringen om, at behovet for pleje og omsorg skal være opstået i forbindelse med aldringen indebærer ikke, at behovet nødvendigvis skal være opstået på grund af aldringen. Selv om risikoen for forekomsten af visse tilstande og sygdomme stiger med alderen, f.eks. demens, kræft og hjertekarsygdomme, kan disse sygdomme ikke nødvendigvis siges at være opstået "på grund af aldringen", da de også forekommer hos yngre aldersgrupper. Lovens anvendelsesområde er således ikke knyttet op på specifikke tilstande, sygdomme m.v., men hvis en person over folkepensionsalderen f.eks. bliver ramt af en blodprop i hjernen og i forbindelse hermed får behov for omsorg og pleje til varetagelsen af den daglige livsførelse, jf. betingelserne i § 2, vil omsorgen og plejen skulle gives efter ældreloven. Behovet for pleje og omsorg behøver ikke være livsvæsentligt.

Tilsvarende vil en person over folkepensionsalderen, der f.eks. kommer ud for en trafikulykke, og som får behov for omsorg og pleje til varetagelsen af den daglige livsførelse, kunne modtage helhedspleje efter ældreloven, hvis det i øvrigt vurderes, at vedkommende opfylder kriterierne herfor, jf. lovens § 10.

At plejen og omsorgen skal gives til den daglige livsførelse, er en understregning af, at det er almen hjælp til opretholdelse af den daglige livsførelse. Det konkrete indhold i plejen og omsorgen, og måden denne leveres på, reguleres i lovens materielle bestemmelser, f.eks. af reglerne om helhedspleje i § 10.

Krav om lovligt ophold i landet

11. Alene personer med lovligt ophold her i landet vil få ret til tilbud efter lovforslaget til ældrelov. Forslaget viderefører princippet i servicelovens § 2 om, at lovens ydelser kun kan gives til personer, der lovligt opholder sig her i Danmark (dvs. ikke Grønland og Færøerne). Dette gælder uanset nationalitet. Kravet om, at man skal have lovligt ophold her i landet, handler både om, at man vil skulle fysisk opholde sig i landet, og at man vil skulle have lovligt ophold. Ophold her i landet omfatter både midlertidigt og fast ophold her i landet. Midlertidigt ophold er f.eks. ferie- og studieophold, familiebesøg m.v.

Henvisningen til bestemmelsen i § 44, indebærer, at kravet om lovligt ophold ikke skal være opfyldt for målgruppen, som omfattes af § 44, dvs. personer, som på grund af deres aktiviteter under anden verdenskrig modtager erstatning i henhold til lov om erstatning til besættelsestidens ofre. Denne bestemmelse hjemler mulighed for, at de personer, som omfattes af § 44, kan visiteres direkte fra udlandet til plejehjem i Danmark.

Lovens anvendelse for personer, der ikke har et aktuelt behov for omsorg og pleje m.v.

12. Henvisningen i § 2, stk. 1, til bestemmelserne i §§ 4, 6, 8, 16, 23 - 26 og 34 indebærer, at loven også finder anvendelse for personer, som ikke opfylder alderskriteriet og behovet for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse, men som omfattes af de nævnte bestemmelser.

Det drejer sig om målgruppen for en generel forebyggende indsats, jf. § 4, som også omfatter ældre, som ikke aktuelt har et hjælpebehov, og som ikke nødvendigvis opfylder det foreslåede alderskriterium. Det drejer sig desuden om personer, som omfattes af bestemmelserne om generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte (§ 6), ansvars- og ulykkesforsikringer (§ 8), afløsning og aflastning (§16), pasning af døende (§§ 23 - 26) og ældreråd (§§ 34 - 37).

Undtagelsesbestemmelse for personer under folkepensionsalderen

Ældreloven § 2. ---

Stk. 2. Loven finder også anvendelse for ældre personer, som opholder sig lovligt her i landet, og som ikke har nået folkepensionsalderen, når det efter en samlet vurdering af personens livssituation vurderes, at behovet for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse svarer til det behov, som ældre personer, der har nået folkepensionsalderen, kan have, jf. stk. 1.

Stk. 3. ---

13. Aldringsprocessen for den enkelte er individuel og ikke ensartet eller lineær, og et eventuelt behov for pleje og omsorg til opretholdelse af den daglige livsførelse, der er opstået i forbindelse med aldringen, kan dermed variere. Afgrænsningen af lovens personkreds, der fremgår af § 2, stk. 1, indebærer dermed et behov for håndtering af snitflader i forhold til ældre personer under folkepensionsalderen, hvor behovet for pleje og omsorg svarer til behovet for den pleje og omsorg som ældre over folkepensionsalderen, omfattet af ældreloven, kan have.

Det fremgår af § 2, stk. 2, at loven også finder anvendelse for andre ældre personer, som lovligt opholder sig her i landet, og som ikke har nået folkepensionsalderen, når det efter en samlet vurdering af personens livssituation vurderes, at behovet for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse, svarer til det behov som ældre personer, der har nået folkepensionsalderen kan have, jf. stk.1.

Der skal således lægges vægt på, at personer, der omfattes af ældreloven efter stk. 2, har behov for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse, dvs. til almen hjælp efter lovens bestemmelser. Ved vurderingen af, om en ældre person via denne undtagelsesbestemmelse skal omfattes af ældreloven, vil vedkommendes alder skulle tillægges betydelig vægt. Undtagelsesbestemmelsen forudsættes således alene anvendt i forhold til personer, der med rimelighed kan betegnes som "ældre", jf. at det fremgår af bestemmelsen, at den finder anvendelse for "andre ældre personer", selvom de ikke har nået folkepensionsalderen.

Det kan f.eks. være en person i halvtredserne, hvor kommunalbestyrelsen vurderer, at vedkommendes behov for hjælp mest hensigtsmæssigt varetages i regi af ældreplejen, f.eks. en person, der lider af demens, og som har et hjælpebehov. Modsat vil en yngre person i f.eks. trediveerne, der lider af demens og har behov for praktisk hjælp og personlig pleje og omsorg, ikke omfattes af undtagelsesbestemmelsen, men i stedet skulle modtage hjælp efter bestemmelserne i serviceloven. Bestemmelsen vil også kunne finde anvendelse for bl.a. mennesker i udsathed, som ældes tidligt, og som kan have behov for pleje og omsorg, der mest hensigtsmæssigt varetages efter bestemmelserne i ældreloven.

Almen hjælp efter ældreloven og specialiseret hjælp efter serviceloven

14. Personer, som omfattes af ældreloven, uanset om dette sker efter § 2, stk. 1 eller 2, vil som nævnt skulle have (almen) hjælp til den daglige livsførelse efter bestemmelserne i ældreloven. Personer, der omfattes af ældreloven, kan derudover have behov for specialiseret hjælp og støtte, og vil derfor samtidig kunne modtage hjælp efter serviceloven, hvis de har behov for de specialiserede ydelser, som fremgår af serviceloven.

Personer med funktionsnedsættelse, f.eks. som følge af et handicap og udsatte voksne, der hidtil har modtaget hjælp efter serviceloven, mister ikke rettigheder, når de når folkepensionsalderen, givet at de fortsat har et specialiseret behov. De vil således fortsat have ret til specialiserede ydelser i det omfang, de opfylder kriterierne herfor i serviceloven.

Personer med f.eks. handicap over folkepensionsalderen, der modtager specialiseret hjælp til de ydelser, der gives efter serviceloven, vil herudover også - ligesom alle andre borgere - kunne modtage hjælp og støtte efter ældreloven, hvis de har behov for hjælp, jf. stk. 1 og 2, og opfylder kriterierne herfor i lovens materielle bestemmelser. Således vil en person med f.eks. handicap over folkepensionsalderen kunne modtage både specialiseret hjælp efter serviceloven og ældrepleje, dvs. "almen" hjælp, efter ældreloven. Tilsvarende vil personer, der modtager hjælp efter

ældreloven, der ikke hidtil har haft behov for specialiserede ydelser efter serviceloven, kunne modtage specialiseret hjælp efter serviceloven, hvis de opfylder kriterierne herfor i serviceloven.

Kommunalbestyrelsen i handlekommunen vurderer om en person omfattes af § 2, stk. 1 og 2.

Ældreloven

§ 2. ---

Stk. 3. Vurderingen af, om en person er omfattet af stk. 1 eller 2, foretages af kommunalbestyrelsen i personens handlekommune, jf. §§ 9 og 9 b i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Stk. 4. ---

15. Ved vurderingen af, om en persons behov for pleje og omsorg til varetagelse af den daglige livsførelse svarer til det behov som ældre personer, der har nået folkepensionsalderen, kan have, kan bl.a. indgå overvejelser om, hvorvidt behovet mest hensigtsmæssigt varetages efter de materielle bestemmelser i loven, f.eks. § 10 om helhedspleje, men også om personen i forhold til lovens formål og bærende værdier m.v., mest hensigtsmæssigt skal omfattes af ældreplejen i kommunen i henhold til ældreloven.

Loven finder ikke anvendelse for personer, der modtager kontanttilskud efter servicelovens § 95 eller borgerstyret personlig assistance efter § 96

Ældreloven

§ 2. ---

Stk. 4. Loven finder ikke anvendelse for personer, der er omfattet af §§ 95 eller 96 i lov om social service.

16. Det fremgår i *stk. 4*, at loven ikke finder anvendelse for borgere, der er omfattet af §§ 95 eller 96 i lov om social service. Servicelovens § 95 regulerer kontant tilskud, § 96 regulerer borgerstyret personlig assistance. I de tilfælde, hvor en borger både er omfattet af personkredsen for kontant tilskud eller borgerstyret personlig assistance efter servicelovens regler og af personkredsen for ældreloven, jf. lovens § 2, stk. 1 eller 2, vil borgerens behov således ikke skulle dækkes efter ældrelovens regler, men efter servicelovens regler. Dette er begrundet i karakteren af og formålet med en kontant tilskudsordning og en ordning med borgerstyret personlig assistance.

Det overordnede formål med servicelovens regler om borgerstyret personlig assistance er at skabe grundlag for fleksible hjælpeordninger, der tager udgangspunkt i borgernes selvbestemmelse, og som dermed kan tilpasses borgernes ønsker og behov, så borgere med omfattende funktionsnedsættelser kan fastholde eller opbygge et selvstændigt liv. Formålet er samtidig, at der skabes mulighed for helhedsorienteret hjælp for borgere med et omfattende hjælpebehov.

Borgerstyret personlig assistance ydes som tilskud til dækning af udgifter ved ansættelse af hjælpere til pleje, overvågning og ledsagelse til borgere med betydelig og varigt nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der har et behov, som gør det nødvendigt at yde denne ganske særlige støtte. Servicelovens regler om borgerstyret personlig assistance er således som udgangspunkt rettet mod borgere med massive og sammensatte hjælpebehov, hvor borgerens behov ikke kan dækkes ved almindelig personlig og praktisk hjælp m.v.

Det overordnede formål med reglerne om kontant tilskud til ansættelse af hjælpere er at skabe grundlag for hjælperordninger, der tager udgangspunkt i borgerens selvbestemmelse, så borgeren kan fastholde eller opbygge et selvstændigt liv. I en kontant tilskudsordning ydes der hjælp i form af et kontant tilskud til borgeren/nærtstående, der selv får mulighed for at ansætte

hjælpere. Borgeren/den nærtstående kan således selv vælge, hvem der skal udføre hjælpen. Borgeren/den nærtstående fungerer som arbejdsleder for hjælperne. Borgeren/den nærtstående fungerer desuden som arbejdsgiver for hjælperne, medmindre den pågældende indgår aftale med en nærtstående, eller en forening eller privat virksomhed, der er godkendt af socialtilsynet, om, at tilskuddet overføres til den nærtstående, foreningen eller den private virksomhed, der herefter er arbejdsgiver for hjælperne.

Kapitel 2. Forebyggelse

Generel forebyggelse

Ældreloven

§ 4. Kommunalbestyrelsen skal med henblik på at understøtte en alderdom med mest mulig selvstændighed i den daglige livsførelse og evne til i videst muligt omfang at tage vare på egne behov tilvejebringe en generel forebyggende indsats over for ældre borgere i kommunen, herunder ved iværksættelse af opsøgende indsatser målrettet personer, hvor der vurderes at være et forebyggelsespotentiale.

17. Efter ældrelovens § 4 skal kommunalbestyrelsen, tilvejebringe en generel forebyggende indsats over for ældre borgere i kommunen, herunder iværksættelse af opsøgende indsatser målrettet personer, hvor der vurderes at være et forebyggelsespotentiale.

Med "en generel forebyggende indsats" forstås aktiviteter og indsatser, der bredt sørger for at forhindre opståen og udvikling af sygdomme, psykosociale problemer eller ulykker og dermed fremmer folkesundheden. I forebyggelse er der fokus på at identificere og hindre eller hæmme risikofaktorer, risikoadfærd, sygdom og sygdomsfølger. Der kan således både være tale om indsatser målrettet sociale dimensioner af livet, herunder forebyggelse af ensomhed, samt indsatser målrettet det fysiske helbred i forhold til funktionsniveau og velbefindende.

Formålet med den generelle forebyggende indsats er at understøtte en alderdom med mest mulig selvhjulpenhed, sådan at den ældre kan leve et selvstændigt og meningsfuldt liv samt bibeholde deres funktionsevne længst muligt forstået som personens evne til at klare dagligdagens gøremål både fysisk, psykisk og socialt.

Opsøgende indsatser

18. Kommunalbestyrelsen skal som led i den generelle forebyggende indsats iværksætte opsøgende indsatser over for ældre borgere, hvor der vurderes at være et særligt forebyggelsespotentiale. Disse indsatser skal sikre tidlig identifikation af eventuelle fysiske, psykiske eller sociale udfordringer. Opsøgende indsatser er især rettet mod borgere, der ikke allerede er i kontakt med kommunen, eller som kan være i risiko for eksempelvis nedsat funktionsniveau, ensomhed eller isolation.

Kommunalbestyrelsen tilrettelægger de opsøgende indsatser på baggrund af lokale forhold og konkret viden om borgernes behov. Det kan blandt andet ske ved at etablere kontakt til ældre, som ikke tidligere har benyttet kommunale tilbud, og ved at samarbejde med relevante aktører, såsom frivillige organisationer og foreninger, for at nå bredt ud og sikre en helhedsorienteret indsats.

Helhedspleje skal gives med et forebyggende, rehabiliterende og vedligeholdende sigte

Ældreloven

§ 5. Tilbud efter §§ 10 og 11 skal gives med et forebyggende, rehabiliterende og vedligeholdende sigte.

19. Efter ældrelovens § 5, skal tilbud efter §§ 10 og 11 gives med et forebyggende, rehabiliterende og vedligeholdende sigte. Formålet er at sikre, at ældre borgere kan bibeholde og styrke deres evne til at varetage daglige gøremål, forebygge funktionsnedsættelse og undgå de fysiske, psykiske eller sociale udfordringer, der kan opstå i takt med alderen. Indsatsen skal understøtte en alderdom, hvor den enkelte ældre i videst muligt omfang kan leve et selvstændigt og meningsfuldt liv.

Med "forebyggende, rehabiliterende og vedligeholdende sigte" forstås, at hjælpen skal sigte på i videst mulige omfang at forbedre borgerens funktionsevneniveau, og hvor det ikke er muligt, at fastholde det nuværende funktionsevneniveau og forhindre yderligere funktionstab. Hjælpen skal også være helhedsorienteret og tage afsæt i borgers samlede livssituation. Kommunalbestyrelsen kan derfor tilrettelægge en række aktiviteter og indsatser, der afspejler det forebyggende, rehabiliterende og vedligeholdende fokus, herunder træningsforløb, sociale tilbud og andre støttende ordninger.

Generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte

Ældreloven

§ 6. Kommunalbestyrelsen kan iværksætte eller give tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte, som ikke modtager tilskud eller støtte efter anden lovgivning. Kommunalbestyrelsen fastsætter retningslinjer for, hvilke personer der kan benytte tilbuddene.

Stk. 2 ---

20. Efter ældrelovens § 6, stk. 1, kan kommunalbestyrelsen iværksætte eller yde tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte, som ikke modtager støtte efter anden lovgivning. Kommunalbestyrelsen skal i den forbindelse fastsætte retningslinjer for, hvilke persongrupper der kan benytte tilbuddene.

§ 6, stk. 1 omfatter også personer, der ikke opfylder alderskriteriet og behovet for pleje og omsorg til varetagelsen af den daglige livsførelse. For en uddybning se også bemærkninger til ældrelovens § 2, stk. 1, i vejledningens kapitel 1.

Det betyder, at kommunen kan give tilskud til uvisiterede, generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte. Kommunalbestyrelsen fastsætter retningslinjerne for, hvem der kan benytte tilbuddene. Det betyder, at kommunen også kan målrette tilbuddene til eksempelvis ældre med særlige behov eller afgrænse dem til specifikke borgergrupper i kommunen, afhængigt af lokale forhold og vurderinger af forebyggelsespotentiale, idet ordningen ikke er knyttet til en bestemt aldersgruppe eller diagnose.

Ældreministeren fastsætter regler for betaling

Ældreloven

§ 6. ---

Stk. 2. Ældreministeren fastsætter regler om betaling for tilbud efter stk. 1, herunder om beregningsgrundlaget for betalingen.

21. Efter ældrelovens § 6, stk. 2, skal ældreministeren fastsætte regler om betaling for tilbud efter stk. 1, herunder om beregningsgrundlaget for betalingen.

Dette betyder, at ældreministeren vil fastsætte regler om, at kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om betaling for generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte.

Der vil også blive fastsat regler om, at der ved fastsættelsen af betalingen højst vil kunne medregnes kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der kan henføres til produktion og levering af tilbuddet. Det vil sige kommunalbestyrelsens omkostninger til tilbuddet under ét efter den pågældende bestemmelse, herunder omkostningerne ved køb af tilbud hos private og regionale leverandører. Dette vil både inkludere direkte omkostninger, det vil sige de omkostninger, der direkte kan henføres til det pågældende tilbud, som for eksempel råvarer, løn køb af materialer og tjenesteydelser m.v. og indirekte omkostninger, som for eksempel andel af fællesomkostninger til lokaler, administration m.v. samt afskrivning og forrentning af kapitalapparatet.

De gennemsnitlige, langsigtede omkostninger er udtryk for, at udgifterne jævnes ud over år. Taksten vil derfor svare til tilbuddenes faktiske produktions- og leveringsomkostninger i det enkelte år. Borgeren kommer således til at betale de reelle omkostninger og dermed det faktiske ressourceforbrug, medmindre kommunalbestyrelsen vælger at yde et tilskud, hvormed betalingens størrelse nedbringes.

Videre vil der også blive fastsat regler om, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte betalingen for tilbuddet mindst én gang årligt. Et eventuelt overskud vil skulle indregnes som en reduktion af taksten senest 2 år efter det år, hvor overskuddet er opstået. Kommunalbestyrelsen vil træffe beslutning om, hvorvidt et eventuelt underskud skal indregnes som en hel eller delvis forøgelse af taksten, eller om underskuddet ikke skal indregnes, senest 2 år efter det år, hvor underskuddet er opstået.

Kapitel 3. Civilsamfund og lokale fællesskaber

Civilsamfund og lokale fællesskaber

Ældreloven

§ 7. Kommunalbestyrelsen skal samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger på ældreområdet. Rammerne for samarbejdet fastlægges af den enkelte kommune.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen yder støtte til frivilligt arbejde på ældreområdet.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen fastsætter årligt et beløb til at støtte efter stk. 2.

22. Bestemmelsen fastsætter, at kommunalbestyrelsen skal samarbejde med frivillige sociale organisationer og foreninger. Rammerne for samarbejdet fastsættes af kommunalbestyrelsen. Bestemmelsen fastsætter også, at der skal afsættes midler til at støtte frivilligt socialt arbejde i kommunen.

Formålet med *stk. 1*, er at sikre, at kommunalbestyrelsen – ud fra lokale ønsker og forhold – fremmer samarbejdet med den lokale frivillige sektor på ældreområdet med henblik på at skabe gode rammer for og styrke den frivillige indsats. Formålet er endvidere at sikre et tæt samspil mellem de frivillige organisationer og foreningers aktiviteter og de offentlige tilbud for ældre og deres pårørende.

En styrkelse af samspillet har herudover til hensigt at gavne de ældre og pårørende, der har brug for hjælp og støtte, og til at gavne forebyggelse.

Med "samspil mellem frivillige organisationer og foreningers aktiviteter og de offentlige tilbud for ældre og deres pårørende" forstås et gensidigt samspil, baseret på kendskab til og respekt for de forskellige vilkår, der kendetegner hhv. en kommunal myndighed og medarbejdere, der

udmønter dennes beslutning og på den anden side en civilsamfundsorganisation, en pårørende eller et lokalt fællesskab. Respekt for de forskellige parter styrke og kommunalbestyrelsens myndighedsansvar er en grundlæggende forudsætning for samspillet.

I den sammenhæng er det vigtigt, at de frivillige organisationer og foreninger er tydelige om deres værdigrundlag og om, hvordan deres frivillige indsatser kan gøre en forskel for ældre borgere.

Organiseringen og samarbejdet mellem kommunen og frivillige organisationer

23. Frivillige organisationer og foreningers aktiviteter på ældreområdet kan være organiseret på forskellig vis. Nogle drives udelukkende på basis af en frivillig indsats, andre udelukkende på en lønnet indsats, men med en frivillig, ulønnet bestyrelse. Herimellem findes der flere organisationsformer, der bygger på en kombination af frivillig og lønnet indsats. Aktiviteter, der primært drives med lønnet arbejdskraft, vil typisk være organiseret som selvejende institutioner under en frivillig organisation.

De frivillige organisationer og foreninger kan tilbyde en række forskellige konkrete aktiviteter. Disse kan f.eks. indbefatte besøgsvenner, vågetjenester, ledsagerordning på frivillig basis, pårørenderådgivninger eller f.eks. sociale caféer og andre samværsaktiviteter.

24. Samarbejdet bør sigte mod lokale organisationer og foreninger på ældreområdet, lokale afdelinger af landsorganisationer, som virker lokalt, og andre frivillighedsinitiativer også af mindre formaliseret art. Kommunalbestyrelsen kan dog også beslutte, at samarbejde på tværs af kommunegrænser om aktiviteter, der dækker et større geografisk område. Kommunalbestyrelsen kan i disse situationer vælge at støtte organisationer, foreninger eller aktiviteter på ældreområdet, der ikke har adresse i den pågældende kommune. Kommunalbestyrelsen kan tillige vælge at støtte frivillige foreninger og aktiviteter, der relaterer sig til opgaver, der er forankret i regionsregi.

Kommunalbestyrelsen bør sigte mod et bredt samarbejde med forskellige typer af frivillige organisationer og foreninger eller andre frivillige aktører på ældreområdet. Samarbejdet med den frivillige sektor kan inddrages i kommunalbestyrelsens tilrettelæggelse af opgaveløsningen i forskellige indsatser på ældreområdet. Det kan f.eks. være i relation til forebyggende indsatser efter § 6 eller i tilknytning til helhedsplejen jf. §§ 9 – 11. Ligeledes skal kommunalbestyrelsen understøtte lovens bærende værdi om tæt samspil med pårørende generelt ved at samarbejde med og støtte pårørendeforeninger eller- indsatser.

Kommunalbestyrelsen skal yde økonomisk støtte til frivilligt arbejde

25. Kommunalbestyrelsen skal jf. ældrelovens § 7, stk. 3, yde økonomisk støtte til frivilligt arbejde på ældreområdet. Kommunalbestyrelsen fastsætter årligt et beløb til støtte. Dette indebærer, at det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at prioritere, hvilke frivillige aktiviteter, der modtager støtte samt omfanget af støtten. Sigtet med bestemmelsen er også, at de aktiviteter, der primært eller udelukkende drives med frivillig arbejdskraft, inddrages i samarbejdet, og at disse støttes økonomisk. Der skal lægges særlig vægt på at støtte konkrete aktiviteter.

Den støtte, der bliver tildelt efter bestemmelsen, skal bl.a. tage sigte mod den situation, at en frivillig organisation, forening eller andre frivillige aktører af egen drift og på eget initiativ gør en frivillig indsats på ældreområdet. Kommunalbestyrelsen rolle er her at vurdere, om den vil støtte den pågældende aktivitet økonomisk. Bestemmelsen kan også indgå som et led i samarbejdet mellem kommunalbestyrelsen og en frivillig organisation eller forening om indsatsen for en bestemt målgruppe eller om en socialt forebyggende indsats for ældre og pårørende. Det er en betingelse, at den frivillige indsats er kernen i aktiviteterne. Tilskuddet skal fungere om en støtte til den specifikke indsats og ydes med respekt for den frivillige indsats egenart og styrke.

Ældreloven

§ 8. Kommunalbestyrelsen og regionsrådet kan tegne ansvars- og ulykkesforsikringer for borgere, der i tilknytning til løsning af kommunale og regionale opgaver yder en frivillig indsats i kommunen eller regionen på ældreområdet.

Forsikringerne skal tegnes på samme vilkår som forsikringer, der er tegnet af kommunen eller regionen for borgere, der udfører frivilligt arbejde på ældreområdet.

26. Efter ældrelovens § 8 kan kommunalbestyrelsen og regionsrådet tegne ansvars- og ulykkesforsikringer for borgere, der i tilknytning til løsning af kommunale eller regionale opgaver yder en frivillig indsats på ældreområdet i kommunen eller regionen. Forsikringerne skal tegnes på samme vilkår som forsikringer, der er tegnet af kommunen eller regionen for borgere, der udfører frivilligt arbejde på ældreområdet.

Forsikringerne skal kunne dække borgernes tilskadekomst ved en frivillig indsats efter samme principper, som gælder efter arbejdsskadesikringsloven for borgere, der udfører frivilligt arbejde, samt skadevoldende adfærd efter samme principper, der gælder efter dansk rets almindelige erstatningsretlige regler, herunder erstatningsansvarsloven.

Ordningen dækker for så vidt angår tilskadekomst alene borgere, der leverer en frivillig indsats i arbejdsskadesikringslovens forstand, og som dermed ikke er omfattet af reglerne i arbejdsskadesikringsloven.

27. Kommunalbestyrelsen og regionsrådet beslutter selv, hvorvidt og i hvilket omfang kommunen henholdsvis regionsrådet ønsker at tegne ulykkes- og ansvarsforsikringer for frivillige, der yder en frivillig indsats i tilknytning til løsningen af kommunens eller regionens opgaver.

Forsikringen skal ske på samme vilkår som for borgere, der udfører frivilligt arbejde. Det betyder, at forsikringsbetingelserne skal følge bestemmelserne i arbejdsskadesikringsloven i forhold til eventuelle ulykkesforsikringer omfattet af bestemmelsens 1. pkt. Herved opnår personer, der yder en frivillig indsats, samme kompensation for deres personskade som personer, der udfører et frivilligt arbejde, såfremt kommunen hhv. regionen vælger at benytte sig af hjemlen.

28. En kommunalbestyrelse eller et regionsråd, der vælger at tegne forsikring efter § 8, bør fastsætte retningslinjer for, hvilke frivillige indsatser på ældreområdet der skal omfattes af ansvars- og ulykkesforsikringer, herunder om det er alle eller kun udvalgte frivillige indsatser og aktiviteter, der skal være omfattet.

Retningslinjerne vil typisk skulle indeholde regler om, hvilke typer af frivillige indsatser, der skal være omfattet, hvilke sektorområder der skal indgå, og om kommunalbestyrelsen eller regionsrådet vil forsikre borgere med bopæl uden for kommunen eller regionen. Hensigten med retningslinjerne er at skabe klarhed over, hvilken forsikringsdækning der kan tilbydes frivilligt lokalt med og uden forudgående foreningstilknytning.

29. Formålet med § 8 er at ligestille borgere, der leverer en frivillig indsats, med personer, der udfører frivilligt arbejde på ældreområdet for kommuner og regioner, i forhold til forsikring af tilskadekomst og skadevoldende adfærd. Det skal understøtte det overordnede formål om, at frivillige kan bidrage til den lokale opgaveløsning ved at sikre, at forhold vedrørende forsikring ikke er en barriere for kommuners og regioners samarbejde med frivillige lokalt.

Kapitel 4. Helhedspleje og almene tilbud m.v.

30. Dette afsnit gennemgår reglerne omkring helhedspleje samt de lovgivningsmæssige rammer omkring tildeling og udmøntning af sammenhængende og rummelige pleje- og omsorgsforløb.

Kommunalbestyrelsens beslutning vedr. helhedspleje

Ældreloven

§ 9. Kommunalbestyrelsen træffer beslutning om, hvilke tilbud om helhedspleje i form af få, sammenhængende og rummelige pleje- og omsorgsforløb der skal kunne tilbydes efter § 10, herunder rammerne for organisering, tilrettelæggelse og udmøntning af tilbuddene.

Stk. 2. ---

Ældrelovens § 9 fastsætter, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at træffe beslutning om, hvilke tilbud om helhedspleje i form af få, sammenhængende og rummelige pleje- og omsorgsforløb, som tilbydes i den pågældende kommune. Forpligtelsen omfatter endvidere, at kommunalbestyrelsen skal træffe beslutning om rammerne for organisering, tilrettelæggelse og udmøntning af tilbuddene.

Formålet er, at kommunalbestyrelsens beslutninger sætter en overordnet retning for, hvordan forvaltningen, herunder visitationen samt ledere og medarbejder – offentlige som private – skal tilrettelægge, organisere og udføre ældreplejen lokalt.

Beslutningen om den overordnede retning indebærer, at der skal overlades et rum for såvel visitationen som ledere og medarbejdere til den nærmere tilrettelæggelse og udførelse af hjælpen. Dette følger bl.a. af ældrelovens krav om, at den konkrete beslutning om hjælpen fra gang til gang skal ske med afsæt i en dialog mellem den udførende medarbejder og den enkelte borger ud fra borgerens aktuelle behov og ressourcer. Dette betyder også, at kommunalbestyrelsens beslutning om de enkelte pleje- og omsorgsforløb ikke på forhånd definerer et detaljeret indhold i de enkelte forløb, som visitationen, lederne og de udførende medarbejdere dermed er bundet af.

Kommunalbestyrelsens fastsatte serviceniveau vil altid kun være vejledende og står ikke over loven. Den enkelte borger skal have den hjælp, som vedkommende har brug for i henhold til lovgivningen, og der er den enkelte kommunalbestyrelses ansvar at sikre den nødvendige hjælp. Det er således den enkelte borgers behov, der er styrende i forhold til den konkrete hjælp.

Hvis kommunalbestyrelsen beslutter at ændre serviceniveauet, og det ændrede serviceniveau medfører ændringer i den enkelte borgers ret i forhold til den tildelte hjælp, har borgeren krav på en ny afgørelse. Standardmeddelelser om ændringer i kommunens serviceniveau kan således ikke erstatte konkrete og individuelle afgørelser.

31. Kravet om, at det skal være et rummeligt forløb indebærer, at der inden for forløbet skal være plads til, at borgerens behov kan ændre sig, og at de ændrede behov så vidt muligt kan imødekommes på baggrund af en faglig vurdering foretaget af det team af medarbejdere, der er omkring borgeren, uden at der skal træffes en ny afgørelse hver gang. Dvs. at der er en indbygget fleksibilitet i forhold til, hvilken hjælp der gives både løbende over tid men også fra gang til gang afhængig af borgerens aktuelle behov og ressourcer.

32. Kommunalbestyrelsen skal forholde sig til antallet af pleje- og omsorgsforløb, der tilbydes i den pågældende kommune. Der skal være tale om få forløb, og kravet herom har til formål at bidrage til, at hjælp og støtte i videst muligt omfang gives som en kontinuerlig og sammenhængende indsats tilpasset udviklingen i den enkelte borgers behov, og at borgeren således kan forblive i samme forløb længst muligt. Dette tilsiger, at der kun er få forløb. Det vil være op til den enkelte kommune selv at beslutte, hvor mange pleje- og omsorgsforløb, den enkelte kommune skal tilbyde, men få forløb kan f.eks. være 3-5 forskellige typer af forløb afhængig af de lokale forhold.

En borger vil ikke skulle forblive i et og samme forløb, hvis behovene ændrer sig væsentligt. Se mere herom i pkt. 41.

33. Kommunalbestyrelsen skal tillige forholde sig til rammerne for organisering, tilrettelæggelse og udmøntning af tilbud om helhedspleje. Herved forstås bl.a. indhold og sammensætning i den hjælp, der indgår i de enkelte pleje- og omsorgsforløb. Beslutning om rammerne for forløbene omfatter endvidere, hvordan den nærmere organisering, tilrettelæggelse og udmøntning af forløbene skal være i den pågældende kommune. Det kan f.eks. vedrøre beslutning om, at udførelse af hjælpen sker via faste teams centreret om den enkelte borger, og som bl.a. understøtter kontinuitet i hjælpen herunder færrest mulige forskellige medarbejdere i borgerens hjem. Det kan f.eks. også vedrøre, hvordan man i den enkelte kommune arbejder systematisk med samspil med pårørende og civilsamfund.

I forbindelse med kommunalbestyrelsens beslutning om antal pleje- og omsorgsforløb, som kommunen tilbyder, vil kommunalbestyrelsen også skulle forholde sig til, hvordan de fastsatte forløb skal sammensættes samt hvilke konkrete indsatser, der kan indgå i de forskellige forløb. Det vil i den forbindelse være muligt at fastsætte pleje- og omsorgsforløbene ud fra f.eks. en tids- eller udgiftsmæssig ramme.

Indsatser i helhedsplejen

34. Med begrebet helhedspleje forstås for det første, at ældreplejen og måden hjælpen leveres på, er baseret på en grundlæggende helhedstænkning i forhold til den enkelte borgers samlede livssituation og udvikling heri. Det indebærer en generel helhedsorienteret tilgang i blikket på den enkelte borger, som skal afspejle sig i, at hjælpen tilrettelægges og udføres som et sammenhængende forløb frem for levering af hjælpen i enkeltydelser.

35. Dernæst indebærer begrebet helhedspleje, at hjælpen i det tildelte pleje- og omsorgsforløb bliver leveret af en og samme leverandør, uanset om det er en offentlig eller privat leverandør, der har opgaven med at levere hjælpen. Formålet med, at det er en og samme leverandør, der har ansvaret for at levere den samlede hjælp, er at bidrage til større sammenhæng og kontinuitet i hjælpen, herunder bidrage til færrest mulige forskellige medarbejdere i borgerens hjem.

Se mere om frit leverandørvalg af helhedspleje i kapitel 5.

36. Den konkrete hjælp, der indgår i helhedsplejen og dermed i pleje- og omsorgsforløbene, er fastsat i ældrelovens § 9, stk. 2:

De nævnte indsatser svarer til de nuværende indsatser, som fremgår af servicelovens § 83, stk. 1, nr. 1-2, og § 86, stk. 1.

Ældreloven

§ 9. ---

Stk. 2. Helhedspleje efter stk. 1 omfatter følgende:

- 1) Personlig hjælp og pleje
- 2) Hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver m.v. i hjemmet
- 3) Genoptræning af fysisk funktionsnedsættelse forårsaget af sygdom, der ikke behandles i tilknytning til en sygehusindlæggelse.

De nævnte indsatser svarer til de nuværende indsatser, som fremgår af servicelovens § 83, stk. 1, nr. 1-2, og § 86, stk. 1. Som rammelov regulerer ældreloven ikke det nærmere indhold eller omfang af den konkrete hjælp til den enkelte borger, da det afhænger af en konkret og individuel vurdering af den enkelte borgers behov og ressourcer.

37. Personlig hjælp og pleje kan f.eks. omfatte hjælp eller støtte til bad, af- og påklædning samt personlig pleje. Hjælp og støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet kan f.eks. omfatte hjælp eller støtte til rengøring, skift af sengetøj, at lægge tøj sammen eller at få stillet varer på plads.

38. Genoptræning af fysisk funktionsnedsættelse forårsaget af sygdom, der ikke behandles i tilknytning til en sygehusindlæggelse, kan f.eks. være relevant for borgere, som er svækket efter længere tids sengeleje i hjemmet på grund af f.eks. influenza eller efter et fald, og hvor der er behov for at genvinde mistet eller reduceret funktionsevne.

Genoptræning kan defineres som en målrettet og tidsafgrænset samarbejdsproces mellem borgeren, eventuelle pårørende og personale. Genoptræning er rettet mod borgerens fysiske funktionsnedsættelse og gives i de tilfælde, hvor anden form for træning, f.eks. i form af egen træningsindsats, ikke kan bringe borgerens funktionsevne op. Genoptræningsindsatsen har til formål, at borgeren opnår samme grad af funktionsevne som før sygdommen eller bedst mulig funktionsevne. Genoptræning kan samtidig have til formål at undgå vedvarende eller yderligere svækkelser, herunder forebygge, at der opstår behov for øget hjælp eller behov for sygehusindlæggelse.

Genoptræning er tidsmæssigt begrænset til den periode, hvor funktionsniveauet fortsat kan forbedres gennem yderligere træning. Der skal således tilbydes genoptræning, så længe der er udsigt til, at funktionsevnen kan forbedres gennem en målrettet genoptræningsindsats.

Information til borgerne om kommunens pleje- og omsorgsforløb

Ældreloven

§ 9. ---

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at oplysninger om rammerne for og indholdet af kommunens få, sammenhængende og rummelige pleje- og omsorgsforløb, jf. stk. 1, er tilgængelige for borgerne.

39. Kommunalbestyrelsen har efter § 9, stk. 3, pligt til at sikre, at oplysninger om rammerne for og indhold i kommunens pleje- og omsorgsforløb er tilgængelige for borgerne.

Formålet med bestemmelsen er at sikre, at man som borger har mulighed for at blive bekendt med, hvilken form for hjælp og støtte man kan forvente at få som led i et pleje- og omsorgsforløb.

Oplysninger om rammerne for pleje- og omsorgsforløbene skal forstås som generel serviceinformation om forløbene, herunder f.eks. hvordan hjælpen organiseres og udføres via et fast team, samt på hvilken måde borgerens selvbestemmelse i forhold til den daglige hjælp udmønter sig.

Der stilles ikke krav om, hvordan kommunalbestyrelsen sikrer, at oplysningerne er tilgængelige for borgerne, men det kan fx være offentliggørelse af oplysninger på kommunens hjemmeside. Der bør i forbindelse med beslutningen om, hvordan oplysningerne gøres tilgængelige for borgerne, være en opmærksomhed på den målgruppe, som oplysningerne skal formidles til, og at det skal være let for den pågældende målgruppe at tilgå oplysningerne.

Tilbud om et pleje- og omsorgsforløb

Ældrelovens § 10 fastsætter de nærmere regler for kommunalbestyrelsens forpligtelser i forbindelse med tildeling af et pleje- og omsorgsforløb (visitationen).

Ældreloven

§ 10. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde personer omfattet af loven, som på grund af nedsat fysisk, psykisk eller social funktionsevne har behov for hjælp eller støtte i den daglige livsførelse, et sammenhængende og rummeligt pleje- og omsorgsforløb, som muliggør en løbende tilpasning af indholdet i tilbuddet inden for det tilbudte forløb i takt med udviklingen i den enkelte persons ressourcer og behov.

40. Med bestemmelsen fastsættes målgruppen for tilbud om et pleje- og omsorgsforløb. Bestemmelsen indebærer, at der indledningsvist skal ske en vurdering af, om borgeren er omfattet af ældreloven, hvilket er nærmere beskrevet i ældrelovens § 2 samt i vejledningens kapitel 1.

Vurderingen af, om en borger er omfattet af ældrelovens anvendelsesområde, jf. § 2, vil være en del af sagens oplysning, som vil skulle lægge til grund for den forvaltningsretlige afgørelse om hjælpen.

41. Målgruppen for hjælp efter § 10 er endvidere defineret ved, at der skal være et behov på grund af nedsat fysisk, psykisk eller social funktionsevne, samt at behovet for hjælp eller støtte er knyttet an til borgerens mulighed for at varetage den daglige livsførelse. Se pkt. x om lovens anvendelsesområde.

Behovet for hjælp skal ses i forhold til, om borgeren har en nedsat funktionsevne, som i bestemmelsen er defineret som enten nedsat fysisk, psykisk eller social funktionsevne.

Dette indebærer, at borgerens funktionsevne skal forstås bredt, således at der i vurderingen af borgerens situation både skal være fokus på borgerens fysiske, psykiske og sociale funktionsevne. Det betyder, at der vil skulle ses bredt på den enkelte borgeres samlede situation og ikke kun på de forhold, som borgeren ikke selv kan klare som følge af en konkret funktionsnedsættelse. Eksempelvis kan borgerens fysiske funktionsnedsættelse begrænse borgerens muligheder for social kontakt og derved påvirke borgerens psykiske og sociale funktionsevne. Og omvendt kan en nedsat psykisk eller social funktionsevne påvirke den fysiske funktionsevne og muligheden for at vedligeholde denne.

Bestemmelsen indebærer, at hjælpen tildeles i ét forløb, hvor der er plads til løbende at justere i hjælpen uden at skulle forbi visitationen hver gang. Der kan ikke tildeles flere forløb samtidig til samme modtager.

Bestemmelsen indebærer endvidere, at kommunalbestyrelsen indledningsvist træffer en afgørelse om, hvorvidt borgeren vurderes at have behov for hjælp og støtte i den daglige livsførelse. Kommunalbestyrelsens afgørelse skal leve op til de forvaltningsretlige krav om bl.a. sagens oplysning, begrundelse, partshøring m.v. Afgørelsen skal træffes på baggrund af en konkret og individuel og faglig vurdering af borgerens aktuelle behov og ressourcer, hvilket skal ske på baggrund af de oplysninger, som vurderes at være nødvendige og tilstrækkelige til at sikre sagens oplysning.

Justeringer i hjælpen fra gang til gang som følge af ændringer i borgerens behov skal som udgangspunkt kunne imødekommes inden for det tildelte forløb, uden at der skal træffes en ny afgørelse.

Opstår der væsentlige ændringer i borgerens behov, som vurderes ikke at kunne rummes inden for det tildelte forløb, skal der træffes en ny afgørelse, hvor borgerens samlede situation vurderes på ny med henblik på tildeling af et andet forløb, der kan rumme de ændrede behov. En væsentlig ændring kan f.eks. være, hvis en borger modtager et forløb med hjælp til praktiske opgaver, men hvor ændringer i borgerens behov indebærer, at borgeren tillige får behov for hjælp til personlig pleje.

Ændringer i borgerens behov for hjælp vil både kunne være i op- og nedadgående retning. Dvs. at vurdering af behovet for et skift af pleje- og omsorgsforløb f.eks. både kan vedrøre, om borgeren skal tildeles et større forløb med flere typer af indsatser, eller – modsat – et mindre

forløb med færre indsatser, fordi borgerens situation er forbedret, f.eks. som følge af en træningsindsats.

Det vil i mange tilfælde være de medarbejdere, der kommer i borgerens hjem, eller borgeren selv og eventuelle pårørende, der bliver opmærksomme på, om der er væsentlige ændringer i borgerens behov i forhold til det tildelte forløb, og derfor tager kontakt til visitationen med henblik på en samlet genvurdering og ny afgørelse. Derudover vil det f.eks. også kunne være via den praktiserende læge eller i forbindelse med udskrivning fra sygehus, at det bliver konstateret, at der er behov for en genvurdering af hjælpen til en borger.

Det vil være den kommunale myndighed, der har ansvaret for at træffe afgørelsen, som på baggrund af sagens oplysning skal vurdere, om der er tale om væsentlige ændringer i borgerens behov, som ikke kan rummes inden for det tildelte forløb, og som på den baggrund træffer en forvaltningsretlig afgørelse om, hvorvidt borgeren skal tildeles et nyt forløb eller ej.

42. Det bør være en del af vurderingen af borgerens behov for hjælp og støtte, om brug af velfærdsteknologi og hjælpemidler kan bidrage til øget selvstændighed og selvhjulpethed i borgerens hverdag. Tilsvarende gælder i forhold til brug af digitale løsninger.

Det er vigtigt, at brug af sådanne teknologier som led i hjælpen eller som hel eller delvis erstatning for et fysisk besøg introduceres på en tryk og værdig måde og i dialog med den enkelte borger. Det er i den sammenhæng også vigtigt at være opmærksom på, om den enkelte borger har brug for støtte eller vejledning til at betjene teknologierne.

Se i øvrigt pkt. 73-75 om udlån eller økonomisk støtte til køb af robotstøvsuger.

Tilrettelæggelse og udførelse af tilbud om helhedspleje

Ældreloven

§ 11. Tilbud efter § 10 skal løbende tilrettelægges og udføres på baggrund af dialog mellem den udførende medarbejder og den, der modtager tilbuddet, og ud fra en faglig vurdering af modtagerens aktuelle behov og ressourcer.

Stk. 2. Tilrettelæggelse og udførelse af tilbud efter § 10 skal i forhold til den person, der modtager hjælpen, tage afsæt i følgende tilgang:

- 1) En helhedsorienteret indsats med hensyntagen til modtagerens samlede livssituation.
- 2) Tværfaglighed.
- 3) Kontinuitet, fleksibilitet og sammenhæng i hjælpen med færrest mulige forskellige udførende medarbejdere i hjemmet.
- 4) Modtagerens selvbestemmelse og løbende indflydelse på hjælpen.

43. Med § 11 i ældreloven fastsættes de nærmere rammer for, hvordan medarbejderen skal udmønte den afgørelse om helhedspleje, der er blevet truffet efter ældrelovens i § 10.

44. Helhedspleje i form af sammenhængende og rummelige pleje- og omsorgsforløb betyder, at beslutningerne om, hvilken hjælp, den enkelte borger har brug for fra gang til gang, bliver truffet ude hos borgeren og i dialog mellem denne og den medarbejder, der kommer i borgerens hjem.

Det indebærer, at hjælpen – inden for det tildelte forløb – kan justeres løbende i dialogen mellem medarbejderen og den enkelte borger – både i op- og nedadgående retning - fra gang til gang ud fra en faglig vurdering af borgerens aktuelle behov og ressourcer. Der kan f.eks. ske justeringer i de opgaver, som medarbejderen – i dialog med borgeren – normalt plejer at løse. Det kan både være enkeltstående ændringer den pågældende dag og ændringer over en kortere periode, og som vurderes at kunne rummes inden for det tildelte forløb. Justeringer i hjælpen kan samtidig også betyde ændringer i den tid, der er afsat til besøget hos borgeren.

Disse løbende beslutninger vil udgøre faktisk forvaltningsvirksomhed, der falder uden for forvaltningslovens anvendelsesområde. Der vil således ikke være tale om afgørelser i forvaltningslovens forstand, der kan påklages til Ankestyrelsen.

45. Tilrettelæggelse og udførelse af pleje- og skal bl.a. tage afsæt i en tilgang med en helhedsorienteret indsats med hensyntagen til modtagerens samlede livssituation. Det betyder, at hjælpen ikke kun skal fokuseres på en enkelt dimension af borgerens behov, men at der også ses bredere på borgerens livssituation, herunder fysisk, psykisk og socialt velvære, og hvilken betydning det har i forhold til borgerens aktuelle hjælpebehov.

I en helhedsorienteret indsats med hensyntagen til modtagerens samlede livssituation vil det derfor også være naturligt at se på forholdene omkring modtageren, herunder pårørende, som med deres kendskab til den ældre kan være en stor ressource både for den ældre og for medarbejderne, når de inddrages i hjælpen. Ligesom et godt pårørendesamarbejde kan øge tilliden til medarbejder og trygheden for den ældre. De pårørende skal dog alene inddrages, når den ældre og de pårørende selv ønsker det, og uden at de pårørende pålægges forpligtigelser.

Som led i en helhedsorienteret indsats med blik for modtagerens samlede livssituation vil det ligeledes være relevant at have blik for, hvordan lokale fællesskaber og civilsamfund kan bidrage til den ældres livskvalitet, eksempelvis i form af ensomhed, socialt velvære og øget funktionsevne m.v. Medarbejderen vil eksempelvis kunne henlede borgerens opmærksomhed på tilbud i civilsamfund, herunder frivillige organisationer og lokale, sociale fællesskaber.

En helhedsorienteret tilgang har således tæt sammenhæng til det at arbejde tværfagligt og derigennem sikre, at borgeren modtager en sammenhængende og koordineret indsats.

46. Tilrettelæggelse og udførelse af pleje- og omsorgsforløbet skal også ske med afsæt i en tilgang om tværfaglighed. Det betyder, at de forskellige indsatser, som borgeren modtager, er tænkt sammen, og at det afspejler sig i måden, indsatserne organiseres og tilrettelægges på. Det gælder bl.a. i forhold til samspillet mellem de social- og sundhedsfaglige opgaver, som ofte er en del af den samlede hjælp, som borgeren modtager. Fokus på tværfaglighed er med til generelt at sikre kvaliteten i hjælpen.

47. Pleje- og omsorgsforløbet skal derudover tilrettelægges og udføres med afsæt i en tilgang, der er baseret på kontinuitet, fleksibilitet og sammenhæng i hjælpen med færrest mulige forskellige udførende medarbejdere i hjemmet. Formålet er at sikre, at borgeren oplever så stabil, forudsigelig og sammenhængende hjælp og støtte som muligt, samtidig med at der er fleksibilitet i forhold til borgerens aktuelle behov. Dette skal bidrage til bedre kvalitet i hjælpen samt til borgerens tryghed og trivsel, bl.a. ved at borgeren så vidt muligt kan undgå hele tiden at skulle forholde sig til nye medarbejdere, herunder at skulle forklare sin situation på ny eller tilpasse sig til forskellige måder at modtage hjælp på hver gang. Når det er nogenlunde de samme medarbejdere, der er omkring borgeren og kender denne, er der bedre muligheder for at sikre sammenhæng i hjælpen.

Antallet af forskellige medarbejdere i borgerens hjem vil dog i nogle situationer være en afspejling af, at imødekommen af borgerens behov tilsiger, at det er medarbejdere med forskellige fagligheder, som skal udføre hjælpen. I disse tilfælde er det vigtigt med et velkoordineret samarbejde mellem de forskellige medarbejdere, som kommer hos borgeren.

48. Tilrettelæggelse og udførelse af hjælpen skal tage afsæt i borgerens selvbestemmelse og løbende indflydelse på hjælpen. Det betyder, at borgeren, der modtager hjælpen, skal have indflydelse på, hvilken hjælp der gives fra gang til gang, således at borgeren oplever at få hjælp i overensstemmelse med aktuelle behov og ressourcer. Det indebærer, at der løbende skal være en dialog mellem borgeren og de udførende medarbejdere, der kommer hos borgeren, om dennes aktuelle behov.

Borgerens selvbestemmelse skal ses i forhold til, at de medarbejdere, der kommer hos borgeren, har et ansvar for at sikre, at borgeren får en fagligt forsvarlig hjælp tilpasset borgerens behov. Der vil derfor kunne være situationer, hvor borgerens konkrete ønsker kan være i modstrid med, hvad der fagligt er forsvarligt at prioritere i forhold til borgerens samlede tilstand. Udover at medarbejderen har et fagligt ansvar for, hvilken hjælp der gives til borgeren, er medarbejderen også underlagt f.eks. lovgivning omkring arbejdsmiljø, som kan sætte nogle begrænsninger i forhold til at imødekomme borgerens konkrete ønsker til hjælp.

Det er medarbejdernes opgave at gå i dialog med borgeren og forklare, hvilken faglig vurdering der ligger til grund for, at borgerens ønske til en konkret hjælp ikke kan imødekommes.

49. Tilrettelæggelse og udførelse af pleje- og omsorgsforløb skal ses i sammenhæng med ældrelovens bærende værdier om den ældres selvbestemmelse, tillid til medarbejderne og et tæt samspil med pårørende, lokale fællesskaber og civilsamfund.

50. Er borgeren ikke tilfreds med de faglige vurderinger vedrørende den aktuelle hjælp, har borgeren mulighed for at klage til kommunalbestyrelsen og borgmesteren.

Med § 11 i ældreloven er der således fastsat rammer for den faktiske forvaltningsvirksomhed, som medarbejderen skal udøve. De almindelige forvaltningsretlige regler og principper vil i den forbindelse skulle iagttages af medarbejderen.

Ældreloven

§ 12. Kommunen skal ved tilrettelæggelsen af tilbuddet efter § 10 til en modtager med en demensdiagnose så vidt muligt respektere dennes vejledende tilkendegivelser for fremtiden med hensyn til bolig, pleje og omsorg (plejetestamente).

51. I et plejetestamente kan personen med demens tilkendegive ønsker for den fremtidige pleje og omsorg, mens vedkommende endnu er i stand til det. Plejetestamenter understøtter en person med demens i at kunne få indflydelse på hans eller hendes eget liv. Samtidig kan plejetestamentet hjælpe medarbejdere til at give en værdig pleje, der så vidt muligt er i overensstemmelse med vedkommendes ønsker og den måde, personen med demens hidtil har levet sit liv på.

Plejetestamenter kan også medvirke til at aflaste de pårørende. Tilkendegivelserne fra personen med demens kan således hjælpe og understøtte f.eks. en ægtefælle, når han eller hun skal træffe forskellige og ofte svære valg på vedkommendes vegne.

52. Formålet med plejetestamenter er at understøtte muligheden for, at borgere med begyndende demens kan tage ansvar for eget liv samt at støtte medarbejdere og aflaste pårørende.

Plejetestamentet er vejledende for den indsats, som plejepersonalet skal udføre i forhold til plejen af en borger med demens på det tidspunkt, hvor den pågældende ikke længere er i stand til selv at give udtryk for sine ønsker. At plejetestamenter er vejledende skyldes, at forholdene for en borger med demens kan have ændret sig, siden plejetestamentet blev skrevet.

53. Kommunalbestyrelsen skal ved tilrettelæggelsen af pleje og omsorg m.v. for en person med en demensdiagnose så vidt muligt respektere dennes vejledende tilkendegivelser for fremtiden med hensyn til bolig, pleje og omsorg (plejetestamente). Det er ikke et krav, at plejetestamentet skal oprettes på en officiel formular eller skal underskrives af en notar. Plejetestamenter kan således også fremgå af f.eks. en lyd- eller videooptagelse.

54. I et plejetestamente vil man kunne tilkendegive, hvordan man ønsker at blive plejet i fremtiden. Og man kan oplyse om, hvordan man hidtil har levet sit liv. Et plejetestamente kan f.eks. indeholde oplysninger om madvaner og vaner i forhold til påklædning, fritidsinteresser, hygiejne og personlig pleje. I et plejetestamente kan man f.eks. også tilkendegive, at man ikke vil ligge sin ægtefælle til last.

Man kan desuden tilkendegive, at man i fremtiden ønsker at blive udstyret med f.eks. et pejlesystem, der kan lokalisere én, hvis man farer vild. En sådan oplysning er ikke bindende for kommunalbestyrelsen/plejepersonale eller de pårørende, men kan være en måde, hvorpå en borger med demens kan få adgang til at udtrykke sit ønske herom.

I de tilfælde, hvor borgeren med demens er uden ægtefælle eller andre nære pårørende, vil plejetestamentet være en vigtig adgang for plejepersonalet til at få oplysninger om det hidtidige liv og ønsker for fremtiden for borgeren med demens.

55. Kommunen skal – i praksis ofte pleje- og omsorgspersonalet – så vidt muligt tilrettelægge pleje og omsorg m.v. med respekt for de vejledende tilkendegivelser, som en person med en demensdiagnose har formuleret omkring fremtidige ønsker for bolig, pleje og omsorg.

Kommunen har ikke pligt til at følge tilkendegivelserne, og den person, der har tilkendegivet sine ønsker for fremtiden vedrørende bolig, pleje og omsorg, har heller ikke have et retskrav på, at tilkendegivelserne bliver fulgt. Tilkendegivelserne for fremtiden er dermed vejledende. Det vil altid være kommunen/plejepersonalet, der – i samarbejde med eventuelle pårørende – i sidste ende afgør, hvilken hjælp der vil skulle gives og hvordan. Eksempelvis hvis forholdene for den pågældende har ændret sig, siden ønskerne blev formuleret, således at det vil stride imod den på gældendes tarv at følge tilkendegivelserne i plejetestamentet. Personalet skal i så fald – evt. i samråd med pårørende – vurdere, hvad der er bedst for den pågældende person.

56. En person med en demensdiagnose skal som udgangspunkt selv tage stilling til egne forhold i alle de situationer, hvor pågældende er i stand til det og har forståelse for, hvad det drejer sig om. Hvis den pågældende person skal give udtryk for sin vilje, uanset hvordan dette udmønter sig, skal dette så vidt muligt skulle respekteres. Det gælder også i de tilfælde, hvor den aktuelle tilkendegivelse ikke er i overensstemmelse med en tilkendegivelse i et plejetestamente eller i tilfælde, hvor andre er uforstående over for den pågældendes beslutning.

57. Et plejetestamente kan ikke bruges til, at man på forhånd tilkendegiver, at der må bruges magt i forbindelse med f.eks. personlig pleje. Man kan heller ikke via et plejetestamente betinge sig ret til at blive boende hjemme eller i et bestemt botilbud/boform, ligesom man heller ikke via et plejetestamente kan fravige servicelovens regler om magtanvendelse i forbindelse med flytning. Uanset hvad der står i plejetestamentet, vil kommunen kunne flytte den pågældende borger, hvis betingelserne om flytning uden samtykke er opfyldt.

Et plejetestamente kan heller ikke bruges til at udtrykke ønsker, der er omfattet af regler, som regulerer livstestamente, behandlingstestamente og lignende. F.eks. vil et ønske om ikke at få livsforlængende behandling skulle fremsættes efter reglerne herom i sundhedsloven.

58. Ønsker formuleret i et plejetestamente ændrer ikke på, at borgeren med demens som udgangspunkt selv tager stilling til egne forhold i alle de situationer, hvor pågældende er i stand til det og har forståelse for, hvad det drejer sig om. Giver borgeren med demens udtryk for sin vilje, uanset hvordan dette udmønter sig, skal dette så vidt muligt respekteres – også i de tilfælde, hvor den aktuelle tilkendegivelse ikke er i overensstemmelse med en tilkendegivelse i et plejetestamente.

Madlevering

Ældreloven

§ 13. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde mindst ét dagligt måltid mad i form af en hovedret leveret til personer, der er omfattet af loven, som bor i eget hjem og som ikke selv kan udføre madlavningen på grund af nedsat funktionsevne.

59. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde mindst ét dagligt måltid mad i form af en hovedret leveret til personer, der er omfattet af loven, som bor i eget hjem og som ikke selv kan udføre madlavningen på grund af nedsat funktionsevne.

60. Kommunalbestyrelsen er således forpligtet til at tilbyde madlevering til personer, som bor i eget hjem og som ikke selv kan udføre madlavningen på grund af nedsat funktionsevne, der er opstået i forbindelse med aldringen. Personen skal tilbydes mindst ét dagligt måltid mad i form af en hovedret. Det kommunale serviceniveau må gerne omfatte tilbud ud over det lovpligtige tilbud om et dagligt måltid i form af en hovedret.

Formålet med madleveringen er at sikre, at ældre borgere, som har vanskeligt ved at klare sig selv, kan få tilbudt ernæringsrigtig mad til en rimelig pris, tilpasset den enkeltes behov.

61. Borgere i eget hjem er omfattet af reglerne om frit leverandørvalg. Det frie valg betyder, at kommunalbestyrelsen har pligt til at etablere rammerne for, at modtageren kan vælge mellem forskellige godkendte madleverandører. Samtidig betyder det, at området er konkurrenceudsat. Det er hensigten, at frit leverandørvalg skal give modtagerne mulighed for at vælge mellem både madleverandører og menuvariation.

For borgere i eget hjem er madlevering et tilbud, der enten udbringes til modtagerens eget hjem, eller som modtageren kan afhente eller indtage hos madleverandøren, såsom et dagcenter, kro eller lignende.

Herudover kan kommunalbestyrelsen beslutte, at personen skal tilbydes valgmuligheder inden for rammerne af hovedmåltidet. Kommunalbestyrelsen kan eksempelvis beslutte, at alle leverandører skal tilbyde menuer hvorfra, der kan vælges forskellige retter, således at der tilbydes borgeren en generel variation af måltider.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger at tilrettelægge hjælpen på en måde, hvor maden produceres i borgerens eget hjem, vil madlavningen betragtes som hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver i hjemmet som led i et pleje- og omsorgsforløb. Det er dermed op til den enkelte kommunalbestyrelse at beslutte, om hjælp eller støtte til madlavning i borgerens eget hjem vil være omfattet af den hjælp og støtte til praktiske opgaver, som indgår i kommunens tilbud om pleje- og omsorgsforløb.

62. Borgere visiteres til madlevering af den kommunale myndighed på baggrund af en konkret og individuel vurdering af behovet for denne hjælp.

Kvalitetskrav for madlevering

63. Kommunalbestyrelsen skal skabe grundlag for, at personer, der modtager tilbud om pleje- om madlevering efter § 13 i ældreloven, kan vælge mellem to eller flere leverandører, hvoraf alene den ene leverandør kan være kommunal.

64. Kvalitetskrav til leverandører af madlevering skal medvirke til at give modtagerne et forskelligartet udbud af måltider at vælge imellem. Det medfører, at der på visse områder må stilles differentierede krav til leverandørerne. Kommunalbestyrelsen kan derfor stille særskilte kvalitetskrav til almindelige måltider samt til ernæringstætte menuer. Det vil sige menuer med højt kalorieindhold og særlige diæter. Modtagere af madlevering har ikke en generel ret til at kunne vælge mellem forskellige variationer af det lovpligtige måltid.

65. Det kommunale serviceniveau må gerne omfatte tilbud ud over det lovpligtige tilbud om et dagligt måltid. Der sondres således imellem, hvad der stilles som lovkrav, og hvad det kommunale serviceniveau lovligt må indeholde. Ud over forpligtelsen til at tilbyde modtageren dagens hovedmåltid tilpasset den enkeltes behov, kan kommunalbestyrelsen beslutte, at modtageren skal tilbydes valgmuligheder inden for rammerne af dette måltid. Kommunalbestyrelsen kan

eksempelvis beslutte, at alle leverandører skal tilbyde menuer, hvorfra der kan vælges forskellige retter, således at der tilbydes modtageren en generel variation af måltider.

Kommunalbestyrelsen kan også beslutte, om tilbuddet om et måltid skal bestå af forskellige komponenter. Eksempelvis, om det daglige måltid skal bestå af en hovedret, eller om det både skal omfatte en hovedret og en forret/dessert. Kommunalbestyrelsen beslutter endvidere, om serviceniveauet skal indeholde tilbehør til måltidet, eksempelvis forret såsom salat, og dessert. Kommunalbestyrelsen beslutter også, om serviceniveauet skal indeholde kvalitetsjusteringer, således at særlige ønsker og præferencer tilgodeses såsom religiøse madtraditioner og vegetarkost.

66. Madlevering kan dermed både defineres ud fra, om det er aftensmad eller frokost/middagsmad, og om der er tale om én eller flere retter. Der kan endvidere være behov for at tage hensyn til flere typer af særlige diæter og til individuelle præferencer hos modtagerne samt særlig næringsrig mad til småtspisende. Det er op til kommunalbestyrelsen at beskrive, hvad et måltid er, samt hvad der er det kommunale serviceniveau på området.

67. Endvidere bør det i kvalitetskravene fremgå, hvilken frist der gælder for modtagerens bestilling og afbestilling af måltider. Kvalitetskravene til leverandører af madservice kan derudover indeholde krav om brugerinddragelse og brugerindflydelse.

Kvalitetskravene kan f.eks. også indeholde krav til det udførende personales uddannelse og arbejdsmiljø.

Det er centralt for kvaliteten af måltiderne, at enhver leverandør af madlevering lever op til de gældende regler om hygiejne og egenkontrol. Kommunalbestyrelsen kan i øvrigt inddrage fødevareregionernes vurdering i forbindelse med leverandørtilsynet.

Der henvises til Sundhedsstyrelsens hjemmeside for yderligere information om kvalitet i madservice, www.sst.dk, herunder den nationale handlingsplan for måltider og ernæring til ældre i hjemmepleje og plejebolig.

Der henvises i øvrigt til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris generelle regler for håndtering af fødevarer m.v.

For inspiration ved fastsættelse af kvalitetskravene for madservice henvises til »Anbefalinger for den danske institutionskost«, Sundhedsstyrelsen, www.sst.dk.

68. Der vil blive udstedt en bekendtgørelse, hvori der fastsættes regler om modtagerens maksimale egenbetaling for madlevering. Det vil heraf fremgå, at kommunalbestyrelsen ved fastsættelse af betalingen højst kan medregne kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der kan henføres til produktion og levering af tilbuddet.

Madordning

Ældreloven

§ 14. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde madordning i form af fuld forplejning til personer, der bor på følgende steder: 1) Plejehjem m.v., jf. § 47. 2) Plejeboligbebyggelser, jf. lov om almene boliger m.v. eller lov om boliger for ældre eller personer med handicap. 3) Fripnejeboliger, jf. lov om friplejeboliger

69. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde madordning i form af fuld forplejning til personer, der bor på plejehjem m.v., plejeboligbebyggelser og friplejeboliger. Madordningen skal omfatte alle døgnets måltider.

70. Formålet med madordningen er, at borgere får tilbudt ernæringsrigtig mad til en rimelig pris tilpasset den enkeltes behov. Kommunalbestyrelsen skal derfor, ved valg af leverandør, stille kvalitetskrav til leverandører af madordning, der skal medvirke til at give borgerne et forskelligartet udbud af måltider.

71. Det er centralt for kvaliteten af måltiderne, at enhver leverandør af madlevering lever op til de gældende regler om hygiejne og egenkontrol. Kommunalbestyrelsen kan i øvrigt inddrage fødevareregionernes vurdering i forbindelse med leverandørtilsynet.

Der henvises til Sundhedsstyrelsens hjemmeside for yderligere information om kvalitet i madservice, www.sst.dk, herunder »National handlingsplan for måltider og ernæring til ældre i hjemmehjælp og plejebolig«.

Der henvises i øvrigt til Ministeriet for Fødevarer, Landbrug og Fiskeris generelle regler for håndtering af fødevarer m.v.

For inspiration ved fastsættelse af kvalitetskravene for madservice henvises til »Anbefalinger for den danske institutionskost«, Sundhedsstyrelsen, www.sst.dk.

72. Der vil blive udstedt en bekendtgørelse, hvori der fastsættes regler om modtagerens maksimale egenbetaling for madordning. Det vil heraf fremgå, at kommunalbestyrelsen ved fastsættelse af betalingen højst kan medregne kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der kan henføres til produktion og levering af tilbuddet.

Udlån eller økonomisk støtte til køb af robotstøvsuger

Ældreloven

§ 15. Kommunalbestyrelsen kan udlåne robotstøvsugere eller yde økonomisk støtte til køb heraf til personer, som modtager tilbud efter § 10.

73. Med bestemmelsen kan kommunen vælge at indkøbe og udlåne robotstøvsugere til personer, der som led i et tildelt pleje- og omsorgsforløb efter § 10, kan have behov herfor. Kommunen kan således ikke yde økonomisk støtte til køb, hvis personen ikke modtager tilbud efter § 10. Kommunalbestyrelsen kan også vælge at yde økonomisk støtte, som helt eller delvist vil dække personens udgifter til indkøb af en robotstøvsuger. Det vil være kommunalbestyrelsen, der beslutter, om der skal ydes økonomisk støtte til en robotstøvsuger, eller om kommunen selv indkøber robotstøvsugere, som de efterfølgende udlåner til borgerne. Kommunalbestyrelsen kan også undlade at benytte muligheden for at udlåne robotstøvsugere eller give økonomisk støtte til indkøb af en robotstøvsuger.

74. Ved vurdering af størrelsen af støtten kan kommunen vælge at tage udgangspunkt i prisen på en almindelig standardrobotstøvsuger. Bestemmelsen forudsætter, at der ved tildeling af en robotstøvsuger som led i et pleje- og omsorgsforløb er taget hensyn til den enkelte persons behov og forudsætninger for at anvende en robotstøvsuger, herunder om der kan køre en robotstøvsuger rundt i hjemmet, og hvorvidt personen kan starte, tømme og rengøre robotstøvsugeren. Hvis kommunen har vurderet, at borgerens behov vil kunne afhjælpes med robotstøvsuger, vil kommunen ikke være forpligtet til at yde manuel støvsugning.

Skulle kommunalbestyrelsen vælge at udlåne eller yde økonomisk støtte, vil kommunalbestyrelsen skulle fastlægge de nærmere rammer for udlån eller økonomisk støtte. Det vil dermed være op til kommunen at beslutte, hvordan økonomisk støtte eller udlån og tildeling af robotstøvsugere vil skulle organiseres. Kommunen vil for eksempel kunne vælge at afholde udgifter til reparation eller drift af robotstøvsugeren eller beslutte, at det er borgeren, der skal afholde udgifter til reparation og drift af robotstøvsugeren, som kommunen har ydet hel eller delvis støtte til

køb af. Såfremt der er tale om udlån af en robotstøvsuger, vil det være kommunalbestyrelsen, der er ansvarlig for drift og reparation

75. Formålet med bestemmelsen er at muliggøre brug af robotstøvsugere i ældreplejen for de kommuner, der ønsker det, da en robotstøvsuger eksempelvis kan være med til at aflaste personalet, mens de varetager andre opgaver, og bidrage til at skabe mere frihed og selvbestemmelse i borgerens liv, eftersom robotstøvsugere kan bruges på tidspunkter, hvor der ikke er personale til stede. Hvis kommunalbestyrelsen skulle vælge at benytte muligheden for at udlåne robotstøvsugere eller afholde udgifter hertil, vil kommunalbestyrelsens konkrete beslutning om at tilbyde udlån eller afholdelse af udgifter til en person være en afgørelse, som vil skulle træffes under iagttagelse af de almindelige forvaltningsretlige regler.

Der vil ikke være klagemulighed til Ankestyrelsen i medfør af § 30.

Afløsning og aflastning

Ældreloven

§ 16. Kommunalbestyrelsen skal tilbyde afløsning eller aflastning til en ægtefælle eller andre nære pårørende, der passer en person, der er omfattet af loven.

76. Efter ældrelovens § 16 skal kommunalbestyrelsen tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle eller andre nære pårørende, der passer en person, der er omfattet af ældreloven.

Bestemmelsen indebærer således, at kommunalbestyrelsen er forpligtet til at tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle eller andre nære pårørende, der passer en person med nedsat fysisk eller psykisk funktionsevne, der er opstået i forbindelse med aldring. Kommunalbestyrelsen er også forpligtet til at tilbyde afløsning eller aflastning til ægtefælle eller andre nære pårørende, der passer en person, der ikke har nået pensionsalderen, men som vurderes at have et plejebæhov, der svarer til det behov, som ældre personer over folkepensionsalderen kan have.

Tilbuddet om afløsning og aflastning retter sig således mod den person, der passer en plejekrævende person i hjemmet.

Formålet med afløsning eller aflastning efter § 16 er at imødegå den både fysiske og psykiske belastning, det kan være at passe en plejekrævende person i hjemmet. En familie eller en person, der passer en pårørende med nedsat funktionsevne, vil derfor – efter en konkret og individuel vurdering af behovet – skulle tilbydes afløsning eller aflastning. Denne form for hjælp kan være en forudsætning for, at den plejekrævende person kan blive boende i hjemmet, ligesom det kan forebygge, at den person, der står for pasning, selv bliver syg som følge af den fysiske og psykiske belastning.

Afløsning skal gives i hjemmet, hvilket typisk vil indebære, at der kommer en person i hjemmet, som afløser den person, som til dagligt varetager pasningen, således at denne får et pusterum og mulighed for at prioritere sin tid til egne behov.

Aflastning skal gives uden for hjemmet f.eks. i form af tilbud om dag-, nat- eller døgnophold i plejehjem eller plejebolig til den plejekrævende person. Varigheden af sådanne ophold er afhængig af behov og formål og kan f. eks være jævnligt tilbagevendende weekendophold eller et længere samlet ophold.

Midlertidigt ophold

Ældreloven

§ 17. Kommunen kan tilbyde midlertidigt ophold for personer, der i en periode har særligt behov for pleje og omsorg.

77. Efter ældrelovens § 17 kan kommunalbestyrelsen tilbyde midlertidigt ophold til personer, der i en periode har et særligt behov for pleje og omsorg.

Dette indebærer, at kommunalbestyrelsen kan, men er ikke forpligtet til, at tilbyde midlertidigt ophold til personer, der i en periode har et særligt behov for omsorg og pleje. Det betyder, at kommunen f.eks. kan vælge i stedet at give den fornødne hjælp i borgerens egen bolig.

Tilbud om midlertidigt ophold efter § 17 bør rettes mod personer, der bor alene, og som midlertidigt har et særligt behov for omsorg og pleje, og hvor et midlertidigt ophold vurderes at være den bedste løsning, hvis der skal ydes den optimale pleje og omsorg. Begrebet »pleje og omsorg« sigter på, at der primært er tale om hjælp og støtte i form af f.eks. personlig pleje og praktiske opgaver, dvs. den form for hjælp, der kan indgå i helhedspleje efter ældrelovens § 10.

Der er her alene tale om et tilbud, og borgere kan derfor vælge ikke at tage imod tilbuddet, men i stedet få den eventuelt fornødne hjælp i egen bolig efter ældrelovens § 10.

Kapitel 5. Frit valg af leverandør af helhedspleje og madlevering

Frit valg af leverandører af helhedspleje og madlevering

Ældreloven

§ 18. Kommunalbestyrelsen skal skabe grundlag for, at personer, der modtager et tilbud efter §§ 10 eller 13, kan vælge mellem to eller flere leverandører, hvoraf alene den ene leverandør kan være kommunal.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal for at opfylde forpligtelsen i stk. 1 som minimum indgå kontrakt med en eller flere leverandører eller tilbyde et fritvalgsbevis, som giver personer, der modtager tilbud efter §§ 10 eller 13, adgang til, at de pågældende personer selv indgår aftale med en cvr-registreret virksomhed om hjælpens udførelse, jf. dog stk. 4.
nr. 2, om ordningen.

Stk. 3. ---

78. Kommunalbestyrelsen skal skabe grundlag for, at personer, der modtager tilbud om pleje- og omsorgsforløb og madlevering §§ 10 og 13 i ældreloven, kan vælge mellem to eller flere leverandører, hvoraf alene den ene leverandør kan være kommunal.

Beboere i plejehjem og lignende boligenheder er ikke omfattede af retten til frit valg af leverandør.

Kommunalbestyrelsen har pligt til at sikre det frie valg gennem at stille flere leverandører af pleje- og omsorgsforløb og madlevering til rådighed, som borgere kan vælge mellem. Formålet er at understøtte fleksibiliteten i den kommunale tilrettelæggelse af hjemmehjælpen og det frie valg på baggrund af lokale forhold og borgernes behov.

For at opfylde forpligtelsen om at tilvejebringe det frie valg, skal kommunalbestyrelsen som minimum indgå kontrakt med en eller flere leverandører.

79. Begrebet »leverandør« anvendes i lovgivning, bekendtgørelse og vejledning om alle leverandører af personlig og praktisk hjælp og madlevering. Der skelnes således ikke mellem kommunale og private leverandører, herunder selvejende institutioner. De steder, hvor begrebet »godkendt leverandør« anvendes i vejledningen, henvises til de leverandører, som kommunalbestyrelsen har indgået kontrakt med.

80. Kommunalbestyrelsen skal vejlede borgere om, at de har et frit valg i overensstemmelse med den almindelige forvaltningsretlige vejledningsforpligtelse. Kommunalbestyrelsen skal således, som led i kommunalbestyrelsens generelle pligt til at oplyse om mulighederne for frit at vælge leverandør, oplyse modtagere af pleje- og omsorgsforløb og madlevering, hvilke

godkendte leverandører af hjælpen borgeren kan vælge imellem. Det kan f.eks. ske på kommunens hjemmeside, mundtligt eller ved udlevering af en folder. Kommunalbestyrelsen skal imidlertid sikre, at informationen tilpasses den enkelte borgers forudsætninger. Det kan derfor være nødvendigt at anvende forskellige oplysningsmedier f.eks. oplysning både via hjemmeside, mundtligt og ved udlevering af en folder.

Der gælder ikke et lovkrav om, at kommunalbestyrelsen skal formidle leverandørers eventuelle markedsføringsmateriale til de borgere, der er visiteret til pleje- og omsorgsforløb og madlevering, men kommunalbestyrelsen kan aftale dette med leverandørerne, så længe det er ens for alle leverandører.

81. Ældreloven regulerer ikke brugen af underleverandører af det kommunale tilbud. Hvis en kommune vælger en privat leverandør til den kommunale opgave, vil der være tale om udlicitering, som reguleres efter udbudsreglerne. Ældreloven ændrer således ikke på den retstilstand, hvorefter kommunalbestyrelsen har mulighed for at benytte private underleverandører ved levering af det kommunale tilbud, hvis kommunen ønsker det. Kommunalbestyrelsen kan dermed benytte private underleverandører ved levering af det kommunale tilbud. Samarbejde med underleverandører skal tilrettelægges med fokus på ældrelovens målsætning om kontinuitet, tværfaglighed og fleksibilitet. Det bemærkes, at kommunalbestyrelsen ved brug af underleverandører til det kommunale tilbud stadig vil skulle tilvejebringe det frie valg af helhedspleje for borgerne.

82. Kommunalbestyrelsen skal fortsat opfylde retssikkerhedslovens forpligtelser om tilsyn, kontrol og opfølgning på hjælpens udførelse, og om hjælpen opfylder borgernes aktuelle behov, uanset om kommunen selv yder hjælpen eller har overladt opgaven til en privat leverandør. Det vil fortsat være en kommunal opgave at føre tilsyn og følge op på, om borgerne får den hjælp, der er truffet afgørelse om, og at hjælpen svarer til borgernes aktuelle behov.

83. Der vil blive fastsat regler på bekendtgørelsesniveau om, at kommunalbestyrelsen forpligtes til at stille krav om, at leverandøren skal informere den kommunale myndighed om ændringer i personens behov for hjælp. Det vil skulle understøtte, at tilbuddet om pleje- og omsorgsforløb efter ældrelovens § 10 løbende tilpasses modtagernes behov, og at måden, hvorpå informationen videregives fra leverandøren til den kommunale myndighed, er formaliseret.

Brug af oplysninger

84. I forbindelse med afgørelsen om pleje- og omsorgsforløb og madlevering vil kommunalbestyrelsen få kendskab til en række personlige oplysninger om modtageren. Disse oplysninger, herunder oplysninger om modtagerens navn og adresse, må kun videregives til leverandørerne til det angivne formål, det vil sige levering af pleje- og omsorgsforløb og madlevering. Det følger bl.a. af forvaltningsloven, retssikkerhedsloven og databeskyttelseslovens regler om anvendelse af personlige oplysninger, som gælder for alle leverandører af pleje- og omsorgsforløb og madlevering.

Det følger heraf, at de kommunale myndigheder f.eks. ikke må udlevere lister over borgere, der modtager pleje- og omsorgsforløb i kommunen til leverandører, hvis oplysningerne skal bruges af leverandøren til at udsende brochurer eller på anden måde indgå i en målrettet markedsføring af leverandørvirksomheden.

Udbud

85. Kommunalbestyrelsen kan vælge at skabe grundlag for borgerens frie valg ved at indgå offentlige kontrakter. Udbudsreglerne finder anvendelse på offentlige kontrakter, der indgås mellem en ordregivende myndighed og en leverandør. Med offentlig kontrakt forstås en gensidig bebyrdende aftale, hvor ordregiver over for en leverandør indvilliger i at betale et aftalt vederlag mod at modtage en bestemt ydelse. Kommunalbestyrelsen er ved indgåelse af offentlige

kontrakter om levering af pleje- og omsorgsforløb eller madudlevering forpligtet til at sikre udbudsreglernes overholdelse.

Ældreloven regulerer ikke, hvordan kommunerne skal tilrettelægge udbudsforretningen.

86. Ved de gældende udbudsregler forstås EU's udbudsdirektiv (direktiv nr. 2014/24/EU) og udbudsloven, jf. lovbekendtgørelse nr. 116 af 3. februar 2025. Herudover gælder EUF-traktatens regler og principper, herunder principperne om ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet. Ligebehandlingsprincippet indebærer, at kommunerne ikke må forskelsbehandle tilbudsgiverne. Gennemsigtighedsprincippet indebærer, at der skal være gennemsigtighed omkring, at en kontrakt vil komme i udbud og gennemsigtighed i selve udbudsproceduren. At kommunerne skal overholde proportionalitetsprincippet indebærer blandt andet, at de ikke må opstille krav til leverandørerne, som går ud over, hvad der er nødvendigt og passende i forhold til det fastsatte mål.

Udbudsloven gælder for alle myndigheder og finder anvendelse, når en myndighed skal indgå offentlige kontrakter, som i udbudsloven er defineret som gensidigt bebyrdende kontrakter, der indgås skriftligt mellem en eller flere økonomiske aktører og en eller flere ordregivere, og som vedrører bl.a. levering af tjenesteydelser. Loven gælder kun for offentlige indkøb.

Gensidigt bebyrdende aftaler kan tilrettelægges indenfor et spektrum af kontraktformer. Hvilke udbudsregler, der konkret finder anvendelse, afhænger af kontraktens genstand og størrelse. Myndigheden er forpligtet til at offentliggøre resultatet af kontraktindgåelsen til EU-tidende. Der henvises til Konkurrence- og forbrugerstyrelsens vejledning af december 2024 om udbudsreglerne for en beskrivelse af EU's udbudsregler, herunder betingelserne for at en kontrakt er omfattet af udbudsreglerne.

Samle udbud af hjemmehjælp med andre driftsområder

87. Lovgivningen om frit valg af leverandør af pleje- og omsorgsforløb omfatter kun tilbud efter ældrelovens §§ 10 og 13.

88. Kommunalbestyrelsen kan samle udbud af pleje- og omsorgsforløb med andre driftsområder, f.eks. hjemmesygepleje, plejeopgaverne i plejeboliger, rengøring på skoler m.v. Det kan styrke kommunalbestyrelsens muligheder for at opnå mere omkostningseffektive løsninger, men kommunalbestyrelsen bør dog konkret overveje, om et samlet udbud er den bedste løsning.

Eksempelvis vil kommunalbestyrelsen kunne indhente samlede tilbud på opgaven med at tilbyde madlevering til kommunens borgere med behov herfor på tværs af driftsområder på baggrund af de kvalitetskrav, der gælder på de respektive områder. Eksempelvis kan madordning i plejeboliger, i skoler og i hjemmeplejen samles. Det giver kommunalbestyrelsen mulighed for at vurdere om for eksempel et samlet udbud vil kunne udnytte omkostningstunge køkkenfaciliteter mere effektivt, og kommunen dermed kan opnå lavere omkostninger pr. produceret enhed.

Kommunalbestyrelsen vil eksempelvis også kunne indhente samlede tilbud på opgaverne med at tilbyde pleje- og omsorgsforløb efter § 10 og hjemmesygepleje efter sundhedslovens § 138, for eksempel med det formål at borgerne kan få udført både helhedspleje og hjemmesygepleje af den samme leverandør.

Godkendelsesmodel

89. Kommunalbestyrelsen kan i stedet for at gennemføre et udbud vælge at tilrettelægge borgernes frie valg af leverandør ved en godkendelsesordning, hvis nærmere udformning kan tilrettelægges efter kommunalbestyrelsens mål og rammer for det frie valg såvel som efter de lokale markedsforhold. Udbudsreglerne er ikke til hinder for, at kommunalbestyrelsen anvender

en godkendelsesmodel, som betyder, at kommunalbestyrelsen kan godkende alle leverandører, der lever op til bestemte pris- og kvalitetskrav, og som borgerne frit vil kunne vælge imellem til udførelse af tilbud efter ældreloven.

Ved brug af godkendelsesmodellen skal kommunalbestyrelsen godkende en eller flere leverandører, som de visiterede borgere herefter kan vælge imellem. Kommunalbestyrelsen skal udforme godkendelsesordningen og offentliggøre godkendelseskriterier samt øvrige betingelser for betaling for det udførte tilbud efter den fælles afregningsmodel. Der henvises til pkt. 102 om afregning af private leverandører ved brug af godkendelsesordning og fritvalgsbeviser.

Kommunalbestyrelsen fastlægger samhørende mål for serviceniveau og afregningsprisen. På de givne vilkår beslutter leverandøren selv sit udbud af ydelser indenfor godkendelsen, og konkurrerer om markedsandele på kvalitet og service og indretter sin virksomhed efter den forventede omsætning. Ved brug af godkendelsesmodellen skal kommunalbestyrelsen vælge at lade muligheden for at blive leverandør af det pågældende tilbud stå åben for alle, der opfylder de godkendelseskriterier og accepterer de betingelser, som kommunalbestyrelsen har fastlagt og bekendtgjort med invitation til interesserede om at melde sig.

Opsigelse af leverandører

90. Opsigelse af leverandører sker i henhold til den kontrakt, der er indgået.

91. Ved misligholdelse af kontrakten kan kontrakten opsiges. Uanset, at opsigelsen sker som en privatretlig disposition i henhold til den indgåede kontrakt, er kommunalbestyrelsen undergivet den offentligretlige retsgrundsætning om, at kommunalbestyrelsen ikke må forfølge usaglige formål. Opsigelse skal således altid ske på et sagligt grundlag. Det kan f.eks. være, hvis leverandøren ikke længere lever op til de fastsatte kvalitetskrav eller overtræder andre væsentlige forhold i kontrakten. En opsigelse skal være i overensstemmelse med kontraktens bestemmelser om opsigelse. Forud for opsigelsen bør kommunalbestyrelsen foretage en samlet vurdering af leverandørens varetagelse af sit hverv. Uanset, om kontrakten indeholder bestemmelser herom, bør en opsigelse være skriftlig og ledsaget af en begrundelse, der redegør for de hensyn, der ligger til grund for opsigelsen.

Hvis en privat leverandør begår fejl eller forsømmelser i forbindelse med udøvelse af sit hverv, skal en sanktion fra kommunalbestyrelsens side være proportional med den begåede fejl. Opsigelse af en leverandør er den mest indgribende sanktion, og kommunalbestyrelsen skal derfor ved helhedsvurderingen overveje, om andre mindre indgribende midler kan tages i brug, f.eks. en skriftlig advarsel til leverandøren. Kommunalbestyrelsen bør ved helhedsvurderingen tage stilling til, hvordan man ville have sanktioneret den pågældende fejl, hvis den var forekommet i den kommunale leverandørvirksomhed. Det følger af det grundlæggende EU-retlige princip om ligebehandling, at ensartede situationer ikke må behandles forskelligt, medmindre en forskellig behandling er objektivt begrundet.

Fritvalgsbevis

92. Kommunalbestyrelsen kan, i stedet for at indgå offentlige kontrakter, alternativt tilvejebringe det frie valg gennem at tilbyde borgerne et fritvalgsbevis til helhedspleje med det formål, at borgerne selv udvælger og indgår aftale med en leverandør. Har kommunalbestyrelsen besluttet at tilbyde borgere, der modtager pleje- og omsorgsforløb og madlevering efter ældrelovens §§ 10 og 13, frit valg af leverandør via et fritvalgsbevis, vil personen kunne anmode kommunalbestyrelsen om en sådan ordning.

Et fritvalgsbevis har karakter af en købsret til den hjælp, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om. Personen får med fritvalgsbeviset ret til selv at antage en CVR-registreret virksomhed til at udføre den visiterede hjælp, der er truffet afgørelse om. Dermed skal den leverandør, som personen udvælger, ikke godkendes af kommunalbestyrelsen. Formålet er at give

personen indflydelse på, hvordan hjælpen konkret tilrettelægges og øge borgernes selvbestemmelse og fleksibilitet i dagligdagen.

93. Den CVR-registrerede virksomhed, som borgeren antager til at udføre den visiterede hjælp, er ansvarlig for de administrative opgaver, såsom udbetaling af løn, skat, indbetaling af feriepenge, indbetaling til ATP, indbetaling til den private barselsudligningsfond, tegning af og betaling for arbejdsskadeforsikring og udbetaling af løn under sygdom.

Efter arbejdsmiljøloven har leverandøren som arbejdsgiver pligt til at sørge for, at arbejdsmiljøet for det udførende personale er sikkerheds- og sundhedsmæssigt fuldt forsvarligt. Denne pligt gælder også, når arbejdet udføres i private hjem.

94. Kommunalbestyrelsen, der skal afregne med den leverandør, som personen har valgt, og til den pris, der svarer til fritvalgsbevisets værdi. Borgeren modtager ikke kontante midler i forbindelse med et fritvalgsbevis, og hæfter heller ikke over for leverandøren for så vidt angår betaling eller manglende betaling. Det skal bemærkes, at borgeren med fritvalgsbeviset alene kan få udført den hjælp, der er truffet afgørelse om.

Ældreloven

§ 18. ---

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde træffe afgørelse om, at en person ikke tilbydes fritvalgsbevis efter stk. 2, nr. 2.

Stk. 5. Kommunalbestyrelsen skal vejlede de personer, der modtager et fritvalgsbevis efter stk. 2, nr. 2, om ordningen.

Stk. 6. ---

95. Kommunalbestyrelsen i særlige tilfælde kan træffe afgørelse om, at en person ikke tilbydes fritvalgsbevis. Det indebærer, at hvis det vurderes, at en borger ikke vil være i stand til at håndtere ordningen, kan kommunalbestyrelsen træffe afgørelse om, at borgeren ikke kan modtage fritvalgsbeviset. Det kan eksempelvis være tilfældet ved borgere med demens, udtalt svækkelse, og hvor de samlede ressourcer i borgernes hjem, såsom bistand fra ægtefælle eller samlever, ikke vurderes tilstrækkelige til, at ordningen kan håndteres forsvarligt. I sådanne tilfælde skal den kommunalbestyrelsen give borgeren en skriftlig begrundet afgørelse herom.

Kommunalbestyrelsen kan desuden fratage en person retten til at modtage hjælpen via fritvalgsbeviset, hvis personen efter kommunalbestyrelsens vurdering ikke har vist sig i stand til at administrere ordningen, eksempelvis hvis en person gentagne gange har anmodet kommunen om levering af erstatningshjælp, eller hvis den leverede hjælp ikke er i overensstemmelse med afgørelsen om hjælp. I sådanne tilfælde skal den kommunale myndighed give personen en skriftlig begrundet afgørelse herom. I de tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen vurderer, at en borger ikke kan benytte et fritvalgsbevis, har borgeren krav på at få hjælpen i form af et kommunalt tilrettelagt tilbud om pleje- og omsorgsforløb og madlevering, idet kommunalbestyrelsen har forsyningsforpligtelsen.

96. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at vejlede de borgere, der modtager et fritvalgsbevis efter den foreslåede om ordningen. Kommunalbestyrelsen skal vejlede borgerne om at sørge for, at aftalegrundlaget med den leverandør, som borgerne måtte vælge at antage, afspejler den afgørelse, som kommunalbestyrelsen har truffet om hjælpen, og den pris, der svarer til fritvalgsbevisets værdi.

Formålet er, at den kontraktlige aftale med leverandøren er tilstrækkelig til at sikre, at den hjælp, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om, kan opfyldes inden for det aftalte.

97. Der vil blive udstedt en bekendtgørelse med regler om, at kommunalbestyrelsen har pligt til at stille kvalitetskrav til de leverandører, som kommunen indgår aftale med og som borgerne måtte vælge via et fritvalgsbevis. Kvalitetskravene skal afspejle, at leverandøren kan levere helhedspleje efter ældrelovens § 9 samt at tilrettelæggelsen af hjælpen lever op til ældrelovens

§ 11 om en helhedsorienteret indsats præget af tværfaglighed, kontinuitet og selvbestemmelse. Formålet er at understøtte kommunalbestyrelsens opgave med at føre tilsyn med tilbuddets udførelse og følge op på, om borgerne får den hjælp, der er truffet afgørelse om.

Ældreloven

§ 18. ---

Stk. 6. Ældreministeren fastsætter nærmere regler om leverandørernes pligt til at informere kommunalbestyrelsen om ændringer i personens behov for tilbud efter § 10 og om kommunalbestyrelsens tilrettelæggelse af tilbuddet om fritvalgsbeviset, jf. stk. 2, nr. 2.

98. Der vil derudover blive fastsat nærmere regler på bekendtgørelsesniveau om, hvornår borgerens krav på et fritvalgsbevis vil kunne indtræde. Det kan eksempelvis være efter en afsluttet udbudsrunde, hvor kommunalbestyrelsen ikke er lykket med at få tilbud fra interesserede leverandører, eller efter en periode på maksimalt tre måneder, inden for hvilken kommunalbestyrelsen ikke er lykket med at tilbyde borgerne et frit valg af leverandør inden for rammerne af udbudsreglerne. Endvidere forventes der blive fastsat nærmere regler om, hvordan borgerne skal informeres om muligheden for at anmode om et fritvalgsbevis samt om varslingsperiodens længde, hvis kommunalbestyrelsen benytter sin ret til at opsigte borgernes fritvalgsbevis. Varslingsperioden forventes fastsat på minimum tre måneder.

Private leverandørers levering af helhedspleje

Ældreloven

§ 18. ---

Stk. 3. Leverandører af pleje- og omsorgsforløb skal tilbyde et sammenhængende forløb efter § nr. 2, om ordningen.

Stk. 3. ---

99. Leverandører af pleje- og omsorgsforløb skal tilbyde et sammenhængende pleje- og omsorgsforløb og skal kunne levere alle de elementer, der indgår i helhedsplejen.

Det betyder, at kommunen skal stille krav om, at private leverandører skal kunne levere personlig hjælp og pleje, hjælp eller støtte til nødvendige praktiske opgaver m.v. i hjemmet samt genoptræning af fysisk funktionsnedsettelse forårsaget af sygdom, der ikke behandles i tilknytning til en sygehusindlæggelse, ved indgåelse af kontrakt om levering af pleje- og omsorgsforløb. De elementer, der er omfattet af helhedspleje er fastsat i ældrelovens § 9.

100. Efter ældrelovens § 10, skal pleje- og omsorgsforløb tilbydes som et sammenhængende pleje- og omsorgsforløb, der gør det muligt at tilpasse hjælpen løbende ud fra borgerens aktuelle fysiske, psykiske og sociale behov. Helhedspleje indebærer endvidere, at både offentlige og private leverandører skal kunne levere hele indsatsen i alle pleje- og omsorgsforløb. Med helhedspleje vil én leverandør derfor have det samlede ansvar for borgerens forløb. Formålet er at sikre, at den ældre har flere valgmuligheder, og at private leverandører får mulighed for at levere fleksibel og sammenhængende hjælp af høj kvalitet på lige fod med kommunale leverandører.

101. For at understøtte, at mindre leverandører kan komme ind samt forblive på markedet, skal private leverandørers levering af helhedspleje indrettes således, at mindre leverandører kan indgå i konsortier eller blive underleverandører til større leverandører. Dermed er det muligt for private leverandører at indgå konsortier efter gældende konkurrenceregler med henblik på at løse opgaven sammen for at kunne levere helhedspleje. Det vil således også være muligt, at private leverandører, som eksempelvis leverer rengøring, har mulighed for at blive underleverandører til en hovedleverandør, som leverer helhedspleje.

Konsortier indebærer, at virksomheder går sammen om at afgive et fælles bud på en offentlig opgave. Det er en forudsætning for indgåelse af konsortier efter konkurrenceloven, at det pågældende konsortium bidrager til mere konkurrence og flere bud på en opgave. I begge tilfælde vil det stå leverandøren frit for at tilrettelægge hjælpen, så der bliver flest mulige valgmuligheder for borgeren til at vælge team, underleverandør m.v. Det er virksomhedernes eget ansvar at overholde konkurrenceloven. Virksomhederne skal derfor selv vurdere, om et samarbejde er lovligt.

Afregning af private leverandører ved brug af godkendelsesordning og fritvalgsbeviser

Ældreloven

§ 19. Benytter kommunalbestyrelsen en godkendelsesordning uden priskonkurrence ved tilvejebringelse af det frie leverandørvalg efter § 18, stk. 2, nr. 1, fastsætter kommunalbestyrelsen afregningspriser for tilbud efter §§ 10 og 13 ud fra en beregning af kommunens gennemsnitlige langsigtede omkostninger ved levering af et tilsvarende tilbud.

Stk. 2. Benytter kommunalbestyrelsen tilbud om fritvalgsbevis ved tilvejebringelse af det frie leverandørvalg efter § 18, stk. 2, nr. 2, fastsætter kommunalbestyrelsen værdien af fritvalgsbeviser for tilbud efter §§ 10 og 13 ud fra en beregning af kommunens gennemsnitlige langsigtede omkostninger ved levering af et tilsvarende tilbud.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen afregner med den leverandør, som borgeren har valgt, til den pris der er beregnet efter regler udstedt efter stk. 6.

Stk. 4. ---

Afregning ved godkendelsesmodel og fritvalgsbevis

102. Benytter kommunalbestyrelsen en godkendelsesordning uden priskonkurrence ved tilvejebringelse af det frie leverandørvalg, fastsætter kommunalbestyrelsen afregningspriser for tilbud af pleje- og omsorgsforløb og madlevering efter §§ 10 og 13 ud fra en beregning af kommunens gennemsnitlige langsigtede omkostninger ved levering af et tilsvarende tilbud.

103. Ligeledes skal kommunalbestyrelsen ved benyttelse af fritvalgsbeviser til tilvejebringelse af det frie leverandørvalg, fastsætte værdien af fritvalgsbeviser for tilbud efter §§ 10 og 13 ud fra en beregning af kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved levering af et tilsvarende tilbud. Det betyder, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte værdien af fritvalgsbeviset for pleje- og omsorgsforløb og madudlevering ud fra en beregning af kommunens gennemsnitlige langsigtede omkostninger ved levering af et tilsvarende tilbud. Kommunalbestyrelsen afregner med den leverandør af pleje- og omsorgsforløb og madlevering, som borgeren har valgt til den pris, der svarer til fritvalgsbevisets værdi.

104. Kommunalbestyrelsen skal fastsætte afregningsprisen på baggrund af de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, som den kommunale leverandør har ved at producere og levere tilsvarende tilbud. Kommunalbestyrelsen skal sikre, at afregningsprisen justeres løbende, når den bliver bekendt med, at omkostningerne ikke længere stemmer overens med afregningsprisen.

Den fastsatte afregningspris skal medvirke til at skabe lige konkurrence mellem alle leverandører af pleje- og omsorgsforløb og madlevering og synliggøre de omkostninger, der er i forbindelse med leveringen tilbuddene ved den kommunale leverandør eller den private leverandørvirksomhed. Afregningsprisen fastsættes inklusive moms.

105. De gennemsnitlige, langsigtede omkostninger vil normalt inkludere både de direkte omkostninger, det vil sige de omkostninger, der direkte kan henføres til det pågældende tilbud, som for eksempel råvarer, løn, køb af materialer og tjenesteydelser m.v., og de indirekte omkostninger, som for eksempel andel af fællesomkostninger til lokaler, administration m.v. samt afskrivning og forrentning af kapitalapparatet. De gennemsnitlige, langsigtede omkostninger er udtryk for, at udgifterne udjævnes over år. Kommunalbestyrelsen skal derfor løbende sikre sig, at der er fuld omkostningsdækning for de tilbud, som den kommunale leverandørvirksomhed producerer og leverer.

106. Vælger kommunalbestyrelsen at tilbyde borgerne et fritvalgsbevis samtidig med, at kommunalbestyrelsen anvender en godkendelsesordning, har kommunalbestyrelsen pligt til at sikre, at det materiale, som danner grundlag for leverandørernes ansøgning om godkendelse, indeholder oplysning om, at der i kraft af fritvalgsbeviset vil være andre leverandører om opgaven, som bliver afregnet til samme pris.

107. For at sikre den lige konkurrence er det centralt, at de afregningspriser, kommunalbestyrelsen fastsætter og offentliggør, er i overensstemmelse med de faktiske omkostninger, der er forbundet med leveringen heraf. Det indebærer, at der skal være gennemsigtighed omkring afregningspriserne, og at der skal være offentlighed om dokumentationen for, at afregningspriserne er i overensstemmelse med de faktiske omkostninger.

Dokumentationsforpligtelsen kan generelt opfyldes ved at offentliggøre omkostningsberegningen på en sådan måde, at det tydeligt fremgår, hvilke omkostninger der er medgået i prisfastsættelsen. I tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen har måttet foretage et skøn til enkelte elementer i de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, skal der i dokumentationen indgå en begrundelse for skønnet. Adgangen til beregningsgrundlaget følger de almindelige regler for offentlighed i forvaltningen. Der er ikke nogen særlige krav til offentliggørelse af beregningerne.

Afskrivning

108. Afskrivninger skal medtages i beregningen af afregningsprisen. Afskrivning vil normalt være en indirekte omkostning. Aktiver i kommuner vil typisk være bygninger til forskellige formål, diverse tekniske anlæg, større maskiner, transportmidler og inventar.

Af Budget- og regnskabssystem for kommuner fremgår det bl.a., at der i de kommunale regnskaber skal medtages aktiver til afskrivning, hvor:

- Aktivets forventes at have en levetid på mere end ét regnskabsår.
- Aktivets værdi kan måles pålideligt.
- Aktivet har en vis økonomisk værdi, det vil sige over 100.000 kr.
- Aktiver af en værdi fra 50.000 kr. og op til 100.000 kr. kan medtages.

Aktiver, der ikke opfylder ovenstående betingelser, medtages i omkostningskalkulationen i det år, udgiften betales (straksafskrivning).

Kommunerne skal som udgangspunkt værdiansætte til den historiske kostpris, og denne pris er afskrivningsgrundlaget. Kommunerne skal anvende den lineære afskrivningsmetode. Det årlige afskrivningsbeløb findes ved at dele aktivets historiske kostpris med den forventede levetid. Det vil sige, at der afskrives samme beløb hvert år hen over afskrivningsperioden. I kapitel 8 i "Budget- og regnskabssystem for kommuner" er der autoriseret levetider for forskellige typer af anlægsaktiver.

Bygninger

109. Kommunerne skal som nævnt værdiansætte bygningerne til den historiske kostpris. Som en undtagelse fra reglen om anvendelse af kostprisen gælder, at bygninger anskaffet før 1. januar 1999 skal måles til den offentlige ejendomsvurdering pr. 1. januar 2004 korrigeret for af- og nedskrivninger samt opskrivninger, der er foretaget i 2004 og efterfølgende år. Det gælder også i tilfælde, hvor kostprisen på bygninger anskaffet før 1. januar 1999 er kommunen kendt. En anden metode kan være at sidestille ejede bygninger med lejede bygninger ved opgørelsen. Det kan således undlades at medregne afskrivninger, såfremt der til gengæld indregnes et beløb svarende til markedslejen for de pågældende bygninger eller lokaler.

Forrentning af driftskapital og anlægskapital indgår i omkostningskalkulationen

110. Forrentning af driftskapital indregnes i omkostningskalkulen, såfremt der knytter sig væsentlige omkostninger til likviditetsmæssige udlæg i forbindelse med opgavens udførelse. Hvis betaling sker løbende, kan der ses bort fra forrentning af driftskapital. Den anvendte rente skal være en kort rentesats og svare til markedsrenten.

Ved beregning af omkostninger til forrentning af anlægskapital indgår alle større anlægsaktiver, uanset om de optræder som en del af drifts- eller anlægsbudgettet. Det er det enkelte anlægs karakter, der er afgørende for, hvilken rentefod der skal anvendes ved kalkulationen af forrentningen af aktivets værdi. F.eks. anvendes en rentefod, der er et gennemsnit over en længere periode ved aktiver med en lang levetid.

Efterberegning og efterbetaling

Ældreloven

§ 19. ---

Stk. 4. Kommunalbestyrelsen skal løbende efter behov og mindst en gang årligt i forbindelse med aflæggelse af årsregnskab foretage efterberegning af de beregnede afregningspriser efter stk. 1 og 2.

Stk. 5. Har kommunens faktiske omkostninger ved levering af tilsvarende tilbud været højere end den fastsatte afregningspris efter stk. 1 og 2, skal kommunalbestyrelsen efterbetale leverandøren forskellen. Har kommunens faktiske omkostninger ved levering af tilsvarende tilbud været lavere end den fastsatte afregningspris efter stk. 1 og 2, skal leverandøren efterbetale kommunalbestyrelsen forskellen.

Stk. 6. ---

111. Kommuner, der benytter en godkendelsesordning eller fritvalgsbevis ved tilvejebringelse af det frie valg af pleje- og omsorgsforløb og madudlevering, hvormed prisen fastsættes uden priskonkurrence, skal foretage efterberegning af afregningspriser løbende efter behov og mindst en gang årligt i forbindelse med årsregnskab.

Efterberegningen skal som minimum skulle finde sted i forbindelse med aflæggelse af kommunens årsregnskab, hvormed beregningen skal tage udgangspunkt i seneste års regnskabstal for at drive tilsvarende tilbud. Efterberegningen kan dog også finde sted løbende. Kommunalbestyrelsen skal justere afregningspriserne, når kommunalbestyrelsen bliver bekendt med, at der er misforhold mellem afregningspriserne og de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger.

112. Ved løbende efter behov forstås, at kommunalbestyrelsen skal foretage efterberegning af de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger i tilfælde, hvor kommunalbestyrelsen er eller bør være bekendt med, at de omkostninger, som kommunalbestyrelsen har lagt til grund for beregningen af afregningsprisen, med en vis grad af sandsynlighed ikke står mål med de faktiske omkostninger, som det kommunale tilsvarende tilbud må antages at ville medføre for kommunen i afregningsåret.

Et eksempel på dette kan være den situation, at kommunalbestyrelsen har tildelt det kommunale tilbud ekstra midler, som det kommunale tilbud i løbet af et afregningsår kan anvende til at afholde udgifter, der ligger ud over det budget, som kommunalbestyrelsen har anvendt som grundlag for beregningen af de gennemsnitlige langsigtede omkostninger ved at drive et tilsvarende tilbud.

113. Kommunerne har pligt til at efterbetale private leverandører, hvis afregningspriserne har været fastsat lavere end kommunens faktiske omkostninger ved levering af tilsvarende tilbud. Kommunalbestyrelsen skal således betale prisdifferencen til den private leverandør.

Derudover er den private leverandør forpligtet til at efterbetale kommunen, hvis afregningspriserne har været fastsat højere end kommunens faktiske omkostninger ved levering af tilsvarende tilbud.

114. Ved faktiske omkostninger forstås de omkostninger, som en kommune senest i forbindelse med regnskabsaflæggelse har efterberegnet, kommunen har haft ved at levere et tilsvarende tilbud. Pligten til at foretage en efterbetaling indtræder, når kommunalbestyrelsen senest i forbindelse med regnskabsaflæggelse bliver bekendt med, at der er misforhold mellem afregningspriserne og de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger ved at levere det tilsvarende tilbud.

115. Der vil blive udstedt en bekendtgørelse med regler om at kommunen skal efterbetale en privat leverandør senest to måneder efter, at kommunalbestyrelsen er blevet opmærksom på, at kommunens faktiske omkostninger har været højere end den fastsatte afregningspris. Efterbetalingen skal omfatte hele perioden, hvor afregningsprisen har været fastsat for lavt.

Der vil desuden blive fastsat nærmere regler om, at kommunalbestyrelsen skal justere fritvalgsbevisets værdi, når kommunalbestyrelsen bliver bekendt med, at der er misforhold mellem værdien og de gennemsnitlige, langsigtede omkostninger.

Der vil blive udstedt en bekendtgørelse med regler om, at kommunen skal indgå en dialog med den private leverandør, såfremt kommunens faktiske omkostninger har været lavere end den fastsatte afregningspris, og der således vil være et efterbehandlingskrav til kommunen for den private leverandør. Dialogen skal finde sted med henblik på at finde en hensigtsmæssig tilbagebetalingsmetode, der tager højde for leverandørens økonomiske situation. Kommunen vil eksempelvis kunne indgå en aftale om, at leverandøren betaler i rater over en periode eller modregne det skyldige beløb ved fremtidig betaling til leverandøren.

Ældreloven

§ 19. ---

Stk. 6. Ældreministeren fastsætter nærmere regler om beregningsgrundlaget for afregningspriser og regler om efterbetaling til brug for afregning af private leverandører. Ældreministeren fastsætter herudover nærmere regler om beregningsgrundlaget for fastsættelse og offentliggørelse af fritvalgsbevisets værdi.

Stk. 7. ---

116. Der vil blive udstedt en bekendtgørelse med nærmere regler om beregningsgrundlaget for afregningspriser. Det beregningsgrundlag, som kommunerne i dag følger efter cirkulære om budget- og regnskabssystem for kommuner, skrives frem på bekendtgørelsesniveau. Det vil dermed udgøre det samme beregningsgrundlag, som kommunerne skal følge ved fastsættelse af afregningspriserne. Hensigten er at skabe ensartethed mellem reglerne for fastsættelse af afregningspriser ved brug af godkendelsesordning og fritvalgsbeviser.

Der vil desuden blive udstedt en bekendtgørelse med nærmere regler om beregningsgrundlaget for og offentliggørelse af fritvalgsbevisets værdi med det formål at sikre, at fritvalgsbevisets værdi fastsættes på en måde, hvor den cvr-registrerede virksomhed, som borgeren vælger, kan udføre den visiterede hjælp med samme kvalitet, som hvis det var den kommunale leverandør, der udførte hjælpen. Der forventes desuden fastsat regler om, at borgere, der ikke mener, at fritvalgsbevisets værdi er fyldestgørende eller korrekt, kan rette henvendelse til kommunalbestyrelsen.

Ældreloven

§ 19. ---

Stk. 7. Ældreministeren fastsætter efter forhandling med erhvervsministeren nærmere regler om fast overheadsats, der anvendes ved afregningen af private leverandører af tilbud efter §§ 10 og 13.

117. Der vil blive udstedt regler i en bekendtgørelse om en fast overheadsats. Den faste overheadsats skal bruges i beregningsgrundlaget ved fastsættelse af regningspris og værdien af et fritvalgsbevis for private leverandørers levering af pleje- og omsorgsforløb- og madlevering, hvis afregningsprisen fastsættes på baggrund af beliggenhedskommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger. Med overheadsats forstås de omkostninger forbundet med tilbuddet, der ikke er identificeret som direkte eller øvrige indirekte omkostninger. Det kan eksempelvis omfatte ældreplejens ressourceforbrug på stabsfunktioner som IT, økonomi og HR samt direktion.

Kommunerne skal fortsat fastsætte prisen ud fra kommunens gennemsnitlige langsigtede omkostninger ved at levere tilsvarende tilbud, men overheadomkostningerne beregnes som en fast procentdel af de direkte og (øvrige) indirekte omkostninger. Overheadsatsen er fastsat på baggrund af et analysearbejde.

Afgrænsning for frit valg

Ældreloven

§ 21. § 18, jf. § 10 og § 20, gælder ikke for personer, der bor på følgende steder:

- 1) Plejehjem m.v., jf. § 47.
- 2) Plejeboligbebyggelser, jf. lov om almene boliger m.v. eller lov om boliger for ældre og personer med handicap.
- 3) Fripnejeboliger, jf. lov om friplejeboliger.

118. Reglerne om frit valg og selvudpeget hjælper gælder ikke for personer, der bor på plejehjem, i plejeboliger, der er omfattet af lov om almene boliger m.v. eller lov om boliger for ældre og personer med handicap eller lejere og beboere i friplejeboliger, der er omfattet af lov om friplejeboliger.

Baggrunden for afgrænsningen er, at beboere i disse boligformer vurderes at have særlige plejehov, der bedst varetages ved en samlet, koordineret og fleksibel indsats. Det betyder, at driften af plejeboliger og lignende boligheder med udvidede plejefunktioner tilknyttet stiller særlige udfordringer til tilrettelæggelse af hjælpen, hvorfor denne gruppe af modtagere ikke er omfattet af retten for at vælge et frit leverandørvalg.

119. Ældreloven er dog ikke til hinder for, at kommunalbestyrelsen kan beslutte at tilbyde denne målgruppe de samme vilkår for frit valg af leverandør, som det gælder for de borgere, der er omfattet af retten til frit valg af leverandør, hvis de ønsker det.

Selvudpeget hjælper

Ældreloven

§ 20. En person, som modtager tilbud efter § 10, kan vælge selv at udpege en person til at udføre opgaverne, jf. dog stk. 2 og § 21. Den udpegede person skal godkendes af kommunalbestyrelsen, som herefter skal indgå kontrakt med den udpegede person om omfang og indhold af opgaverne, om leverancesikkerhed og om betaling m.v.

Stk. 2. Den udpegede person skal alene udføre de opgaver, der indgår i kontrakten med kommunalbestyrelsen.

120. En person, som modtager et pleje- og omsorgsforløb kan selv vælge en person til at udføre opgaverne inden for pleje- og omsorgsforløbet.

Der er ikke nogen begrænsninger med hensyn til, hvem personen, der modtager hjælp, kan udpege til opgaveudførelsen, hvis vedkommende i øvrigt opfylder kommunalbestyrelsens kvalitetskrav. Der kan f.eks. være tale om en pårørende, en nabo eller en ven/bekendt. Personen, der modtager hjælp, har ikke mulighed for at pege på et privat firma til at udføre opgaverne, idet det er kommunalbestyrelsen, der er arbejdsgiver. Det er et krav, at der er tale om en fysisk person.

121. Den udpegede person skal godkendes af kommunalbestyrelsen, som herefter skal indgå kontrakt med den pågældende om omfang og indhold af pleje- og omsorgsforløbet, om leverancesikkerhed og om betaling m.v.

122. Kommunalbestyrelsen skal fortsat træffe afgørelse om indhold og omfang af hjælpen, og aftalen med den udpegede person skal være i nøje overensstemmelse med afgørelse om hjælp.

Den udpegede person skal alene udføre de opgaver, der indgår i kontrakten med kommunalbestyrelsen.

Dermed er der ikke krav om, at den hjælper, borgeren har udvalgt, skal kunne levere alle de elementer, der indgår i helhedspleje for at kunne indgå en kontrakt med kommunen. Det vil dog være et krav, at den udpegede person kan levere de elementer, der indgår i pleje- og omsorgsforløbet, modtageren af hjælp er blevet visiteret til. Det vil være kommunalbestyrelsen, der fastsætter rammerne for betaling af den selvudpegede hjælper.

123. Beboere i plejehjem, plejeboliger m.v. er ikke omfattet af muligheden for selv at udpege en hjælper.

Forebyggelse af konkurs hos private leverandører m.v.

Ældreloven

§ 22. Kommunalbestyrelsen skal have en skriftlig beredskabsplan med retningslinjer for, hvordan kommunalbestyrelsen håndterer konkurser hos private leverandører af tilbud efter §§ 10 og 13, som kommunalbestyrelsen indgår kontrakt med, jf. § 18, stk. 2, nr. 1.
Stk. 2. ---

124. Kommunalbestyrelsen skal have en skriftlig beredskabsplan med retningslinjer for, hvordan kommunalbestyrelsen håndterer konkurser hos private leverandører af pleje- og omsorgsforløb og madlevering efter §§ 10 og 13, som kommunalbestyrelsen indgår kontrakt med. Beredskabsplanen skal løbende opdateres efter behov, f.eks. i forbindelse med kontraktindgåelse med ny leverandør.

125. I tilfælde hvor kommunalbestyrelsen har tilbudt borgerne et fritvalgsbevis, som giver personer, der modtager tilbud efter §§ 10 og 13, adgang til, at de pågældende borgere selv indgår aftale med en cvr-registreret virksomhed om hjælpens udførelse, er kommunalbestyrelsen ikke være forpligtet til at have en skriftlig beredskabsplan. Dette er på grund af, at der ikke er et kontraktretligt forhold mellem kommunalbestyrelsen og leverandøren, men alene mellem borger og leverandør.

Ældreloven

§ 22. ---

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen skal i forbindelse med kontraktindgåelse med private leverandører af tilbud efter §§ 10 og 13 stille krav om følgende:

- 1) Den private leverandør skal inden kontraktindgåelse og en gang årligt i kontraktperioden sende skattemæssige årsregnskaber til kommunen.
- 2) Den private leverandør, der i medfør af årsregnskabsloven er omfattet af krav om at udarbejde regnskab og krav om at lade regnskabet revidere, skal inden kontraktindgåelse og en gang årligt i kontraktperioden sende revideret regnskab til kommunen eller henvise kommunen

til, hvor regnskabet kan findes på www.cvr.dk. Har leverandøren endnu ikke aflagt regnskab efter årsregnskabsloven, kan kommunalbestyrelsen fastsætte krav om anden passende dokumentation.

3) Den private leverandør skal dokumentere, at der ved kontraktindgåelse ikke er forfalden gæld på 50.000 kr. eller derover til offentlige myndigheder vedrørende skatter, afgifter eller bidrag til sociale sikringsordninger i henhold til dansk lovgivning eller lovgivningen i det land, hvor ansøgeren eller tilbudsgiveren er etableret.

4) Bankgaranti eller tilsvarende garanti ved kontraktindgåelse med den private leverandør af tilbud efter §§ 10 og 13.

Stk. 3. ----

126. Kommunalbestyrelsen skal stille krav om, at den private leverandør inden kontraktindgåelsen sender seneste skattemæssige årsregnskab, samt at den private leverandør, som der indgås kontrakt med, én gang årligt i kontraktperioden sender skattemæssigt årsregnskab.

127. Kommunalbestyrelsen skal stille krav om, at den private leverandør sender seneste revideret regnskab, samt at den private leverandør, som der indgås kontrakt med, én gang årligt i kontraktperioden sender revideret regnskab. Den private leverandør kan opfylde sin forpligtelse enten ved at sende det reviderede årsregnskab til kommunen eller ved at oplyse kommunen om den URL-adresse, hvor regnskabet er offentliggjort. Med URL-adressen menes den internet-adresse, der skal benyttes for at komme direkte til regnskabet.

Dette stiller krav om, at virksomheder, der i henhold til årsregnskabsloven er omfattet af pligt til at udarbejde et årsregnskab og lade dette revidere, skal indsende virksomhedens reviderede regnskab. Herved skal forstås det seneste reviderede regnskab, som er godkendt af virksomhedens generalforsamling. Undtagelsen om, at leverandører, der endnu ikke har aflagt – og fået godkendt – en årsrapport, fordi virksomheden er nystartet, skal i stedet for indsende anden dokumentation for, at virksomheden har den fornødne økonomiske og finansielle formåen. Leverandører som endnu ikke har aflagt regnskab efter årsregnskabsloven kan således godtgøre sin økonomiske og finansielle sin økonomiske og finansielle formåen ved ethvert andet dokument, som kommunalbestyrelsen vurderer passende, hvis ansøgeren eller tilbudsgiveren af en gyldig grund ikke er i stand til at fremlægge de dokumenter, som kommunalbestyrelsen forlanger.

128. Den private leverandør skal dokumentere, at der ikke ved kontraktindgåelse er forfalden gæld på 50.000 kr. eller derover til offentlige myndigheder vedrørende skatter, afgifter eller bidrag til sociale sikringsordninger i henhold til dansk lovgivning eller lovgivningen i det land, hvor ansøgeren eller tilbudsgiveren er etableret. Kommunalbestyrelsen vil ikke vil kunne indgå kontrakt med en private leverandør, der har en forfalden gæld, der overstiger denne grænse.

129. Kommunalbestyrelsen er forpligtet til at stille krav om bankgaranti eller tilsvarende garanti ved kontraktindgåelse med private leverandører af tilbud om pleje- og omsorgsforløb og madlevering efter §§ 10 og 13. Bankgaranti eller tilsvarende garantistillelse skal stilles af de private leverandører, der tilsigtes at indgå kontrakt med i forbindelse med kontraktindgåelse, og ikke i forbindelse med fremsendelse af den private leverandørs tilbud eller ansøgning.

130. I forbindelse med fastsættelsen af størrelsen af bankgaranti eller tilsvarende garantistillelse skal navnlig proportionalitetsprincippet iagttages, så størrelsen på garantien afhænger af antallet af borgere, der modtager hjælp fra den pågældende leverandør, og at der samtidig skelnes mellem leverandører, der leverer henholdsvis tilbud efter §§ 10 og 13. Tilsvarende garantistillelsen kan f.eks. være en indefrysning af et beløb, en aftale med et vikarbureau eller lignende.

Krav om bankgaranti eller tilsvarende garantistillelse skal således skrives ind i kontrakten og gælde for hele aftaleperioden. Størrelsen på bankgaranti eller tilsvarende garantistillelse kan eventuelt justeres i kontraktperioden afhængig af antallet af borgere, der modtager hjælp fra den pågældende leverandør.

§ 22. ---

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde fravige kravet i stk. 2, nr. 3.

131. Kommunalbestyrelsen kan i særlige tilfælde fravige kravet om, at den private leverandør ikke må have forfalden gæld på over 50.000 kr. Dermed kan kommunalbestyrelsen undlade at udelukke en ansøger eller en tilbudsgiver, der er omfattet hvis eksempelvis følgende forhold gør sig gældende:

- 1) Alle ansøgere eller tilbudsgivere er omfattet af § 22, stk. 2, nr. 3,
- 2) Ansøgeren eller tilbudsgiveren stiller sikkerhed for betaling af den del af gælden, der er på 50.000 kr. eller derover, eller
- 3) Ansøgeren eller tilbudsgiveren har indgået aftale med inddrivelsesmyndigheden om en afviklingsordning og denne ordning er overholdt.

Hvis den forfaldne gæld til det offentlige overstiger 50.000 kr., må kommunalbestyrelsen som udgangspunkt ikke indgå kontrakt med leverandøren. Da udelukkelse skal ske i overensstemmelse med udbudslovens principper om ligebehandling, gennemsigtighed og proportionalitet, vil spørgsmålet om, hvorvidt der skal ske udelukkelse derfor bero på en konkret vurdering af det enkelte udbud eller godkendelsesordning.

Kapitel 6. Pasning af døende

Pasning af døende

132. Efter kapitel 6 i ældreloven kan der gives hjælp i forbindelse med pasning af den døende. Hjælpen omfatter plejevederlag og hjælp til dækning af udgifter til sygeplejeartikler og lignende.

Reglerne i ældrelovens kapitel 6 omfatter alene hjælp i tilknytning til pleje af døende i eget hjem. Det karakteristiske ved pleje af døende er, at vægten flyttes fra behandling med helbredende sigte til omsorg og lindring. Indsatsen koncentrerer således om at forbedre livskvaliteten i et kortere tidsrum. Ordningen er ikke forbeholdt bestemte sygdomskategorier.

Ældreloven

§ 23. Kommunalbestyrelsen kan efter ansøgning yde plejevederlag som nævnt i § 24 til en person, der passer en nærtstående, der ønsker at dø i eget hjem. Det er en betingelse for at yde plejevederlag, at hospitalsbehandling efter en lægelig vurdering må anses for udsigtsløs, og at den nærtståendes tilstand ikke i øvrigt nødvendiggør indlæggelse eller forbliven på sygehus eller ophold på plejehjem, i plejebolig el.lign. Det er endvidere en betingelse, at den nærtstående er indforstået med etableringen af plejeforholdet.

Stk. 2. En arbejdsgiver, der yder løn til en ansat under dennes fravær fra arbejdet i forbindelse med pasning af en nærtstående efter stk. 1, således at den ansatte ikke har en tabt arbejdsindtægt, er berettiget til at få udbetalt det beløb, som den ansatte ellers ville være berettiget til i plejevederlag efter stk. 1.

Kort levetid

133. Det er en generel betingelse for at give hjælp i forbindelse med pasning af døende efter kapitel 6, at en læge har fastslået, at hospitalsbehandlingen er udsigtsløs, og at prognosen er kort levetid, oftest 2 til 6 måneder. Der er dog ikke fastsat nogen bestemt tidsgrænse for, hvor længe der kan ydes hjælp efter kapitel 6. Hjælp kan ydes, så længe lovens betingelser er opfyldt, herunder betingelsen om, at den døende er plejkrævende.

Forsvarligt

134. Lægen skal desuden vurdere, at den plejkrævenes tilstands ikke nødvendiggør indlæggelse eller forbliven på sygehus eller ophold på plejehjem, plejebolig o.l. Det skal altså være muligt og hensigtsmæssigt at pleje den døende i hjemmet. Der må med henblik herpå foretages en vurdering af patientens tilstand, ligesom det må sikres, at boligforholdene ikke udelukker muligheden for pleje i hjemmet.

Det er endvidere en forudsætning for etablering af plejeforholdet, at kommunalbestyrelsen vurderer, at plejeren kan løfte opgaven.

Plejkrævende

135. Det karakteristiske ved pleje af døende er, at vægten flyttes fra behandling med helbredende sigte til omsorg og lindring. Indsatsen koncentrerer således om at forbedre livskvaliteten i et kortere tidsrum. En plejeordning vil i de fleste tilfælde blive etableret i umiddelbar forlængelse af et sygehusophold. Det er dog ikke en forudsætning for at etablere en plejeordning, at den døende udskrives direkte fra sygehus til eget hjem.

Nærtstående

136. Som nærtstående anses f.eks. ægtefælles, samlever, børn, og andre, der er så nært knyttet til den døende, at det vil være nærliggende, at denne person yder plejen. Der kan således ikke stilles krav om et egentligt slægtskabsforhold. Det er heller ikke en betingelse, at der har været fælles bopæl forud for plejeforholdets etablering.

Eget hjem

137. Det har ingen betydning, om plejeordningen etableres i den døendes hjem, eller om den døende tager ophold hos plejeren. Der vil således f.eks. kunne udbetales plejevederlag, når den døende tager ophold hos plejeren, uanset om den døende bevarer sin hidtidige bopæl eller ej.

Plejebolig, plejehjem, o.l.

138. Plejevederlaget kan ikke udbetales, når den døende bor i plejebolig, plejehjem, hospice o.l. Ophold i plejehjem, plejebolig, hospice o.l., hvor plejen i overvejende grad varetages af et tilknyttet døgnpersonale, sidestilles med indlæggelse eller forbliven på sygehus. Det er således en generel forudsætning for at etablere eller fortsætte en plejeordning, at den døendes tilstand ikke nødvendiggør ophold i institutionslignende boformer, hvor plejen varetages af et tilknyttet døgnpersonale.

Frivillig aftale

139. Den døende og den, der påtager sig plejeopgaven, skal være enige om, at der etableres en plejeordning i eget hjem. Det er en grundlæggende forudsætning for etablering af et plejeforhold, at det er baseret på frivillighed. Reglerne om plejevederlag må således ikke bruges som pression over for nærtstående, som ikke mener, at de er i stand til at påtage sig plejeopgaven, eller over for den døende, som ikke selv ønsker at blive plejet af en nærtstående.

Information

140. Pleje af døende i hjemmet kan være en stor fysisk og psykisk belastende opgave. Det er derfor vigtigt, at den døende og den, der ønsker at påtage sig plejeopgaven, informeres grundigt om sygdommen, det forventede forløb og de hjælpemuligheder, der kan tilbydes under et plejeforløb i hjemmet.

Det er samtidigt vigtigt, at plejeren og den døende informeres om forhold, der kan få økonomisk betydning, herunder særlige ønsker, som f.eks. valg af sikringsgruppe. Overflytningen mellem sikringsgruppe 1 og 2 sker ved henvendelse til kommunalbestyrelsen med virkning 14 dage efter, at kommunalbestyrelsen har modtaget skriftlig anmodning herom.

Kommunalbestyrelsen bør desuden informere plejeren om mulighederne for at få plejevederlag og om, hvor stort et beløb, der i givet fald kan udbetales.

Det er dog ikke en betingelse for at etablere en plejeordning, at plejeren modtager plejevederlag. Etableringen af en plejeordning kan have betydning for muligheden for hjælp til sygeplejeartikler og lignende, se bemærkninger til § 26 i denne vejledning.

Ekstra hjælp fra kommunen

141. Kommunalbestyrelsens almindelige tilbud om hjælp til personer, der er omfattet af ældreloven, skal også gives til døende, der plejes i hjemmet af en nærtstående.

Kommunalbestyrelsen skal således oplyse om mulighederne for at få f.eks. personlig og praktisk hjælp, hjemmesygepleje, døgnpleje, hjælpemidler, boligændringer, smertebehandling og

aflastningsophold. Selv om en nærtstående påtager sig plejeopgaven, vil der ofte være behov for, at kommunalbestyrelsen giver ekstra hjælp.

Samarbejde

142. Der bør lige fra plejeforholdets etablering være et nært samarbejde mellem den praktiserende læge, plejeren, den døende og kommunalbestyrelsen. Det kan være en fordel, at kommunalbestyrelsen udpeger en kontaktperson, som kan koordinere indsatsen. Det vil normalt også være en forudsætning for at kunne passe en døende i hjemmet, at der er mulighed for at få bistand fra læge og kommune uden for normale træffetider.

Ansøgning, udbetaling m.v.

143. Ansøgning om plejevederlag skal indgives til den kommune, som plejeforholdet ønskes etableret i. Når plejeforholdet er etableret, er det den kommune, hvori plejeforholdet finder sted, som skal udbetale plejevederlag og hjælp til sygeplejeartikler.

Plejeren bor i udlandet, og den døende bor i Danmark

144. En pårørende med bopæl i udlandet, som har mulighed for at tage lovligt ophold i Danmark, vil kunne få plejevederlag ved pasning af en herboende døende. Pårørende, der efter bestemmelser i EU-retten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, herunder reglerne om sygedagpenge, kan få plejevederlaget beregnet på grundlag af det sygedagpengebeløb, som det pågældende er berettiget til, se ældrelovens § 24, stk. 1. Ellers vil den pårørende være berettiget til plejevederlagets basisbeløb, se lovens § 24, stk. 2.

Den døende bor i udlandet

145. Der kan som hovedregel ikke udbetales plejevederlag til pleje af en døende i udlandet. EU-retten betyder dog, at der i nogle tilfælde er ret til plejevederlag ved pasning af en døende, der bor inden for EU, EØS og Schweiz.

Hvis den døende bor inden for EU, EØS og Schweiz, og modtageren af plejevederlaget er arbejdstager eller selvstændig erhvervsdrivende og i medfør af forordning nr. 883/2004 er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, eller som pensionist har ret til sygeforsikring for dansk regning, vil EU-rettens regler medføre, at plejevederlag kan udbetales inden for EU, EØS og Schweiz.

Hjælpen ydes i dette tilfælde af plejerens opholdskommune. Kommunalbestyrelsen må indhente de nødvendige oplysninger til at behandle sagen fra den pågældende borger, som søger om plejevederlag. I det omfang dette ikke er muligt, kan kommunalbestyrelsen tage kontakt til myndighederne i det pågældende land. Ifølge forordning 883/2004 skal medlemsstaternes myndigheder og institutioner yde hinanden bistand med henblik på anvendelsen af denne forordning.

En døende med bopæl i udlandet kan efter forordning nr. 883/2004 have ret til hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter ældrelovens § 26, hvis den døende i medfør af EU-retten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring. Hjælpen ydes af bopælsstaten efter dennes lovgivning. Bopælsstaten vil da have mulighed for at rette et refusionskrav mod den danske stat. Hjælp efter § 26 til en døende i udlandet forudsætter altså, at denne ydelse også findes i bopælsstatens lovgivning. I modsat fald kan den døende få hjælpen udleveret under kortvarigt lovligt ophold i Danmark.

Udbetaling Danmark vejleder om, hvorvidt en person er omfattet af dansk lovgivning om social sikring under ophold eller bopæl i EU, EØS og Schweiz.

Både den døende og plejeren bor i udlandet

146. Det fremgår af de to foranstående punkter, at der i disse tilfælde kan være ret til plejevederlag, hvis den døende bor inden for EU, EØS og Schweiz området, og plejeren i medfør af EU-retten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring, eller som pensionist har ret til sygeforsikring for dansk regning.

Refusion til arbejdsgiveren

147. Plejevederlaget kan udbetales som refusion til arbejdsgiveren. En arbejdsgiver, der yder fuld løn til en ansat under dennes fravær fra arbejdet, således at den ansatte ikke har en tabt arbejdsindtægt, er berettiget til at få udbetalt det beløb, som den ansatte ellers ville være berettiget til i plejevederlagt efter ældrelovens § 24, stk. 1.

Tjenestefrihed m.v.

148. Lønmodtagere har en lovmæssig ret til fravær i forbindelse med pasning af døende efter ældrelovens § 23, jf. lov om lønmodtagernes ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager.

149. Lønmodtagere har ret til fravær fra arbejde i den eller de perioder, hvor lønmodtageren modtager plejevederlag i henhold til § 23 i ældreloven.

Loven anvendes dog ikke, hvis lønmodtageren er omfattet af en kollektiv overenskomst, der giver tilsvarende rettigheder.

En lønmodtager, der ønsker at udnytte den lovmæssige ret til fravær, skal senest samtidig med indgivelse af ansøgning om plejevederlag til kommunalbestyrelsen give arbejdsgiveren meddelelse om det forventede tidspunkt for plejeorlovens påbegyndelse og den forventede varighed af plejeorloven.

Lønmodtageren skal senest 2 hverdage efter den nærtståendes død underrette arbejdsgiveren om, hvornår arbejdets genoptages. Lønmodtageren har pligt til at genoptage arbejdet 14 dage efter den nærtståendes død, med mindre andet aftales med arbejdsgiveren.

I tilfælde af afbrydelse af plejeforholdet skal lønmodtageren underrette arbejdsgiveren herom hurtigst muligt og samtidig hermed underrette arbejdsgiveren om, hvornår arbejdet genoptages. Lønmodtageren har pligt til at genoptage arbejdet senest 14 dage efter plejeforholdets afbrydelse, med mindre andet aftales med arbejdsgiveren.

Loven om ret til fravær fra arbejde af særlige familiemæssige årsager, herunder ved pasning af døende efter ældrelovens § 23, hører under Beskæftigelsesministeriet. Spørgsmål om disse regler skal derfor rettes til Beskæftigelsesministeriet.

Beregning af plejevederlag, beskatning m.v.

Ældreloven

§ 24. Plejevederlag efter § 23 udgør 1,5 gange det dagpengebeløb, som modtageren i tilfælde af egen sygdom ville have ret til efter lov om sygedagpenge, jf. dog stk. 2. Selvstændige erhvervsdrivende, der ikke er tilmeldt den frivillige forsikring, eller som i henhold til den frivillige forsikring har ret til dagpenge fra tredje fraværsdag, kan få udbetalt plejevederlag fra første fraværsdag. Plejevederlaget kan ikke overstige den hidtidige indtægt, jf. § 47 i lov om sygedagpenge.

Stk. 2. Personer, som ikke er berettiget til plejevederlag efter stk. 1, får udbetalt 17.633 kr. (2024-niveau) månedligt i plejevederlag. Beløbet reguleres en gang årligt den 1. januar med

satsreguleringsprocenten, jf. lov om en satsreguleringsprocent. Det beløb, der fremkommer efter regulering, afrundes til nærmeste kronebeløb. Reguleringen foretages første gang pr. 1. januar 2026. Personer, som er berettiget til plejevederlag efter stk. 1, kan vælge i stedet at få udbetalt et plejevederlag som anført i 1. pkt. Plejevederlaget kan i dette tilfælde ikke udbetales sammen med en anden offentlig forsørgelsesydelse. Deles flere personer om plejeopgaven, nedsættes beløbet svarende til den pågældendes forholdsmæssige andel af plejeopgaven.

Stk. 3. Deles flere personer om plejeopgaven kan det samlede plejevederlag ikke overstige 1,5 gange det maksimale sygedagpengebeløb efter § 50, stk. 1, i lov om sygedagpenge.

Stk. 4. I ganske særlige tilfælde kan kommunalbestyrelsen beslutte at yde plejevederlag med et højere beløb end anført i stk. 1-3.

Generelt

150. Plejevederlaget udgør enten et beløb, som beregnes ud fra det dagpengebeløb, som plejeren ville være berettiget til i tilfælde af egen sygdom, se lovens § 24, stk. 1, eller et i loven fastsat beløb på 17.633 kr. mdl. i 2024-niveau (basisbeløbet), se lovens § 24, stk. 2. Personer, der er berettiget til at få beregnet plejevederlag på grundlag af sygedagpengebeløbet, kan vælge i stedet at få udbetalt basisbeløbet, hvis dette skønnes mere fordelagtigt.

Personer, der ikke er berettiget til sygedagpenge i tilfælde af egen sygdom, får udbetalt basisbeløbet. Hvis de forud modtog en anden offentlig ydelse, som f.eks. social pension, efterløn m.v. forudsættes denne at ophøre i den periode, hvor de modtager plejevederlag.

Beregning af plejevederlag når plejeren har ret til sygedagpenge

Beregning

151. Plejevederlag udgør 1,5 gange det beløb, som modtageren i tilfælde af egen sygdom højest ville være berettiget til efter § 50, stk. 1, i lov om sygedagpenge. Plejevederlaget kan dog ikke overstige plejerens hidtidige indtægt opgjort efter kapitel 17 i lov om sygedagpenge. Der henvises til Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings bekendtgørelse om opgørelse af beskæftigelseskrav og beregning af sygedagpenge m.v. samt til Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekrutterings vejledning om beregningsgrundlaget for sygedagpenge. Plejevederlagets størrelse er uafhængigt af plejerens eller den døendes formuemæssige forhold.

Arbejdsledige

152. Arbejdsledige modtager det samme beløb i sygedagpenge, som de kunne have modtaget i dagpenge fra deres arbejdsløshedskasse. Plejevederlaget kan overstige den hidtidige indtægt. Arbejdsledige vil derfor modtage et plejevederlag, der svarer til de beløb, som de hidtil har modtaget i arbejdsløshedsdagpenge. Da der skal betales arbejdsmarkedsbidrag af plejevederlag, men ikke af arbejdsløshedsdagpenge, vil det udbetalte beløb dog være mindre. Hvis det skønnes fordelagtigt, vil den arbejdsledige kunne vælge i stedet at få udbetalt basisbeløbet efter ældrelovens § 24, stk. 2.

Deltidspleje

153. Hvis en nærtstående nedsætter sin arbejdstid for at udføre plejeopgaven, beregnes plejevederlaget forholdsmæssigt svarende til den nedsatte arbejdstid.

Feriepenge

154. Plejeren optjener ikke feriepenge i plejeperioden, da der ikke er tale om et ansættelsesforhold.

Om ret til sygedagpenge

Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering

155. Reglerne om sygedagpenge hører under Beskæftigelsesministeriet (Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering). Der henvises til lov om sygedagpenge. Spørgsmål herom skal i første omgang rettes til kommunens eget ydelsescenter. Ved yderligere tvivlsspørgsmål kan der rettes henvendelse til Styrelsen for Arbejdsmarked og Rekruttering. Nedenfor er alene anført nogle hovedpunkter vedrørende disse regler, som derfor ikke kan danne grundlag for sagsbehandlingen.

Personkreds

156. Lønmodtagere og selvstændigt erhvervsdrivende, der opfylder kravet om uarbejdsdygtighed og beskæftigelseskravet i sygedagpengeloven, har ret til at modtage sygedagpenge fra kommunen i tilfælde af egen sygdom.

Personer, der modtager løn under sygdom, f.eks. funktionærer, er også berettiget til plejevederlag.

Selvstændigt erhvervsdrivende har ret til plejevederlag fra første hele fraværsdag i plejeperioden. Det er ikke en betingelse, at den selvstændige har tegnet en frivillig sygedagpengeforsikring.

Beskæftigelseskrav for lønmodtagere

157. Lønmodtagere har, jf. sygedagpengelovens § 32, stk. 1, i følgende tilfælde ret til sygedagpenge fra kommunen

- Hvis de er i beskæftigelse og har været beskæftiget i mindst 240 timer, jf. stk. 2, inden for de seneste 6 afsluttede kalendermåneder forud for første fraværsdag og i mindst 5 af disse måneder har været beskæftiget i mindst 40 timer i hver måned samt ikke har ret til sygedagpenge fra arbejdsgiveren for samme periode og beskæftigelsesforhold.

- Hvis uarbejdsdygtigheden ikke var indtrådt, ville have været berettiget til arbejdsløshedsdagpenge eller en ydelse, der træder i stedet herfor, jf. lov om arbejdsløshedsforsikring m.v. eller hvis personen på tidspunktet for sygefraværets start er berettiget til arbejdsløshedsdagpenge under de første 14 dages sygefravær, jf. § 62, stk. 3, i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., hvor retten til arbejdsløshedsdagpenge ophører, jf. § 55 i lov om arbejdsløshedsforsikring m.v., inden udløbet af de 14 dage.

- Har inden for den seneste måned afsluttet en erhvervsmæssig uddannelse af mindst 18 måneders varighed.

- Er elev i lønnet praktik i en uddannelse, der er reguleret ved eller i henhold til lov.

- Er ansat i fleksjob, jf. kapitel 20 i lov om en aktiv beskæftigelsesindsats.

Ved vurderingen af om beskæftigelseskravet i sygedagpengelovens § 32, stk. 1, er opfyldt, bortses fra perioder på indtil 2 år, hvor der er ydet plejevederlag, jf. sygedagpengelovens § 32, stk. 3.

Beskæftigelseskrav for selvstændigt erhvervsdrivende

158. For selvstændigt erhvervsdrivende, herunder medarbejdende ægtefæller, er det en betingelse for retten til sygedagpenge, at den pågældende har drevet selvstændig erhvervsvirksomhed i mindst 6 måneder inden for de sidste 12 måneder, heraf den seneste måned før fraværet, se sygedagpengelovens § 42, stk. 1.

Den selvstændige erhvervsvirksomhed skal være udøvet i mindst halvdelen af den normale overenskomstmæssige arbejdstid.

Ved vurderingen af om beskæftigelseskravet i sygedagpengelovens § 42, stk. 1, er opfyldt, bortses fra perioder på indtil 2 år, hvor der er ydet plejevederlag, jf. sygedagpengelovens § 42, stk. 2.

Om indtægtsgrundlaget ved beregning af sygedagpenge for lønmodtagere

159. Efter sygedagpengelovens § 47, stk. 1, beregnes sygedagpenge som hovedregel på grundlag af det ugentlige timetal og den timefortjeneste, som lønmodtageren i gennemsnit har opnået i aktuelle ansættelsesforhold i de seneste 3 afsluttende kalendermåneder forud for første fraværsdag, efter betaling af arbejdsmarkedsbidrag. Opgørelse af timefortjenesten sker på baggrund af indberetninger i henhold til lov om et indkomstregister. I timefortjenesten indgår foruden grundlønnen sædvanlige tillæg, f.eks. personlige tillæg m.v. Derimod omfatter timefortjenesten ikke feriegodtgørelse, pensionsbidrag og ATP-bidrag.

Der betales arbejdsmarkedsbidrag af plejevederlaget. Det forhold, at grundlaget for beregningen af plejevederlaget (via sygedagpengene) er en timeindtægt efter fradrag af arbejdsmarkedsbidrag, har ikke betydning for spørgsmålet om, hvorvidt der skal betales arbejdsmarkedsbidrag af plejevederlaget.

Om indtægtsgrundlaget ved beregning af sygedagpenge for selvstændige

160. Sygedagpenge til selvstændigt erhvervsdrivende, herunder medarbejdende ægtefæller, beregnes på grundlag af arbejdsfortjenesten ved erhvervsvirksomheden. Som dokumentation for arbejdsfortjenesten anvendes skattemyndighedernes årsopgørelse for det seneste regnskabsår.

Når den selvstændige kun har drevet virksomhed i en kortere periode og derfor ikke har kunne indgive selvangivelse som selvstændig for et helt regnskabsår, anvendes som dokumentation enten den seneste årsopgørelse som lønmodtager eller et revisorattesteret regnskab for virksomheden, som er opgjort efter de samme principper som årsopgørelsen.

Beregning af plejevederlaget når plejeren ikke har ret til sygedagpenge

161. Når plejeren ikke er berettiget til sygedagpenge, udgør plejevederlaget et fast beløb (basisbeløbet), se ældrelovens § 24, stk. 2. Beløbet er skattepligtigt. Personer, der er berettiget til at få beregnet plejevederlaget på grundlag af sygedagpengebeløbet, kan vælge i stedet at få udbetalt basisbeløbet.

Samordning med andre offentlige forsørgelsesydelser

162. Basisbeløbet kan ikke udbetales sammen med en anden offentlig forsørgelsesydelse, f.eks. social pension, efterløn m.v., som ikke er betinget af, at modtageren skal udnytte sine arbejdsmuligheder. Modtager ansøgeren en anden forsørgelsesydelse, skal udbetalingen heraf derfor ophøre i den periode, hvor der udbetales plejevederlag. Ansøgeren overgår dermed fra den hidtidige forsørgelsesydelse til at være modtager af plejevederlag. Det kan have afledte konsekvenser. Ydelser, der forudsætter, at pågældende modtager en anden offentlig forsørgelsesydelse (som bortfald), vil dermed også bortfalde. F.eks. vil en folkepensionist, der overgår til at

modtage plejevederlag, ikke kunne modtage boligydelse samtidig med plejevederlaget. Hvis der er en anden folkepensionist i husstanden, kan husstanden dog fortsat modtage boligydelse.

Oplysningspligt

163. En ansøgning om plejevederlag har pligt til at oplyse kommunalbestyrelsen om, hvorvidt pågældende modtager andre forsørgelsesydelse. Ansøgeren har også oplysningspligt over for den myndighed, som hidtil har udbetalt den pågældende forsørgelsesydelse. Kommunalbestyrelsen skal gøre ansøgeren opmærksom på denne oplysningspligt.

Udbetalingsregler

164. Der er ikke fastsat regler om, hvordan plejevederlaget udbetales. Kommunalbestyrelsen kan således tilrettelægge udbetalingen på den måde, der skønnes mest hensigtsmæssig. Kommunalbestyrelsen kan herunder bestemme, om udbetalingen skal ske forud eller bagud. Udbetalingen kan ske, når der er truffet afgørelse om bevilling af plejevederlag, og betingelserne for udbetaling heraf i øvrigt er til stede (f.eks. at plejeren ikke modtager anden forsørgelsesydelse).

Særligt vedrørende samordning med social pension

165. I § 38 a i lov om social pension og i § 37 a i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. er fastsat, at pensionsudbetalingen standser med virkning fra den 1. i måneden efter, at der er bevilget plejevederlag. Det er en forudsætning, at der kan udbetales plejevederlag fra tidspunktet for ophøret af pensionsudbetalingen.

Udbetalingen af pension genoptages med virkning fra den 1. første i den måned, hvor den døde dør, eller modtageren af plejevederlag anmoder herom. Derved sikres det, at plejeren har ret til efterlevelsespension, hvis der var tale om to gifte eller samlevende pensionister. Ligeledes vil den pågældende kunne være berettiget til boligydelse i den måned.

Hvis der er udbetalt plejevederlag for dødsfaldsmåneden, skal dette tilbagebetales. Der kan dog ikke kræves tilbagebetalt mere, end der er dækning for i den pågældende måneds pension.

Genoptagelse af pensionsudbetalingen sker uden ansøgning. Pensionssagen skal således ikke genoptages i forbindelse med, at pensionsudbetalingen genoptages.

Rådgivning

166. Det kan i nogle tilfælde være vanskeligt at overskue, om det er mere fordelagtigt at modtage plejevederlag end en anden offentlig forsørgelsesydelse. Det vil f.eks. ofte gælde for folkepensionister, da der skal tages hensyn til konsekvenserne for pågældendes boligydelse, varmetillæg og andre ordninger, som forudsætter, at pågældende modtager pension. Det samme kan gøre sig gældende i forhold til andre offentlige forsørgelsesydelser. I den forbindelse er kommunalbestyrelsen forpligtet til at rådgive den pågældende om, hvad der er mest fordelagtigt for den enkelte.

Flere deler plejeopgaven

167. Hvis en person deler plejeopgaven med andre nærtstående, nedsættes plejevederlaget (basisbeløbet) svarende til den pågældendes forholdsmæssige andel af plejeopgaven.

Hvis en person, som ikke deler plejeopgaven med andre nærtstående, men på grund af f.eks. fortsat erhvervsarbejde efter kommunalbestyrelsens konkrete vurdering kun påtager sig en vis andel af plejeopgaven, nedsættes plejevederlaget (dvs. basisbeløbet) tilsvarende forholdsmæssigt.

Fælles beregningsregler, skat, arbejdsmarkedsbidrag m.v.

168. Hvis flere personer udfører plejeopgaven, kan det samlede plejevederlag ikke overstige et beløb, der svarer til 1,5 gange det højeste beløb efter sygedagpengelovens § 50, stk. 1, se dog punkt 151.

En overskridelse af maksimumsgrænsen vil kun kunne forekomme, hvis en del af plejeopgaven varetages af personer, der modtager hjælp efter ældrelovens § 24, stk. 1, dvs. får beregnet plejevederlag med udgangspunkt i sygedagpengereglerne. Disse personers samlede plejevederlag reduceres svarende til overskridelsen. Plejevederlaget til personer, der modtager en andel af basisbeløbet, svarende til deres andel af plejeopgaven, se punkt 167, berøres ikke.

Undtagelsesvis højere beløb

169. Kommunalbestyrelsen kan i ganske særlige tilfælde beslutte at udbetale et plejevederlag, der er højere end 1,5 gange det højeste sygedagpengebeløb. Kommunalbestyrelsen afgør efter en konkret vurdering, om der foreligger særlige forhold. Som eksempler kan nævnes store forsørgerbyrder eller andre høje, faste og rimelige udgifter, som ellers kunne hindre ansøgeren i at pleje den døende.

Dækning af plejerens udgifter

170. Plejeren kan ikke få dækket udgifter, som pågældende måtte have i tilknytning til plejeopgaven, f.eks. udgifter til kørsel.

Skat m.v.

171. Plejevederlaget udbetales af kommunalbestyrelsen, men der er ikke tale om et ansættelsesforhold med kommunalbestyrelsen som arbejdsgiver. Kommunalbestyrelsen skal dog alligevel indeholde A-skat og arbejdsmarkedsbidrag. Kommunalbestyrelsen skal ikke trække ATP-bidrag i plejevederlaget, da der ikke skal betales ATP-bidrag af plejevederlag. Plejevederlaget er skattepligtigt og skal derfor selvangives. Det forudsættes, at de sociale myndigheder oplyser skattemyndighederne om det udbetalte plejevederlag.

Ophør af plejeforhold og plejevederlag

Ældreloven

§ 25. Retten til plejevederlag ophører ved plejeforholdets afslutning. Ved den nærtståendes død bevares retten til plejevederlag i indtil 14 dage efter dødsfaldet. Den nærtståendes indlæggelse af kortere varighed på sygehus el.lign. medfører ikke i sig selv bortfald af plejevederlag.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan træffe afgørelse om ophør af retten til plejevederlag, hvis pleje i hjemmet ikke fortsat kan anses for hensigtsmæssig.

Ophør ved dødsfald

172. Plejevederlaget ophører ved den plejekrævendes død. Plejeren har dog ret til at få udbetalt plejevederlag indtil 14 dage efter dødsfaldet.

Baggrunden for denne bestemmelse er, at det ikke kan forventes, at plejeren begynder at arbejde umiddelbart efter dødsfaldet. Hvis plejeren begynder at arbejde før udløbet af 14 dagesperioden ophører udbetalingen af plejevederlag.

Ophør af andre grunde

173. Udbetaling af plejevederlag kan bringes til ophør, når betingelserne for ydelse af plejevederlag ikke længere er til stede.

Det forhold, at den døendes situation tilsyneladende er stabiliseret (pågældende bliver ikke dårligere), eller at tilstanden har strakt sig væsentligt ud over det oprindeligt forventede tidsrum, kan ikke i sig selv begrunde, at plejevederlaget bringes til ophør. Det afgørende er i den forbindelse vurderingen af, hvorvidt det fortsat efter en lægelig bedømmelse gælder, at prognosen er kort levetid (oftest 2-6 måneder).

Det er ligeledes en betingelse, at den døende fortsat har et behov for pleje og omsorg. Det kommer an på en konkret vurdering, om dette er opfyldt.

Hvis plejeforholdet ophører af andre grunde end den plejekrævendes død, ophører plejevederlaget, når plejeforholdet afsluttes.

Plejeren og den plejekrævende kan til hver en tid og uden varsel bringe plejeforholdet til ophør. Kommunalbestyrelsen kan desuden undtagelsesvis beslutte, at plejevederlaget skal ophøre, hvis det viser sig, at pleje i hjemmet ikke mere kan anses for hensigtsmæssig; f.eks. fordi det skønnes for uforsvarligt.

Midlertidig indlæggelse

174. Selv om plejen foregår i hjemmet, kan der blive behov for, at den døende indlægges midlertidigt, f.eks. som led i aflastning. Efter ældrelovens § 16 skal kommunalbestyrelsen sørge for tilbud om afløsning eller aflastning til ægtefælle, eller andre nære pårørende, der passer en person der er omfattet af loven. Kortvarige ophold i sygehus, plejebolig, plejehjem o.l., medfører ikke i sig selv, at plejevederlaget bortfalder. Der kan ikke fastsættes nogen bestemt tidsgrænse for længden af et kortere ophold. Det må bero på en konkret vurdering, hvori kan indgå, om indlæggelsen sker med udskrivning til videre plejeforhold for øje.

Hjælp til sygeplejeartikler

Ældreloven

§ 26. Kommunalbestyrelsen kan dække udgiften til sygeplejeartikler m.v., såfremt udgiften ikke dækkes på anden vis, når

- 1) en person i forbindelse med et etableret plejeforhold, jf. § 23, passer en nærtstående, der ønsker at dø i eget hjem,
- 2) kommunen varetager plejen helt eller delvis,
- 3) kommunalbestyrelsen yder tilskud efter § 95 i lov om social service eller
- 4) et hospice varetager plejen.

Formål

175. Formålet med bestemmelsen er at sikre, at døende personer, som ønsker at blive plejet i hjemmet, ikke påføres udgifter til sygeplejeartikler og lignende, som de ikke ville have haft under indlæggelse på sygehus. Udtrykket »kan yde hjælp« i lovteksten skal ikke forstås sådan, at kommunalbestyrelsen frit kan vælge, om den vil yde hjælp til nogle af de ydelser, som er omfattet af § 26.

Udtrykket »kan yde hjælp« skal forstås således, at hjælpen skal ydes efter en konkret, individuel vurdering af, om betingelserne er opfyldt, herunder om hjælpen er sagligt begrundet

sammenholdt med bestemmelsens formål. Der henvises til bemærkningerne til L 54 fremsat d. 1. november 1989 samt til Ankestyrelsens afgørelse C 51-03.

Efter § 26 kan der ydes hjælp til sygeplejeartikler og lignende uden hensyn til den døendes og familiens økonomiske forhold.

Personkreds

176. Hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter ældrelovens § 26 kan ydes til plejekrævende personer, som vælger at dø i eget hjem eller i et hospice.

Hospice

177. Hospice er en institution, som yder pleje og omsorg til alvorligt syge og døende. Et selvejende hospice, som har indgået driftsoverenskomst med regionsrådet, skal i medfør af sundhedsloven yde vederlagsfri behandling og pleje, herunder sørge for sygeplejeartikler, medicin m.v. Ophold på et hospice med driftsoverenskomst er således at sidestille med sygehusophold. Der kan ikke ydes plejevederlag, når den døende opholder sig på hospice.

Eget hjem

178. Der kan gives hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter ældrelovens § 26 til døende, der plejes i hjemmet af nærtstående i forbindelse med et etableret plejeforhold efter lovens § 23. Det er uden betydning, om plejeren modtager plejevederlag.

Plejehjem, plejebolig, o.l.

179. Beboere i plejehjem, plejebolig eller lignende, hvor plejen i overvejende grad varetages af et tilknyttet døgnpersonale, har ikke ret til hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter § 26, da der kun kan ydes hjælp i tilknytning til pleje af personer, der vælger at dø i eget hjem eller hospice.

Ikke hjælp til medicin efter ældrelovens § 26

180. Der kan ikke efter ældrelovens § 26 ydes hjælp til dækning af medicinudgifter. Hjælp hertil ydes efter sundhedsloven.

Sygeplejeartikler o.l.

181. Hjælp til udgifter til sygeplejeartikler og lignende (f.eks. sondeernæring og ernæringspræparater) ydes efter et konkret skøn i hvert enkelt tilfælde. I skønnet indgår en vurdering af, om den ansøgte hjælp ville være blevet givet under indlæggelse på sygehus. Der kan ydes hjælp til egenudgiften til f.eks. sondeernæring, ekstra vask af tøj og sengelinned. Ved hjælp til f.eks. egenbetalingen til sondeernæring kan ikke fratrækkes sparede kostudgifter.

Der kan også ydes hjælp til egenudgiften til fysioterapi og psykologisk bistand, hvis denne hjælp kan antages at ville være blevet givet til den døende under indlæggelse på sygehus.

Hjælp til egenudgiften

182. Der kan kun ydes hjælp efter ældrelovens § 26 til udgifter, som ikke dækkes efter anden lovgivning. Det betyder, at der kun kan ydes hjælp efter denne bestemmelse til den pågældendes egen andel af udgiften til sygeplejeartikler og lignende. Der kan kun ydes tilskud efter § 26 til den del af udgiften, som ikke kan dækkes efter f.eks. sundhedsloven eller serviceloven.

Hvis betingelserne er opfyldt for at få hjælp til udgifter til sygeplejeartikler o.l. efter § 26 skal kommunalbestyrelsen dog ikke vurdere, om der kan gives hjælp til disse udgifter efter §§ 14 og 14 a i lov om social pension (personligt tillæg, helbredstillæg), eller §§ 17 og 18 i lov om højeste, mellemste, forhøjet almindelig og almindelig førtidspension m.v. (personligt tillæg, helbredstillæg), servicelovens § 112 (hjælpebidrag m.v.) eller aktivlovens § 81 (enkeltudgifter). Lovens § 26 går forud for de nævnte bestemmelser.

Særligt om opholdskommune, mellemkommunal refusion og finansiering

183. Den sociale lovgivnings almindelige bestemmelser om opholdskommune og handlekommune og mellemkommunal refusion fremgår af retssikkerhedslovens kapitel 3.

Plejevederlag og anden hjælp efter ældrelovens kapitel 6 udbetales af den døendes opholdskommune, da det er den døendes forhold, som er afgørende for, om der kan gives hjælp.

Hvis den døende tager ophold i en anden kommune for at blive plejet i plejerens hjem, men beholder sin egen bopæl, anses plejerens opholdskommune som den døendes midlertidige opholdskommune. Den midlertidige opholdskommune yder hjælp til plejevederlag m.v. efter ældrelovens kapitel 6. Det følger af retssikkerhedslovens § 9 b, stk. 2.

Hvis både den døende og plejeren har bopæl uden for Danmark, udbetales plejevederlaget af den kommune i Danmark, som plejeren hører til. For så vidt angår opholdskommune for personer med bopæl i udlandet henvises til §§ 8-9 i bekendtgørelse nr. 306 af 22. marts 2024 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

En døende med bopæl i udlandet kan efter forordning nr. 883/2004 have ret til hjælp til sygeplejeartikler og lignende efter ældrelovens § 26, hvis den døende i medfør af fællesskabsretten er omfattet af dansk lovgivning om social sikring. Hjælpen ydes af bopælsstaten efter dennes lovgivning. Bopælsstaten vil da have mulighed for at rette et refusionskrav mod den danske stat.

Ansøgning om plejevederlag skal indgives til den kommune, som plejeforholdet ønskes etableret i. Hvis den døende har bopæl uden for Danmark, indgives ansøgningen til plejerens opholdskommune.

Mellemkommunal refusion

184. En eventuel midlertidig opholdskommune, se ovenfor, kan få sine udgifter til plejevederlag m.v. refunderet af opholdskommunen, jf. retssikkerhedslovens § 9 c, stk. 6, og punkt 307 i vejledning af 3. oktober 2006 om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Finansiering

185. Udgifterne til hjælp efter kapitel 6 finansieres af kommunalbestyrelsen efter ældrelovens § 39.

Kapitel 7. Plejeoversigten

Plejeoversigten

Ældreloven

§ 27, stk. 1. Ældreministeren samler og formidler oplysninger om de kommunale og private plejeenheder og leverandører, der er nævnt i stk. 2, i en landsdækkende plejeoversigt (plejeoversigten) med henblik på følgende:

- 1) At sikre gennemsigtighed, skabe overblik over og muliggøre sammenligning mellem plejeenhederne og leverandørerne for dermed at understøtte borgernes frie valg, jf. § 18, på et oplyst grundlag.
- 2) At understøtte lige konkurrence mellem private og offentlige plejeenheder og leverandører.

Stk. 2 Plejeoversigten indeholder oplysninger om følgende kommunale og private plejeenheder og leverandører:

- 1) Plejehjem m.v., jf. § 47.
- 2) Plejeboligbebyggelser, jf. lov om almene boliger m.v.
- 3) Plejeboligbebyggelser, jf. lov om boliger for ældre og personer med handicap.
- 4) Fripnejeboligbebyggelser, jf. lov om friplejeboliger.
- 5) Andre tilsvarende boligenheder, herunder midlertidige pladser, hvor hjælpen udgår fra servicearealer, og der er tilknyttet fast personale.
- 6) Kommunale og private leverandører, der leverer tilbud i borgernes eget hjem, jf. § 10.

Stk. 3. Plejeoversigten omfatter ikke tilbud, hvor der i væsentligt omfang leveres hjælp og støtte til borgerne efter lov om social service.

Stk. 4. Kommunale og private plejeenheder og leverandører, som er nævnt i stk. 2, kan kun indgå i kommunalbestyrelsens forsyning, jf. § 28, hvis de er registrerede i plejeoversigten.

Stk. 5. Ældreministeren fastsætter nærmere regler om plejeoversigten, herunder om kommunale og private plejeenheder og leverandørers pligt til at give oplysninger til plejeoversigten, og om Sundhedsdatastyrelsens beføjelser i den forbindelse.

186. Ældreministeren skal efter ældrelovens § 27 samle og formidle oplysninger om de kommunale og private plejeenheder og leverandører i en landsdækkende plejeoversigt (plejeoversigten) med henblik på at sikre gennemsigtighed, skabe overblik over og muliggøre sammenligning mellem plejeenhederne og leverandørerne for dermed at understøtte borgernes frie valg på et oplyst grundlag, og at understøtte lige konkurrence mellem private og offentlige plejeenheder og leverandører.

Oplysninger og indhold i plejeoversigten

187. Plejeoversigten indeholder oplysninger om plejehjem m.v., plejeboligbebyggelser, friplejeboligbebyggelser, andre tilsvarende boligenheder, herunder midlertidige pladser, hvor hjælpen udgår fra servicearealer, og der er tilknyttet fast personale, og kommunale og private leverandører, der leverer tilbud efter § 10 (pleje- og omsorgsforløb) i borgernes eget hjem.

Plejeoversigten omfatter oplysninger om brugertilfredshed, faste teams, og medarbejderkontinuitet. Derudover vil den for plejehjem indeholde oplysninger om antal medarbejdere og faggrupper.

188. Plejeoversigten omfatter ikke plejeenheder og leverandører, hvor der i væsentligt omfang leveres hjælp og støtte til borgerne efter serviceloven. I afgrænsningen henvises der til den hjælp og støtte, der gives af plejeenheden eller leverandøren generelt og ikke i forhold til den enkelte beboer.

189. Kommunale og private plejeenheder og leverandører, som er nævnt i stk. 2, kan kun indgå i kommunalbestyrelsens forsyning, jf. § 28, hvis de er registrerede i plejeoversigten.

Det betyder, at kommunale og private plejeenheder og leverandører, som er nævnt i stk. 2, og som ikke er registreret i plejeoversigten, ikke vil kunne indgå i kommunalbestyrelsens forsyning efter § 28.

Formålet med bestemmelsen er at fastsætte kommunalbestyrelsens pligt til at sikre, at plejeenheder og leverandører, der er del af den kommunale forsyning indberetter oplysningerne til plejeoversigten. Det forudsættes, at kommunalbestyrelsen er i dialog med den enkelte plejeenhed og leverandør om, hvilke oplysninger der indberettes til plejeoversigten. Kommunalbestyrelsen skal særligt være opmærksom på at inddrage selvejende institutioner og private leverandører.

Ældreministeren fastsætter regler om plejeoversigten

190. Ældreministeren har efter § 27, stk. 5 bemyndigelse til at fastsætte nærmere regler om plejeoversigten, herunder om kommunale og private plejeenheder og leverandørers pligt til at give oplysninger til plejeoversigten.

Ældreministeren fastsætter nærmere regler om plejeoversigten i en bekendtgørelse, herunder om, hvilke oplysninger kommunale og private plejeenheder og leverandører indberetter til plejeoversigten. I den forbindelse kan bekendtgørelsen fastsætte niveauet for kommunale og private plejeenheder og leverandørers pligt til at indberette oplysninger.

Bekendtgørelsen fastsætter bl.a. bestemmelser om, hvilke generelle baggrundsoplysninger om hvert enkelt plejehjem m.v., plejeboligbebyggelse eller friplejeboligbebyggelse og andre tilsvarende boligenheder, herunder midlertidige pladser, som plejeoversigten skal indeholde, samt hvilke oplysninger, der fremgår for hver enkelt kommunal og privat helhedsplejeleverandør. Bekendtgørelsen fastsætter desuden indhold for så vidt angår plejeenheders bolig og drift, informationer om plejeenheders og leverandørers faglige tilgang og aktiviteter, samt seneste tilsynsrapporter.

Bekendtgørelsen fastsætter beføjelser i forhold til at sikre, at kommunalbestyrelser, private plejeenheder og private leverandører, der leverer hjælp og støtte til ældre i eget hjem indrapporterer til plejeoversigten. Herunder hvorledes der vil blive fulgt op, hvis oplysningerne om en plejeenhed eller leverandør ikke er indberettet, eller oplysningerne ikke er i overensstemmelse med plejeoversigten formål og bekendtgørelsens bestemmelser.

Bekendtgørelsen fastsætter beføjelser i forhold til at markere mangler på plejeoversigten i forhold til den pågældende plejeenhed eller leverandør. Markeringen vil kunne fjernes, når indberetningen er bragt i orden.

Kapitel 8. Kommunalbestyrelsens forsyningsansvar, skriftlig oplysning om tildelt tilbud og klageadgang m.v.

Kommunalbestyrelsens forsyningsansvar

Ældreloven

§ 28. Kommunalbestyrelsen skal ved brug af egne tilbud eller ved samarbejde med andre kommuner, regioner eller private sørge for, at der er de nødvendige tilbud efter denne lov.

På ældrelovens område har kommunalbestyrelsen myndigheds- og finansieringsansvaret, samt ansvaret for, at de nødvendige tilbud leveres til personer omfattet af ældreloven.

Som følge heraf skal kommunalbestyrelsen sikre, at der er de nødvendige tilbud efter ældreloven. Dette forsyningsansvar kan kommunalbestyrelsen løfte ved brug af egne tilbud og ved samarbejde med andre kommuner, regioner eller private.

Klageadgang

Klage til Ankestyrelsen

Ældreloven

§ 30. Kommunalbestyrelsens afgørelser efter §§ 10, 13, 14, 16 og 17, § 18, stk. 4, og §§ 20 og 23-26 kan indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Stk. 2. Træffer kommunalbestyrelsen afgørelse efter §§ 10, 13, 14, 16 eller 17, § 18, stk. 4, eller §§ 20 eller 23-26 over for personer, der, før de blev omfattet af denne lov, har modtaget en afgørelse efter §§ 83, 83 a eller 84, § 86, stk. 1, § 91, stk. 3, eller §§ 119 eller 122 i lov om social service, kan personen ikke for Ankestyrelsen indbringe den del af kommunalbestyrelsens afgørelse, som medfører, at afgørelsen efter lov om social service ophører.

191. Reglerne om klageadgang findes i ældrelovens § 30 og retssikkerhedslovens kapitel 10.

Kommunalbestyrelsens afgørelser efter ældrelovens §§ 10, 13, 14, 16 og 17, § 18, stk. 4, og §§ 20 og 23-26 kan indbringes for Ankestyrelsen efter reglerne i kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Det fremgår af ældrelovens § 30, stk. 1.

Hvis kommunalbestyrelsen træffer afgørelse efter §§ 10, 13, 14, 16 eller 17, § 18, stk. 4, eller §§ 20 eller 23-26 over for personer, der, før de blev omfattet af ældreloven, har modtaget en afgørelse efter §§ 83, 83 a eller 84, § 86, stk. 1, § 91, stk. 3, eller §§ 119 eller 122 i serviceloven, kan personen dog ikke indbringe den del af kommunalbestyrelsens afgørelse, som medfører, at afgørelsen efter serviceloven ophører. Det fremgår af ældrelovens § 30, stk. 2.

Processen for at klage følger af kapitel 10 i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område. Klagen skal indgives til kommunalbestyrelsen, der skal genvurdere sin afgørelse og sende klagen videre til Ankestyrelsen inden for 4 uger, hvis den ikke ændrer sin afgørelse ved genvurderingen.

Der henvises til Vejledning om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Kommunalbestyrelsens afgørelser efter andre bestemmelser end ældrelovens §§ 10, 13, 14, 16 og 17, § 18, stk. 4, og §§ 20 og 23-26, f.eks. kommunalbestyrelsens beslutning om at iværksætte eller give tilskud til generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte efter ældrelovens § 6, kan ikke påklages til Ankestyrelsen efter ældrelovens § 30.

Områder uden administrativ klageadgang

192. Klage over sagsbehandlingen (sagsbehandlingstid, personalets optræden m.v.) i en kommune kan rettes til borgmesteren, som er den øverste daglige leder af forvaltningen. Klager over disse emner kan også rettes til ombudsmanden, jf. pkt. 194.

193. Klage over faktisk forvaltningsvirksomhed i en kommune kan rettes til kommunalbestyrelsen eller borgmesteren. Ved faktisk forvaltningsvirksomhed forstås den faktiske gennemførelse af myndighedens opgaver efter ældreloven. Det kan f.eks. være klager over, hvornår maden bliver bragt ud.

Klage til Folketingets Ombudsmand

194. Ombudsmandens virksomhed omfatter alle dele af den offentlige forvaltning, herunder områder hvor kommunerne træffer afgørelser, der ikke kan påklages til en anden administrativ myndighed.

Ombudsmanden kan påse, om myndigheden handler i strid med gældende ret eller på anden måde gør sig skyldig i fejl eller forsømmelser. Dette kan ske ved, at Ombudsmanden undersøger konkrete sager, som afgøres af de sociale myndigheder, eller ved at Ombudsmanden foretager inspektioner af sociale botilbud, dagtilbud m.v.

Ombudsmanden kan ikke omgøre en afgørelse, men han kan udtale kritik og herunder give henstilling om fri proces. Ombudsmanden kan også henstille til, at en sag skal tages op til fornyet behandling. Ombudsmanden kan endelig oplyse om fejl eller forsømmelser af større betydning til Folketingets Retsudvalg, vedkommende minister og kommunalbestyrelser.

Ombudsmanden udtaler sig sædvanligvis ikke om den del af afgørelsen, der bygger på særlige fagkyndige eller sagkyndige vurderinger, medmindre der foreligger fejl eller forsømmelser i sagsbehandlingen.

Læs mere om Folketingets Ombudsmand på www.ombudsmanden.dk.

Domstolsprøvelse

195. Ifølge grundloven kan domstolene påkende ethvert spørgsmål om forvaltningens grænser.

Det er ikke en almindelig betingelse for indbringelse af forvaltningens afgørelser for domstolene, at borgeren forinden har udnyttet sine muligheder for at påklage afgørelsen til en anden administrativ myndighed. Retten har dog mulighed for at udsætte en sag, når dette findes hensigtsmæssigt. Det sker f.eks. med henblik på at afvente udfaldet af en administrativ afgørelse, der vil kunne få indflydelse på sagens udfald. Retten vil i den forbindelse kunne udsætte sagen, indtil en klagesag inden for det administrative klagesystem er blevet afgjort. Ankestyrelsen er øverste administrative klagemyndighed på det sociale område.

Særlige klageregler i forhold til frit valg af helhedspleje og madlevering

196. Udgangspunktet for reglerne om frit valg af leverandør af helhedspleje og madlevering er, at der ikke må ske konkurrenceforvridning mellem leverandører. I tilfælde, hvor der er begrundet tvivl om, hvorvidt dette princip er overholdt, eller reglerne om frit leverandørvalg er overtrådt på anden vis, har leverandøren flere klagemuligheder. Nedenfor beskrives disse muligheder.

Det bemærkes generelt, at en leverandør – inden vedkommende eventuelt retter henvendelse til en anden (klage)myndighed – altid bør rette henvendelse til forvaltningen eller kommunalbestyrelsen i den kommune, som leverandøren har indgået eller ønsker at indgå kontrakt med. Herved får kommunalbestyrelsen mulighed for at genoverveje sine beslutninger, inden en egentlig klageprocedure iværksættes.

Klage over fastsættelse af afregningsprisen

197. Klage over, at de fastsatte afregningspriser (§ 19) indeholder konkurrenceforvridende støtte rettes til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Hvis kommunalbestyrelsen vælger at tilvejebringe det frie valg gennem en godkendelsesordning eller gennem at tilbyde borgerne et fritvalgsbevis, vil Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen have mulighed for at påse, at prisfastsættelsen sker korrekt i medfør af konkurrencelovens § 11 b.

Ifølge konkurrencelovens § 11 b om konkurrenceforvridende støtte, kan Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen undersøge, hvorvidt en offentlig myndighed tilbyder private leverandører af ydelser omfattet af frit valg en afregningspris, der er fastsat i overensstemmelse med regler fastsat i anden lovgivning om frit valg.

Hvis afregningsprisen er lavere eller skønnes lavere end den pris, som den offentlige myndighed skulle have anvendt efter de pågældende regler for frit valg, kan Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen udstede påbud til den offentlige myndighed om, at den offentlige myndighed skal

- 1) ophøre med at beregne og fastsætte afregningspriser, der er i strid med reglerne for frit valg,
- 2) anvende bestemte beregningsgrundlag, beregningsmetoder eller afregningspriser over for private leverandører af ydelser omfattet af frit valg og
- 3) efterbetale et beløb til private leverandører af ydelser omfattet af frit valg, der svarer til forskellen mellem den afregningspris, som myndigheden har anvendt, og den afregningspris, som myndigheden burde have anvendt, jf. nr. 1.

Konkurrencelovens § 11 b finder både anvendelse for fritvalgsydelser, hvor kommunalbestyrelsen har indgået kontrakt med leverandører gennem godkendelsesmodellen og hvor kommunalbestyrelsen tilbyder borgerne et fritvalgsbevis, jf. § 19, stk. 2, nr. 1 og 2.

Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen har desuden generel kompetence til at påse, at prisfastsættelsen sker i overensstemmelse med konkurrencelovens § 11 a og EU's generelle statsstøtteregler. § 11 a og statsstøttereglerne giver rådet kompetence til at påse, at der ikke ydes offentlig konkurrenceforvridende støtte.

I medfør af statsstøttereglerne må en kommune som udgangspunkt ikke yde offentlig støtte til den kommunale leverandør via eksempelvis en højere afregningspris end den, der ydes til private leverandører. Har en kommune ved anvendelse af en godkendelsesordning fastsat den pris, som de private leverandører afregnes til, for lavt, vil der kunne være tale om statsstøtte. En leverandør kan påklage forholdet til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen, som kan udstede påbud om, at kommunen skal ophøre med en for lav prisfastsættelse, hvis den udgør konkurrenceforvridende støtte i medfør af § 11 a.

Hvis kommunalbestyrelsen vælger at tilbyde borgerne en fritvalgsordning, der er tilrettelagt på baggrund af et udbud, så vil Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen ikke have kompetence til at påse, om prisfastsættelsen er sket korrekt. Det skyldes, at afregningsprisen i denne situation er fastsat via bud fra relevante leverandører på markedet og således vil blive betragtes som markedsprisen. Selve udbudsforretningen kan indklages til Klagenævnet for Udbud.

Klage over fastsættelse af kvalitetskrav

198. En klage over, at der stilles forskellige kvalitetskrav til leverandørerne, og at der derfor sker en forskelsbehandling af leverandørerne, vil i visse tilfælde være omfattet af konkurrenceloven. Henvendelse herom kan ske til Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen. Tidligere afgørelser om dette emne kan findes på www.kfst.dk.

Andre spørgsmål om lovligheden af kommunalbestyrelsens fastsættelse af kvalitetskrav kan indbringes for Ankestyrelsen, jf. lov om kommunernes styrelse § 48. Hvis Ankestyrelsen beslutter, at der er grundlag for at rejse en tilsynssag, vil denne kunne tage stilling til, om fastsættelsen af kvalitetskravene er i overensstemmelse med lovgivningen, herunder om reglerne i bekendtgørelsen generelt er opfyldt.

Klage over udbud af ydelser

199. En virksomhed kan klage til Klagenævnet for Udbud over udbud af en offentlig kontrakt, hvis der er grund til at tro, at udbudsreglerne ikke er overholdt.

Klagenævnet for Udbud er en uafhængig administrativ klageinstans - et såkaldt domstolsliggende klageorgan. Nævnet kan afgøre en sag i realiteten, herunder annullere ulovlige beslutninger eller pålægge en ordregiver at lovliggøre en udbudsforretning. Nævnet kan tillige i visse tilfælde udstede påbud om, at ordregiver skal bringe kontrakten til ophør og/eller pålægge ordregiver en økonomisk sanktion.

Klager til Klagenævnet for Udbud kan indgives af enhver med retlig interesse i sagen, Konkurrence- og Forbrugerstyrelsen samt de organisationer og offentlige myndigheder, som erhvervsministeren har tillagt klageadgang. Endelig er organisationer i andre EU-lande og den Europæiske Frihandelssammenslutning, som svarer til de organisationer, som ministeren har tillagt klageadgang, klageberettigede. Klager over overtrædelse af EU's udbudsregler skal indbringes for klagenævnet inden for visse nærmere bestemte frister, jf. lov om klagenævnet for udbud, jf. lovbekendtgørelse nr. 593 af 2. juni 2016.

Klagenævnet for Udbud har ikke kompetence til at behandle klager over kommunernes udbud af kontrakter, som ikke er omfattet af udbudsreglerne, f.eks. kontrakter om bilag B-tjenesteydelser, der ikke har klar grænseoverskridende interesse. Klagenævnet har dog naturligvis kompetence til at afgøre, om en kontrakt har grænseoverskridende interesse.

I de situationer, hvor en kommunalbestyrelse udbyder en opgave og samtidig selv afgiver tilbud (såkaldt kontrolbud), skal kommunalbestyrelsens beregning af omkostningerne ved kommunes egen udførelse af opgaven ske i henhold til bekendtgørelse om kommuners og regioners beregning og afgivelse af kontrolbud. Kommunerne brug af kontrolbud i udbud, og dermed kommunernes overholdelse af kontrolbud-bekendtgørelsen, kan påklages til Klagenævnet for Udbud.

For yderligere information henvises til Erhvervsstyrelsens hjemmeside www.erhvervsstyrelsen.dk

Klage over afslag på godkendelse til at levere helhedspleje og madlevering

200. Når kommunalbestyrelsen anvender en godkendelsesordning, kan en leverandør, der har fået afslag på godkendelse, klage til kommunalbestyrelsen.

Skriftlig oplysning om tildelte tilbud

Ældreloven

§ 29. Kommunalbestyrelsen skal ved afgørelser efter §§ 10, 13, 14, 16 og 17, § 18, stk. 4, og § 20 skriftligt oplyse om indholdet af det tilbud, der er bevilget i forbindelse med afgørelsen. Kommunalbestyrelsen kan ved mindre justeringer af begunstigende karakter i tilbuddene undlade at fremsende en ny skriftlig oplysning herom.

Afgørelser efter ældreloven følger de almindelige bestemmelser i forvaltningsloven. Heraf fremgår det bl.a., at en afgørelse, der meddeles skriftligt, skal begrundes, medmindre afgørelsen giver ansøgeren fuldt ud medhold, samt at afgørelser, der kan påklages til en anden forvaltningsmyndighed, skal være ledsaget af en klagevejledning, når de meddeles skriftligt.

Ældrelovens § 29 fastsætter en særlig regel om skriftlig oplysningspligt, der betyder, at kommunalbestyrelsen ved afgørelser efter §§ 10, 13, 14, 16 og 17, § 18, stk. 4, og § 20 skriftligt skal oplyse om indholdet af det tilbud, der er bevilget i forbindelse med afgørelsen. Kommunalbestyrelsen kan ved mindre justeringer af begunstigende karakter i tilbuddene dog undlade at fremsende en ny skriftlig oplysning herom.

Ældrelovens § 29 betyder, at også ved afgørelser, hvor borgeren opnår fuldt ud medhold, skal borgeren oplyses skriftligt om indholdet af tilbuddet, der er bevilget. Kommunalbestyrelsen kan dog ved mindre justeringer i tilbuddet, som udelukkende er begunstigende i form af tildeling af mere hjælp, undlade at give en ny skriftlig oplysning til borgeren. I tilfælde, hvor dele af borgersens hjælp også nedjusteres, finder bestemmelsen ikke anvendelse, og borgeren skal i så fald have en skriftlig afgørelse.

Det bemærkes, at ældrelovens § 29 ikke er relevant i forhold til de løbende justeringer - i medfør af ældrelovens § 11 - af tilrettelæggelsen og udførelsen af et tilbud om helhedspleje efter ældrelovens § 10 i form af et sammenhængende og rummeligt pleje- og omsorgsforløb. Det skyldes, at de løbende justeringer efter § 11 ikke er afgørelser, men faktisk forvaltningsvirksomhed.

Det er væsentligt, at vurderingen af, om der er tale om en mindre, begunstigende tilpasning af tilbuddet, tager afsæt i den seneste skriftlige oplysning, som kommunalbestyrelsen har givet borgeren om indholdet af det tilbud, der er bevilget. Hvis der har været foretaget en række mindre, begunstigende tilpasninger, uden at der er fremsendt en ny skriftlig oplysning til borgeren, må det således vurderes konkret, om der ved en yderligere tilpasning af indholdet af tilbuddet, der isoleret set er både mindre og begunstigende, samlet set er foretaget så væsentlige ændringer, at der skal gives borgeren skriftlig oplysning om indholdet af det (samlede) tildelte tilbud. Hvis der samlet set fortsat er tale om en mindre, begunstigende tilpasning, kan en skriftlig oplysning til borgeren undlades.

Kommunernes tilsyn - det personrettede tilsyn

Ældreloven

§ 31. Kommunalbestyrelsen i handlekommunen, jf. §§ 9 og 9 b i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, fører tilsyn med de tilbud, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om efter denne lov.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen i handlekommunen, jf. §§ 9 og 9 b i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område, skal løbende følge de enkelte sager for den person, der modtager tilbuddet, for at sikre, at tilbuddet fortsat opfylder sit formål. Kommunalbestyrelsen skal herunder vurdere, om der er behov for at give andre tilbud.

Det personrettede tilsyn efter ældrelovens § 31 udføres af kommunalbestyrelsen i borgerens handlekommune, jf. §§ 9 og 9 b i lov om retssikkerhed og administration på det sociale område.

Tilsynspligten indebærer, at kommunalbestyrelsen i borgerens handlekommune har pligt til af egen drift at føre tilsyn med de tilbud, som kommunen har truffet afgørelse om i forhold til den pågældende person. Kommunalbestyrelsen skal således løbende følge de enkelte sager for at sikre sig, at tilbuddet fortsat opfylder sit formål. Kommunalbestyrelsen skal herunder være opmærksom på, om der er behov for at give andre tilbud. Det fremgår af ældrelovens § 31, stk. 2.

Opfølgningen skal ske ud fra de forudsætninger, som personer, der modtager tilbuddet, har og så vidt muligt i samarbejde med denne.

Det personrettede tilsyn omfatter alle typer af tilbud, som kommunalbestyrelsen har truffet afgørelse om efter ældreloven.

Kapitel 9. Betaling for tilbud

Betaling for tilbud

Ældreloven

§ 32. Den, der modtager tilbud efter §§ 6, 10, 13, 14, 16, 17 og 47 til sig selv eller sin ægtefælle, skal, medmindre andet er bestemt i denne lov, betale for tilbuddet, der modtages. Betalingen kan fastsættes forholdsmæssigt på baggrund af den pågældendes indkomstgrundlag.

201. Ifølge ældrelovens § 32 skal den, der modtager hjælp efter loven til sig selv eller sin ægtefælle, betale for den hjælp, der modtages. Det er kommunen, der træffer afgørelse om borgerens egenbetaling og opkræver betalingen fra borgeren. Der skal være et yderligere retsgrundlag ud over § 32, hvis der skal ske opkrævning af betaling. De konkrete betalingsregler skal fremgå af andre bestemmelser i ældreloven.

202. Hvis det ikke er kommunen selv, der leverer ydelsen til borgeren, kan kommunen dog efter aftale overlade det til leverandøren, f.eks. et kommunalt, regionalt eller privat botilbud, at opkræve betalingen på kommunens vegne. Selv om kommunen på denne måde overlader opkrævningen til f.eks. et botilbud, skal kommunen stadig betale den fulde takst for ydelsen til leverandøren.

203. Da § 32 har en almen formulering, forudsættes der i praksis et yderligere retsgrundlag, hvis der skal kunne ske opkrævning af betaling. De konkrete betalingsregler skal derfor fremgå af lov eller bekendtgørelse. Der findes en række bemyndigelsesbestemmelser i ældreloven, der som gør det muligt at fastsætte betalingsregler på bekendtgørelsesniveau.

204. Betalingen kan fastsættes afhængigt af den pågældende persons og eventuel ægtefælles indkomstgrundlag. Det indebærer, at der tages hensyn til personer med lav indkomst. Der vil ikke kunne blive tale om at kræve betaling hos modtageren af kontanthjælp og hjælp i øvrigt, der ydes under hensyn til den pågældendes økonomiske trang.

205. Betalingen vil desuden ikke kunne føre til en forhøjelse af betalingen, som overstiger omkostningerne. Det vil alene kunne føre til en nedsættelse af betalingen som følge af pågældendes eller ægtefællens indkomstgrundlag.

Ældreloven

§ 33. Kommunalbestyrelsen kan ikke opkræve betaling for personaleomkostninger i forbindelse med tilbud efter § 10.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling for personaleomkostninger i forbindelse med tilbud efter §§ 13, 14, 16 og 17.

Stk. 3. Opgørelse af indkomstgrundlag ved beregningen af betalingen for tilbuddet foretages af told- og skatteforvaltningen på grundlag af oplysninger for det senest afsluttede

indkomstår. Opgørelsen anvendes med virkning for det andet kalenderår efter indkomstårets udløb.

Stk. 4. Skatteforvaltningslovens regler om klage over afgørelser om forskudsregistrering af indkomst finder tilsvarende anvendelse på afgørelser om indtægtsgrundlaget.

Stk. 5. Ældreministeren fastsætter regler om betaling for tilbud efter §§ 10, 13, 14, 16 og 17 og om beregnings- og indkomstgrundlag for betalingen for disse tilbud.

Stk. 6. Ældreministeren fastsætter nærmere regler om modtagerens maksimale egenbetaling for madlevering og madordning efter §§ 13 og 14, herunder om regulering af egenbetalingen.

206. Efter § 33 i ældreloven kan kommunalbestyrelsen ikke opkræve betaling for omkostninger til personale i forbindelse med tilbud om pleje- og omsorgsforløb efter § 10.

Kommunalbestyrelsen kan ikke opkræve betaling for personaleomkostninger til tidsforbrug, som medarbejdere i den kommunale forvaltning anvender til opgaver relateret til tilbuddet. Der skelnes dermed mellem omkostningerne knyttet hhv. til leverandørens opgaver og til den kommunale myndigheds opgaver i forbindelse med produktionen og leveringen af tilbuddet til modtagerne. Omkostningerne knyttet til den kommunale myndighed skal holdes helt ude af omkostningsberegningerne.

207. Kommunalbestyrelsen kan opkræve betaling for personaleomkostninger til hjælp eller støtte, der ydes efter § 13 (madlevering), § 14 (madordning), § 16 (afløsning og aflastning) og § 17 (midlertidigt ophold).

Det betyder, at hvis beboerne i plejeboliger m.v. skulle deltage i køkkenaktiviteter, herunder i madproduktion som aktivitet, kan dette ske uden, at kommunalbestyrelsen skal foretage en forholdsmæssig beregning af beboerens betaling for madordningen. Det forudsættes, at beboeren, der på baggrund af sit funktionsniveau er visiteret til madordning, ikke stabilt og kontinuerligt vil kunne varetage væsentlige aktiviteter i forbindelse med madlavningen, herunder at beboerens deltagelse ikke kan påregnes i madlavningen.

208. Der kan opkræves betaling for personaleomkostninger for hjælp i form af afløsning og aflastning efter § 16. Ved midlertidigt døgnophold til personer, der i en periode har særligt behov for omsorg og pleje, herunder aflastningsophold, vil den samlede betaling for madlevering og madordning efter §§ 13 og 14 og aflastning efter § 17 fastsættes således, at den pågældende bevarer et beløb til dækning af husleje og andre omkostninger i forbindelse med opretholdelsen af den hidtidige bolig. Kommunalbestyrelsen kan ikke opkræve betaling for boligdelen ved midlertidigt døgnophold efter ældrelovens § 17 herunder aflastningsophold. Dette gælder uanset boligform. Hvis kommunalbestyrelsen f.eks. vælger at benytte en ældrebolig/plejebolig til aflastningsophold, skal kommunalbestyrelsen derfor afholde udgifterne til husleje m.v. Der kan kun opkræves betaling for det timeforbrug, som anvendes til udførelsen af den hjælp, borgeren modtager.

209. Der foretages opgørelse af indkomstgrundlag ved beregningen af betalingen for tilbuddet af told- og skatteforvaltningen på grundlag af oplysninger for det senest afsluttede indkomstår. Opgørelsen anvendes med virkning for det andet kalenderår efter indkomstårets udløb.

210. Det gælder i ældreloven, at indtægtsgrundlaget opgøres af skattemyndighederne på grundlag af oplysninger for det senest afsluttede indkomstår, og at opgørelsen anvendes med virkning for det andet kalenderår efter indkomstårets udløb. Skatteforvaltningslovens regler om klage over afgørelser om forskudsregistrering af indkomst finder tilsvarende anvendelse på afgørelser om indtægtsgrundlaget.

211. Der vil blive udstedt en bekendtgørelse med regler om beregnings- og indkomstgrundlag for betalingen tilbud efter § 10 (pleje- og omsorgsforløb), § 13 (madlevering), § 14 (madordning), § 16 (afløsning og aflastning) og § 17 (midlertidigt ophold).

I bekendtgørelsen vil der blive fastsat regler om, at der ved fastsættelsen af betalingen højst vil kunne medregnes kommunens gennemsnitlige, langsigtede omkostninger, der kan henføres til produktion og levering af tilbuddet. Det vil sige kommunalbestyrelsens omkostninger til tilbuddet under ét efter den pågældende bestemmelse, herunder omkostningerne ved køb af tilbud hos private og regionale leverandører. Dette vil både inkludere direkte omkostninger, det vil sige de omkostninger, der direkte kan henføres til det pågældende tilbud, som for eksempel råvarer, løn, køb af materialer og tjenesteydelser m.v. og indirekte omkostninger, som for eksempel andel af fællesomkostninger til lokaler, administration m.v. samt afskrivning og forrentning af kapitalapparatet.

212. Derimod vil det tidsforbrug, som medarbejdere i den kommunale forvaltning anvender til opgaver relateret til tilbuddene efter generelle tilbud med aktiverende og forebyggende sigte og madordning ikke indgå. Der skelnes mellem omkostningerne knyttet hhv. til leverandørens opgaver og til den kommunale myndigheds opgaver i forbindelse med produktionen og leveringen af tilbuddet til modtagerne. Omkostningerne knyttet til den kommunale myndighed skal holdes helt ude af omkostningsberegningerne.

De gennemsnitlige, langsigtede omkostninger er udtryk for, at udgifterne udjævnes over år. Taksten svarer derfor til tilbuddenes faktiske produktions- og leveringsomkostninger i det enkelte år.

Borgeren betaler således de reelle omkostninger og dermed det faktiske ressourceforbrug, medmindre kommunalbestyrelsen vælger at yde et tilskud, hvormed betalingens størrelse nedbringes.

213. Bekendtgørelsen vil desuden indeholde regler om, at kommunalbestyrelsen skal fastsætte betalingen for tilbuddet mindst én gang årligt. Et eventuelt overskud vil skulle indregnes som en reduktion af taksten senest to år efter det år, hvor overskuddet er opstået. Kommunalbestyrelsen vil træffe beslutning om, hvorvidt et eventuelt underskud skal indregnes som en hel eller delvis forøgelse af taksten, eller om underskuddet ikke skal indregnes, senest to år efter det år, hvor underskuddet er opstået. Ved væsentlige ubalancer mellem indtægter og omkostninger på det gebyrbelagte område skal ubalancen tilstræbes udlignet over en periode på maksimalt fire år fra og med det år, hvori ubalancen opstår, og underskuddet kan således ikke undlades indregnet.

Der vil også blive fastsat regler om kommunalbestyrelsens beregning af modtagerens egenbetaling på grundlag af modtagerens og en eventuel ægtefælles indkomstgrundlag for midlertidigt ophold efter ældrelovens § 17.

214. Der vil i bekendtgørelsen blive fastsat regler om, at alle borgere, der modtager madlevering efter ældreloven § 13, omfattes af et loft over egenbetaling for en hovedret. Kommunalbestyrelsen forpligtes dermed til at sikre, at modtageren uanset valg af leverandør tilbydes mindst ét dagligt måltid mad i form af en hovedret til et maksimalt beløb leveret til modtageren.

Kommunalbestyrelsens tilbud om madlevering til borgere i eget hjem skal som udgangspunkt udgøre et dagligt måltid mad i form af en hovedret, der er tilpasset den enkeltes behov og har den rette næringsværdi. Tilbyder kommunalbestyrelsen en bilet ud over tilbuddet om hovedretten, kan kommunalbestyrelsen opkræve, hvad det koster at producere og levere biletten i betaling hos modtageren, der tilvælger en sådan. Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse at

beslutte, om hovedretten udgør tilbuddet om det daglige måltid, eller om tilbuddet også omfatter en biret. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at give et tilskud til madlevering eller madordning.

215. Der vil i bekendtgørelsen blive fastsat regler om den maksimale egenbetaling for borgere, der bor plejebolig eller lignende boligenheder, hvortil der er knyttet omsorgs- og servicefunktioner med tilhørende personale, herunder modtagere i friplejeboliger. Der er tale om madordninger i form af tilbud om fuld forplejning, som modtageren er visiteret til af den kommunale myndighed.

216. Loftet over egenbetaling vil fastsættes på bekendtgørelsesniveau og reguleres hvert år den 1. januar efter lov om en satsreguleringsprocent og afrundes til nærmeste kronebeløb. Beløbet for madordning forventes opkrævet pr. måned. Det er således ikke muligt at opkræve mere i betaling pr. måned for fuld forplejning hos beboere, der er visiteret til madservice i disse boformer, end denne maksimale beløbsgrænse tilsiger.

217. Ved midlertidige ophold på mindre end en måneds varighed fastsætter kommunalbestyrelsen betalingen ved en forholdsmæssig reduktion af det maksimale beløb. Der kan f.eks. være tale om aflastningsophold efter § 17, hvor modtageren ligeledes er visiteret til madordning efter ældrelovens § 17.

Prisloftet for madlevering og madordning gælder uanset modtagerens indkomst- og formueforhold. Prisloftets beløb reguleres hvert år den 1. januar efter lov om en satsreguleringsprocent og afrundes til nærmeste kronebeløb. Der forventes, at beløbsgrænserne reguleres første gang den 1. januar 2026.

218. § 33 kan ikke føre til en forhøjelse af betalingen, som overstiger omkostningerne. Det vil alene føre til en nedsættelse af betalingen som følge af pågældendes eller ægtefællens indkomstgrundlag.

Kapitel 10. Ældreråd

Formål og direkte valg

Ældreloven

§ 34. I hver kommune etableres mindst ét ældreråd. Ældrerådets medlemmer vælges ved direkte valg. Ældrerådet rådgiver kommunalbestyrelsen i ældrepolitiske spørgsmål og formidler synspunkter mellem borgerne og kommunalbestyrelsen om lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører de ældre.

Stk. 2. Ældrerådet består af mindst 5 medlemmer, og for hvert medlem kan vælges en stedfortræder. Der kan ikke anvendes listeopstillinger eller indgås valgforbund i forbindelse med valg til ældreråd.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen skal i samarbejde med ældrerådet fastlægge de nærmere rammer for rådets virke, herunder aftale nærmere om, hvordan og i hvilket omfang ældrerådet skal høres. Kan der ikke opnås enighed om, hvordan og i hvilket omfang ældrerådet skal høres, skal kommunalbestyrelsen høre ældrerådet om alle forslag, der vedrører de ældre.

219. Efter ældrelovens § 34, stk. 1, skal der i hver kommune etableres mindst ét ældreråd. Ældrerådets medlemmer vælges ved direkte valg. Ældrerådet rådgiver kommunalbestyrelsen i ældrepolitiske spørgsmål og formidler synspunkter mellem borgerne og kommunalbestyrelsen om lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører de ældre.

Kommunalbestyrelsen skal sørge for, at ældrerådet etableres. Kommunalbestyrelsen kan beslutte sig for at oprette flere ældreråd, hvis der lokalt vurderes at være et behov for det. Hvis der etableres flere ældreråd i kommunen, vil alle ældreråd være sideordnede i relation til kommunalbestyrelsen.

Ældrerådet kan ikke etableres på andre måder end ved direkte valg. Direkte valg medfører, at ældrerådsmedlemmer vælges som enkeltpersoner og ikke som repræsentanter for politiske partier, interesseorganisationer m.v. Ved valg til ældrerådet er det alene de afgivne stemmer til hver enkelt kandidat, der er afgørende for, hvem der vælges som medlemmer og evt. stedfortrædere til rådene.

Ældrerådet rådgiver kommunalbestyrelsen i ældrepolitiske spørgsmål. Ældrerådet kan beskæftige sig med alle spørgsmål, som ældrerådet finder interessante for ældre. Ældrerådet kan således ud over spørgsmål, der angår borgere med behov for omsorg og pleje, også beskæftige sig med alle spørgsmål, der har betydning for personer omfattet af ældreloven f.eks. trafik- og boligforhold, sundhed, miljø og kultur. Ældrerådet skal videreformidle synspunkter mellem borgerne og kommunalbestyrelsen om lokalpolitiske spørgsmål, der vedrører de ældre. Da ældrerådet skal varetage alle ældres interesser og synspunkter og tale på de ældres vegne er det af stor betydning, at rådet opretholder en tæt kontakt til de ældre i kommunen.

220. Efter § 34, stk. 2, skal ældrerådet bestå af mindst fem medlemmer, og for at sikre størst mulig kontinuitet i arbejdet kan der vælges et antal stedfortrædere. Det er op til den enkelte kommunalbestyrelse, om der skal vælges stedfortrædere og i givet fald hvor mange. Antallet af eventuelle stedfortrædere kan ikke overstige antallet af medlemmer.

221. Der kan ikke anvendes listeopstillinger eller indgås valgforbund i forbindelse med valg til ældreråd. Ved valg til ældrerådet er det alene de afgivne stemmer til hver enkelt kandidat, der er afgørende for, hvem der vælges som medlemmer og evt. stedfortrædere til rådene.

222. Efter § 34, stk. 3 skal kommunalbestyrelsen ved begyndelsen af en kommunal valgperiode i samarbejde med ældrerådet fastlægge de nærmere rammer for rådets virke og proceduren for høringspligten. Kommunalbestyrelsen har derefter pligt til at høre ældrerådet om de sager, der er omfattet af aftalens fastlagte rammer. Det er dog en betingelse, at rådets formål fortsat opfyldes ved fastlæggelsen af de nærmere rammer for rådets virke. Opstår der tvivl om, hvorvidt en sag er omfattet af aftalen, skal denne altid forelægges ældrerådet. Aftalen om høringspligtens omfang gælder for én kommunal valgperiode.

Hvis kommunalbestyrelsen og ældrerådet ikke kan blive enige om at målrette ældrerådets interesseområder i forhold til høringsprocessen, har kommunalbestyrelsen pligt til at høre ældrerådet om alle spørgsmål, der vedrører de ældre. Ved vurderingen af, om et spørgsmål vedrører ældre, må kommunalbestyrelsens vurdering tage afsæt i formålet med lovgivningen om ældreråd, dvs. at ældrerådene - på grundlag af en demokratisk debat i ældrebefolkningen - skal rådgive kommunalbestyrelsen i forbindelse med udformningen og tilrettelæggelsen af kommunens politik på ældreområdet. Såfremt ældrerådet skal høres om alle sager, der vedrører ældre, kan høringen ikke indsnævres til sager, der udelukkende eller i overvejende grad vedrører ældre. Med alle sager menes også de sager, der behandles for lukkede døre.

223. Ældrerådet kan ikke beskæftige sig med konkrete personsager eller konkrete personale-spørgsmål, og kommunalbestyrelsen har ikke pligt til at høre ældrerådet om, hvordan den enkelte politik i kommunen tilrettelægges administrativt.

224. Det er kun kommunalbestyrelsen, eller den myndighed kommunalbestyrelsen delegerer kompetencen til, der skal høre ældrerådet. Udvalg, der efter anden lovgivning har en egentlig afgørelseskompetence, er ikke efter forpligtet til at høre ældrerådet.

Ældrerådets vedtægter og virksomhed

Ældreloven

§ 35. Kommunalbestyrelsen fastsætter i samarbejde med ældrerådet vedtægter for ældrerådet. Ældrerådet fastsætter selv sin forretningsorden.

Stk. 2. Kommunalbestyrelsen betaler udgifterne ved ældrerådets virksomhed og stiller sekretariatsbistand til rådighed, hvis rådet ønsker dette.

Stk. 3. Kommunalbestyrelsen yder diæter, erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste og udgiftsgodtgørelse til ældrerådets medlemmer efter reglerne i § 16 a i lov om kommunernes styrelse.

Stk. 4. Et medlem af rådet er ikke forpligtet til at modtage diæter eller udgiftsgodtgørelse, der tilkommer den pågældende efter stk 3.

225. Efter ældrelovens § 35, stk. 1, fastsætter kommunalbestyrelsen i samarbejde med ældrerådet vedtægter for ældrerådet. Ældrerådet fastsætter selv sin forretningsorden.

Vedtægterne kan f.eks. indeholde bestemmelser om de overordnede (ældrepolitiske) målsætninger for og regler om ældrerådets arbejde, om ældrerådets kompetence, om ændring af vedtægterne, om vedtægternes ikrafttræden og procedurer for høringsfasen, og om hvor mange medlemmer, der skal være i rådet. Ældrerådet forudsættes at være selvstyrende.

226. Efter ældrelovens § 35, stk. 2, betaler kommunalbestyrelsen udgifterne ved ældrerådets virksomhed og stiller sekretariatsbistand til rådighed, hvis rådet ønsker dette.

Udgifterne til ældrerådets virksomhed afholdes af kommunalbestyrelsen, der også skal stille lokaler og sekretariatsbistand til rådighed, hvis rådet ønsker det. Kommunalbestyrelsen beslutter, afhængigt af de lokale forhold, beslutter, hvilke udgifter ældrerådet får dækket. Kommunalbestyrelsen kan beslutte at dække evt. faktiske udgifter, hvis kommunalbestyrelsen vurderer, at der er tale om udgifter ved ældrerådets virksomhed.

227. Efter ældrelovens § 35, stk. 3, skal kommunalbestyrelsen yde diæter, erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste og udgiftsgodtgørelse til ældrerådets medlemmer efter regler i §16 a i lov om kommunernes styrelse.

At være medlem af ældrerådet er et frivilligt og ulønnet hverv. Der er således ikke tale om et borgerligt ombud. Men kommunalbestyrelsen har dog pligt til at yde diæter, erstatning for dokumenteret tabt arbejdsfortjeneste og udgiftsgodtgørelse efter reglerne i § 16 a i lov om kommunernes styrelse til ældrerådets medlemmer. Formålet er at styrke ældrerådene og sikre, at der ikke eksisterer økonomiske barrierer for personer over 60 år til at stille op til valg til ældreråd.

228. Efter ældrelovens § 35, stk. 4, er et medlem af rådet ikke forpligtet til at modtage diæter eller udgiftsgodtgørelse, der tilkommer den pågældende efter § 35, stk. 3. Ældrerådets medlemmer har således mulighed for, efter eget ønske, at fraskrive sig de diæter, som kommunalbestyrelsen har pligt til at yde for arbejdet i ældrerådet. Baggrunden for et sådant ønske fra et medlem kan f.eks. være, at indtægten fra diæterne påvirker størrelsen af de sociale ydelser, som medlemmet modtager, hvorved medlemmet kan risikere et samlet økonomisk tab. Det enkelte medlem kan også fraskrive sig retten til at modtage udgiftsgodtgørelse.

Valg til ældreråd

Ældreloven

§ 36. Kommunalbestyrelsen sørger for, at der afholdes valg til ældrerådet mindst hvert fjerde år, og fastsætter i samarbejde med ældrerådet regler for, hvordan valget skal afholdes.

Stk. 2. Personer, der har fast bopæl i kommunen, og som er fyldt 60 år, har valgret og er valgbare til ældrerådet.

Stk. 3. Er der ikke 4 uger før valgdagen opstillet det nødvendige antal kandidater, kan kommunalbestyrelsen i samråd med det siddende ældreråd beslutte at aflyse afstemningen. Alle de opstillede kandidater er i så fald valgt.

229. Efter ældrelovens § 36, stk. 1, skal kommunalbestyrelsen sørge for, at der afholdes valg til ældrerådet mindst hvert 4. år. Kommunalbestyrelsen skal i samarbejde med ældrerådet fastsætte regler for, hvordan valget skal afholdes.

Kommunalbestyrelsen skal informere om et forestående valg. Udarbejdelse af information kan ske i samarbejde med ældrerådet. Informationen forudsættes at være neutral. Kommunalbestyrelsen skal i samarbejde med ældrerådet beslutte, hvor ofte (mindst hvert 4. år), hvornår og hvordan valghandlingen rent praktisk skal tilrettelægges i kommunen.

Selve valghandlingen kan tilrettelægges i forbindelse med kommunal- og regionsvalget. Det kan eksempelvis besluttes, at valghandlingen tilrettelægges i forbindelse med valget til kommunal- og regionsvalget, eller at valghandlingen foregår ved et møde, hvortil de ældre indkaldes via lokalpressen, at der udsendes stemmesedler/valgkort til de stemmeberettigede ældre, eller at valget skal afholdes over en eller flere dage m.v.

Hvis valget afholdes samtidigt med kommunal- og regionsvalget, skal afstemningen til ældre-rådsvalget, så vidt det er muligt, foregå lokalemæssigt adskilt fra kommunalvalget, herunder med særlige valgborde, stemmerum og stemmekasser, og så vidt muligt i adskilte lokaler med særskilte adgangsveje til de pågældende stemmelokaler. Ældrerådsvalget skal tilrettelægges på en måde, så det ikke kan virke forstyrrende på vælgernes adgang til at stemme ved kommunal- og regionalvalget eller på gennemførelsen af afstemningen i øvrigt, og sådan at kommunal- og regionalvalget har første prioritet i forhold til ældrerådsvalget.

Hvervet som tilforordnet ved ældrerådsvalg er ikke et borgerligt ombud, og man kan således frasige sig hvervet.

230. Efter ældrelovens § 36, stk. 2, har personer, der har fast bopæl i kommunen, og som er fyldt 60 år, valgret og er valgbare til ældrerådet. Det er således muligt for alle personer, der har fast bopæl i kommunen, og som er fyldt 60 år på valgdagen at stemme til valget og vælges til ældrerådet. Der kan ikke fastsættes en øvre grænse for antallet af kandidater. Personer, der kan stemme til ældrerådsvalg, har én stemme.

231. Efter ældrelovens § 36, stk. 3, kan kommunalbestyrelsen i samråd med det siddende ældreråd beslutte at aflyse afstemningen, hvis der ikke 4 uger før valgdagen er opstillet det nødvendige antal kandidater. Alle de opstillede kandidater er i så fald valgt.

Kommunalbestyrelsen kan i samråd med det siddende ældreråd 4 uger før den planlagte valgdag beslutte, at der ikke afholdes valg til ældreråd, hvis valgets resultat er givet på forhånd. Der er i så fald tale om en situation, hvor det ikke er muligt at fremskaffe flere kandidater end det antal pladser i rådet, som kommunalbestyrelsen og ældrerådet er blevet enige om, eller som er fastsat på anden vis. Aflysning af valget vil medføre, at alle opstillede kandidater er valgt.

Da ældrerådene spiller en central rolle for den demokratiske inddragelse i kommunen, er det en betingelse for at kunne aflyse valget, at kommunalbestyrelsen har gjort en indsats for at skaffe kandidater til ældrerådet. Det er ikke hensigten med bestemmelsen, at kommunalbestyrelsen skal kunne spekulere i, hvorvidt kommunalbestyrelsen i den enkelte kommune ønsker at afholde valg til ældreråd eller ej. Kommunalbestyrelsen skal derfor sikre, at der i kommunen informeres om det forestående valg, herunder om at alle, som har fast bopæl i kommunen og er over 60 år, kan stille op.

Dispensation fra reglerne om ældreråd

Ældreloven

§ 37. Ældreministeren kan efter ansøgning fra kommunalbestyrelsen give dispensation fra reglerne i §§ 34-36.

232. Efter ældrelovens § 37 har ældreministeren, efter ansøgning fra kommunalbestyrelsen, i konkrete situationer mulighed for at give dispensation fra reglerne om ældreråd i ældreloven, jf. §§ 34-36, hvis der på grund af uforudsete situationer eller lokale forhold, som kommunalbestyrelsen ikke har indflydelse på, opstår problemer med hensyn til at sikre lovens overholdelse.

Dispensationsbestemmelsen kan anvendes i de tilfælde, hvor det vurderes tvingende nødvendigt grundet utilsigtede situationer, som bevirker, at loven ikke kan overholdes. Her tænkes først og fremmest på de processuelle regler i loven. Et eksempel herpå kan f.eks. være, at der i en given kommune ikke kan fremskaffes kandidater til ældrerådet, hvorfor forpligtelsen til at etablere et ældreråd efter § 34, stk. 1, ikke kan efterleves. Et andet eksempel kan være, at ét eller flere siddende medlemmer af ældrerådet falder fra midt i en valgperiode, hvilket kan medføre, at der i en periode ikke vil være et fuldtalligt ældreråd i den pågældende kommune, hvis der ikke er valgt stedfortrædere, jf. § 34, stk. 2 om mindst fem medlemmer.

Ældreministeren kan desuden give dispensation til en kommunalbestyrelse, der ansøger om dispensation til at forlænge ældrerådets valgperiode ud over fire år med henblik på at opnå samtidige valgperioder med kommunal- og regionsrådsvalget.

Kapitel 11. Forsøg

Forsøg

Ældreloven

§ 38. Ældreministeriet kan efter ansøgning fra en kommunalbestyrelse, et regionsråd eller en privat leverandør godkende, at lovens bestemmelser fraviges i forbindelse med et forsøg. Godkendelse gives for en afgrænset forsøgsperiode. Det er en betingelse for godkendelse, at forsøget evalueres.

Stk. 2. Der kan ikke gives godkendelse efter stk. 1 til følgende:

- 1) Forsøg, som indebærer, at borgere stilles ringere end efter loven.
- 2) Forsøg, som medfører statslige merudgifter.
- 3) Forsøg, som indebærer fravigelse af reglerne om tilsyn, jf. § 31.
- 4) Forsøg, som indebærer fravigelse af reglerne om klage.

Stk. 3. Ældreministeren offentliggør årligt en status for anvendelsen af forsøg, jf. stk. 1.

233. Ældreministeriet kan efter ansøgning fra en kommunalbestyrelse, et regionsråd eller en privat leverandør give godkendelse til, at lovens bestemmelser fraviges i forbindelse med et forsøg.

Tilbud på ældreområdet med en privat leverandør kan dermed i overensstemmelse med gældende ret gennemføre forsøg med en forsøgsgodkendelse efter bestemmelsen uden at være afhængige af et samarbejde med en kommune.

Ved privat tilbud forstås en privat organisation, der leverer ydelser. Tilbuddet behøver ikke være en selvstændig juridisk enhed, men kan være ejet af andre. Begrebet "privat tilbud" omfatter bl.a. selvejende institutioner, tilbud oprettet som fonde og tilbud, der indgår i en koncern eller en koncernlignende konstruktion.

234. Ældreministeriet vurderer i hvert enkelt tilfælde, om der skal gives forsøgsgodkendelse på baggrund af den indsendte ansøgning. Ministeriet foretager en vurdering af en ansøgning om forsøgsgodkendelse, herunder kvaliteten og potentialet i det påtænkte forsøg, sammenhængen med øvrige initiativer på området og opfyldelsen af formålet med forsøg på ældreområdet, og på baggrund heraf vurderer, hvorvidt ministeriet ønsker at give en forsøgsgodkendelse.

Ansøgningen skal bl.a. indeholde en detaljeret beskrivelse af forsøget, angivelse af hvilke bestemmelser i ældreloven, der ønskes forsøgsgodkendelse til fravigelse af og behovet herfor, beskrivelse af hvordan kravet om evaluering opfyldes, og hvorledes kravene i bestemmelsen i § 38 opfyldes.

Forsøgsgodkendelsen skal indeholde en beskrivelse af det forsøg, der gives godkendelse til, herunder hvilke bestemmelser i ældreloven der kan fraviges i medfør af godkendelsen samt begrundelsen herfor. Af godkendelsen skal endvidere fremgå forsøgsperioden. Der vil i forsøgsgodkendelsen kunne fastsættes vilkår for godkendelsen, herunder, men ikke udelukkende, for forsøgets indhold, gennemførelse og evaluering. Manglende overholdelse af vilkårene for forsøgsgodkendelsen kan efter omstændighederne føre til forsøgsgodkendelsens bortfald.

Formålet er at give mulighed for forsøgserfaringer på flere forskellige områder, som kan danne grundlag for evaluering og vurdering med henblik på, om forsøget skal implementeres i lovgivningen.

235. Kravet om en afgrænset forsøgsperiode skal ses i sammenhæng med bestemmelsens formål om, at muligheden for forsøgsgodkendelse skal medvirke til at fremme forsøgsvirksomhed og udvikling på ældreområdet. Forsøgsgodkendelse kan dermed alene blive givet til reelle forsøg og ikke til f.eks. særlige typer af tilbud, som ønskes etableret permanent. I disse tilfælde skal hjemlen i overensstemmelse med forarbejderne etableres ved en lovændring.

Der er ikke indsat en fast grænse i lovgivningen for, hvor lang en forsøgsperiode kan være. Dette beror på en konkret vurdering af, bl.a. hvor lang tid implementeringen af forsøget vil tage. Forsøgsperioden kan dog som udgangspunkt ikke udstrække sig udover fire år. Ligeledes kan der kun i helt særlige tilfælde gives fornyet forsøgsgodkendelse efter udløbet af en forsøgsperiode. Dette kan være aktuelt, hvor et forsøg ikke er blevet igangsat før sent i forsøgsperioden. Derimod kander ikke gives en ny forsøgsgodkendelse efter udløbet af forsøgsperioden til forsøg, som er forløbet og implementeret planmæssigt.

236. Formålet med, at det er en betingelse, at forsøget evalueres er at sikre, at forsøget kan medvirke til længerevarende udvikling på ældreområdet. Der stilles ikke specifikke krav til form eller omfang af evalueringen. Dette afhænger af det konkrete forsøg. Som en del af vilkårene for forsøgsgodkendelsen kan der blive stillet specifikke krav til evalueringen af det konkrete forsøg.

237. Der kan ikke gives godkendelse efter bestemmelsen til forsøg, som indebærer, at borgere stilles dårligere end efter loven, forsøg, som medfører statslige merudgifter, forsøg, som

indebærer fravigelse af reglerne om tilsyn og forsøg, som indebærer fravigelse af reglerne om klage. Der kan ud fra retssikkerhedsmæssige hensyn ikke gives godkendelse til forsøg, som indebærer, at borgeren omfattet af forsøget stilles dårligere end efter de almindelige regler i ældreloven.

Idet der kan gives forsøgsgodkendelse til fravigelse af bestemmelser i ældreloven, findes det relevant, at hensynet til den enkelte borgers retssikkerhed fastsættes som et krav i loven.

Kravet betyder, at borgeren, der omfattes af forsøget, skal have dækket sit behov for hjælp i samme omfang, som efter de almindelige regler i ældreloven, egenbetaling må ikke have et omfang, der overstiger, hvad der følger af de almindelige regler i ældreloven, og der kan ikke anvendes magt over for borgeren i videre omfang, end hvad der følger af de almindelige regler i ældreloven.

Ved vurderingen af om et forsøg stiller borgeren dårligere end efter loven, skal der foretages en helhedsvurdering set fra borgerens perspektiv. Som led i helhedsvurderingen skal der foretages en nøje vurdering af hvert enkelt element i forsøget og dets mulige konsekvenser. Såfremt et enkelt element i forsøget indebærer, at borgeren stilles dårligere end efter loven, kan der ikke gives en forsøgsgodkendelse. I sådanne tilfælde bør Ældreministeriet gå i dialog med ansøgeren om, hvorvidt forsøget kan blive etableret uden det pågældende element. Kravet skal fortolkes udvidende, således at der i tilfælde, hvor der er tvivl om, hvorvidt et forsøg vil stille borgeren dårligere, ikke kan gives forsøgsgodkendelse.

For forsøg med f.eks. oprettelse af nye typer af tilbud eller nye typer af ydelser betyder kravet i overensstemmelse med forarbejderne, at der kan gives godkendelse til forsøg, hvor borgerens behov opfyldes i samme omfang i den nye type tilbud eller med den nye type ydelse, som med den type hjælp borgeren normalt modtager efter ældreloven.

Omvendt betyder kravet om, at borgeren ikke må stilles dårligere, at der ikke kan gives godkendelse til forsøg, hvor borgerens behov for støtte og hjælp dækkes dårligere, end hvad der er tilfældet efter ældrelovens almindelige bestemmelser. Som eksempel kan der ikke gives godkendelse til forsøg, der indebærer at beboeren i plejeboligbebyggelser m.v. ikke tilbydes mad-ordning.

Der kan endvidere ikke gives godkendelse til forsøg, hvor borgerens valgmuligheder indskrænkes. For forsøg med sagsbehandlingsregler m.v. betyder kravet om, at borgeren ikke må stilles dårligere, at der i forsøget skal tages de samme retssikkerhedsmæssige hensyn, som sikres med de almindelige regler.

238. Der kan ikke gives godkendelse til forsøg, som medfører statslige merudgifter.

239. Der kan ikke gives godkendelse til forsøg, som indebærer fravigelse af reglerne om tilsyn efter § 31. Tilsynet er essentielt for, at den enkelte borger modtager den nødvendige indsats i gode og sikre tilbud af høj kvalitet. Af hensyn til den enkelte borgers retssikkerhed findes det derfor ikke, at der bør være mulighed for at gennemføre forsøg, der vedrører det personrettede tilsyn.

240. Der kan ikke gives godkendelse til forsøg, som indebærer fravigelse af reglerne om klage.

Adgangen til at klage og sagsbehandlingsmæssige krav knyttet hertil, som sikrer, at klageadgangen er reel, er grundlæggende retssikkerhedsgarantier. Det er derfor heller ikke hensigtsmæssigt, at der etableres mulighed for at gennemføre forsøg inden for dette område efter ældreloven.

Bestemmelsen dækker alle regler knyttet til klageadgang, såsom bl.a. bestemmelser om hvilken personkreds der er klageberettiget, ret til at få dækket transportudgifter ved møder i Ankestyrelsen, ret til at kræve en afgørelse indbragt for retten og børns ret til at klage.

241. Efter ældreloven fastsættes det nærmere, hvilke forsøg på ældreområdet, der ikke kan gives godkendelse til.

242. Ældreministeren offentliggør årligt en status for anvendelsen af forsøg på ældreområdet.

Den årlige statusoversigt skal indeholde oplysninger om forsøg, der er iværksat eller afsluttede siden offentliggørelsen af sidste status.

Der skal endvidere være oplysninger om, hvordan afsluttede forsøg er evaluerede, samt hvad evalueringerne har vist. Statusoversigten skal dermed kunne danne grundlag for en drøftelse mere generelt af forsøgsvirksomhed på ældreområdet.